

Programmabegroting 2021 - 2024

Gemeente Epe

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2021 - 2024	1
Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Aanbieding aan de gemeenteraad	6
Algemeen	7
Beleidskeuzes 2021	8
Bestuurlijk kader	9
Bestuurlijke en Financiële overwegingen	11
Toelichting en leeswijzer programmabegroting	14
Pijler: Sociaal	15
Programma 1 Opgroeien in Epe	17
Programma 2 Actief in Epe	20
Programma 3 Zorg en opvang	23
Programma 4 Leefbaar en veilig	26
Pijler: Ruimte	29
Programma 5 Ruimte en wonen	31
Programma 6 Epe op orde	37
Programma 7 Duurzaamheid	40
Programma 8 Toezicht en handhaving	44
Pijler: Economie	46
Programma 9 Bedrijvigheid	48
Programma 10 Weer aan het werk	51
Pijler: Bestuur	54
Programma 11 Bestuur en organisatie	55
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	59
Overhead	61
Paragrafen	62
Paragraaf 1 Lokale heffingen	63
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	68
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	76
Paragraaf 4 Financiering	79
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	82
Paragraaf 6 Verbonden partijen	87
Paragraaf 7 Grondbeleid	92
Paragraaf 8 Demografische ontwikkelingen	94
Paragraaf 9 Decentralisaties sociaal domein	98
Financiële begroting	102
Financiële begroting	103
Toelichting mutaties programma 1 Opgroeien in Epe	112
Toelichting mutaties programma 2 Actief in Epe	113
Toelichting mutaties programma 3 Zorg en opvang	114
Toelichting mutaties programma 4 Leefbaar en veilig	115
Toelichting mutaties programma 5 Ruimte en wonen	116
Toelichting mutaties programma 6 Epe op orde	117
Toelichting mutaties programma 7 Duurzaamheid	118
Toelichting mutaties programma 8 Toezicht en handhaving	119
Toelichting mutaties programma 9 Bedrijvigheid	120
Toelichting mutaties programma 10 Weer aan het werk	121
Toelichting mutaties programma 11 Bestuur en organisatie	122
Toelichting mutaties Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	123
Toelichting mutaties programma Overhead	124
Toelichting mutaties in de Reserves	125
Bijlagen	128
Bijlage 1 Toelichting bestaand beleid en nieuwe wettelijke verplichtingen 2021-2024	129
Bijlage 2 Dekkingsplan	134

Bijlage 3 Toelichting voortzetting beleid uit de vorige MJB en perspectiefbrief 2021-2024	135
Bijlage 4 Investeringsplan	140
Bijlage 5 Overzicht baten en lasten per taakveld	143
Bijlage 6 Overzicht verloop reserves en voorzieningen	147
Bijlage 7 Bijlage bij paragraaf 4 Financiering	150
Bijlage 8 Kapitaallasten, personeelskosten, loon- en prijsstijgingen.....	151
Verklaring van gebruikte afkortingen	152

Inleiding

Aanbieding aan de gemeenteraad

Epe, 6 oktober 2020

Onderwerp: Programmabegroting 2021-2024

Geachte leden van de raad,

Wij bieden u een begroting aan in uitzonderlijke omstandigheden. De coronacrisis waar we nu mee te maken hebben, heeft een grote impact op de samenleving. Het vraagt veel van de samenleving om deze crisis het hoofd te bieden. Daar waar mogelijk bieden we ondersteuning aan mensen, organisaties en bedrijven. En we zien in de samenleving veel onderlinge steun naar elkaar.

Bij de perspectiefbrief eerder dit jaar hebben we u aangegeven dat we bij het opstellen van de begroting te maken hebben met onzekerheden als gevolg van de coronacrisis. We hebben nu een eerste beeld van de effecten. Daarnaast zijn er de onzekerheden over de gemeentelijke inkomsten op de langere termijn als gevolg van een herijking van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

De begroting die nu voor u ligt is voor de eerste drie jaar sluitend. Vanaf 2024 verwachten we een structureel tekort van ruim € 1 miljoen. Ingaande 2024 hebben we daarvoor een taakstellende stelpost opgenomen. Maatregelen zullen in de toekomst nodig zijn om dit begrotingstekort op te heffen. We hebben geanticipeerd op de bestaande uitzonderlijke situatie. Dit jaar geen budget voor nieuwe beleidsinitiatieven, maar voortzetting van bestaand en reeds voorgenomen beleid. We verwachten forse uitgaven te moeten doen om de effecten van de coronacrisis op te vangen. Binnen deze begroting hebben we daarvoor een bedrag kunnen vrijmaken van ruim € 5 miljoen. Dat geld is beschikbaar voor het inzetten van maatregelen om de periode met coronabeperkingen te overbruggen. En om te kunnen investeren in maatregelen in de eerste fase van herstel en stimuleren volgend op deze crisis. In een nog op te stellen uitwerkingsplan willen we dit samen met u gaan vormgeven.

Met deze begroting kunnen we uitvoering blijven geven aan ons collegeprogramma en blijven werken aan belangrijke maatschappelijke opgaven, zoals de transformatie van de zorg, de energietransitie en de gevolgen van klimaatverandering. Ook de activiteiten voor de invoering van de Omgevingswet kunnen we voortzetten evenals de activiteiten gericht op inwonerparticipatie en communicatie. Wel moeten we hierbij aangeven dat de coronacrisis ook zijn impact heeft op de organisatie in de uitwerking van activiteiten. Afhankelijk van het verdere verloop van de crisis moeten we er rekening mee houden dat er op een aantal punten vertraging kan gaan optreden.

We bieden u een begroting aan met mogelijkheden om in te spelen op de onzekerheden waar we nu mee te maken hebben. We zijn voorbereid op “tegenwind”. Voor het geraamde structurele tekort vanaf 2024 maken we tijdig een uitwerkingsplan om te borgen dat we ook in de toekomst een structureel sluitende begroting hebben.

Samen met u willen we de uitdagingen van deze tijd aangaan en investeren in de toekomst!

Burgemeester en wethouders van Epe,

de burgemeester,

de secretaris,

dhr. dr. T.C.M. Horn

mw. C. Kats

Algemeen

De coronacrisis heeft een grote impact op de samenleving. De gevolgen en consequenties vragen veel van inwoners en partijen. Het eerste beeld van de effecten van deze crisis, zowel inhoudelijk als financieel, krijgen we in beeld. Echter, veel is nog onzeker hoe dat verder uitpakt. Een andere onzekerheid die invloed heeft op deze begroting is de (uitgestelde) herijking van het gemeentefonds. De eerste indicaties wijzen op een lagere uitkering uit het gemeentefonds.

Het perspectief van aan de ene kant verwachte hogere uitgaven door de effecten van de coronacrisis en aan de andere kant lagere inkomsten uit het gemeentefonds, leidt er toe om de bestaande begroting te “bevrozen”. Dat betekent in de voorliggende begroting geen voorstellen voor nieuw beleid. De inzet is het voortzetten van het huidige (meerjaren)beleid zoals vastgelegd in de lopende begroting. De financiële ruimte die beschikbaar is in deze begroting, is beschikbaar om de verwachte hogere uitgaven als gevolg van de coronacrisis op te vangen.

Met deze middelen is het mogelijk een uitwerkingsplan met maatregelen op te stellen voor komend jaar gericht op investeren om de effecten van de coronacrisis op lokale activiteiten te beperken danwel tegen te gaan. Aan de hand van vooraf opgestelde kaders en uitgangspunten, zullen de in te zetten maatregelen zijn gericht op de fase van overbruggen van de periode met coronabeperkingen en gericht op de eerste stappen in de fase van herstel en stimuleren.

Deze programmabegroting biedt mogelijkheden om de verdere uitwerking van het collegeprogramma voort te zetten. Het blijft mogelijk in te spelen op belangrijke maatschappelijke opgaven, zoals de transformatie van zorg en ondersteuning, de energietransitie en de gevolgen van klimaatverandering. En ook aandacht voor de verdere implementatie van de Omgevingswet en het actieplan rond inwonerparticipatie en communicatie. Wel past de kanttekening dat door het “bevrozen” van de begroting op een aantal beleidsterreinen mogelijk vertraging danwel uitstel van verwachte ontwikkelingen of voorgenomen beleid kan optreden.

De basis voor deze begroting ligt in de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal, duurzaam en verbindend!”, de “Toekomstvisie Epe 2030” en de richtinggevende beleidskaders voor de domeinen sociaal, ruimte, economie en bestuur/organisatie zoals beschreven bij de pijlers in de programmabegroting.

Beleidskeuzes 2021

De kern van deze begroting bestaat uit de voortzetting van het vermelde beleid in de lopende begroting 2020-2023. Daarnaast is er aandacht voor de uitwerking van de corona-maatregelen. Naast de hierboven reeds genoemde onderwerpen volgt een korte selectie van overige onderwerpen.

In het sociaal domein vindt planontwikkeling rondom onderwijshuisvesting, accommodaties in de toekomst en een actualisatie van het subsidiebeleid. Binnen het ruimtelijk domein vindt besluitvorming plaats over onder meer de Omgevingsvisie, het cultuurhistorisch beleidskader, het bomenbeleidsplan, het bestemmingsplan Eekterveld IV en het mobiliteitsplan. In de openbare ruimte wordt de herstructurering van het centrum van Vaassen vervolgd en wordt er een bijdrage geleverd aan de realisatie van Veluwe-op-1 programma. Er komt een lokale visie op energietransitie. Op het terrein van economie is er de inzet op de vitalisering van vakantieparken. Bij het domein bestuur en organisatie krijgen activiteiten gericht op het toepassen van inwonerparticipatie en actieve communicatie met de samenleving een vervolg. De oplevering van het gerenoveerde gemeentehuis vindt plaats. Er wordt een geactualiseerde visie op dienstverlening opgesteld.

Bestuurlijk kader

Kaderstelling door de gemeenteraad

Het coalitieakkoord 2018-2022 vormt het richtinggevend kader voor deze bestuursperiode. Daarnaast hebben de hoofdkaders op de beleidsvelden sociaal, ruimte, economie en organisatieontwikkeling/bedrijfsvoering en actuele beleidsnota's voor specifieke beleidsterreinen een richtinggevend karakter. Dit geheel is bepalend voor zowel vorm en inhoud van de programmabegroting alsook voor de wijze waarop de programmabegroting wordt uitgevoerd. De volgende kaders vormen het vertrekpunt.

Toekomstvisie Epe 2030 (raadsbesluit 20 juni 2013, nr. 2013-16969).

Onder het motto "Duurzaam voortbouwen op kwaliteit" zijn op de drie pijlers van beleid (economie, sociaal en ruimte) de hoofdlijnen van de toekomstige gewenste ontwikkelingen vastgesteld. De hoofdkoers is te vatten in vier kernwaarden, te weten: onderscheidend (kiezen voor kwaliteit, authentiek, benutten van sterke kanten), duurzaam (samen ontwikkelen, zorgvuldig omgaan met de omgeving en middelen), verbindend (goede fysieke verbindingen, kansen voor alle culturen en generaties), verrassend (open staan voor initiatieven en andere oplossingen, ruimte voor ideeën). Bij economie is de inzet gericht op het versterken van de economische structuur door modernisering van de arbeidsmarkt en focus op groeisectoren (zorg en recreatie/toerisme). In het sociale domein is de lijn meer betrokkenheid van mensen bij hun woon- en leefomgeving met ondersteuning van een goed voorzieningenaanbod. Bij het beleidsdomein ruimte is de uitdaging om binnen de kaders van de unieke fysieke omgeving nieuwe mogelijkheden voor wonen en bedrijvigheid te creëren. Een belangrijke aspect hierin betreffen de effecten van de demografische ontwikkelingen. De realisatie van de ambities vindt in belangrijke mate plaats door samenwerking met diverse partijen (inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven, regio- en buurgemeenten).

Regisserende gemeente (raadsbesluit 22 januari 2015; nr. 2014-39269)

Aanpakken van maatschappelijke vraagstukken en het bereiken van maatschappelijke effecten vindt plaats in overleg en samenspel met inwoners, instellingen en bedrijven. De gemeente is één van de spelers in het maatschappelijke veld. In veel gevallen wordt de uitvoering overgelaten aan anderen. De "regisserende gemeente" geeft aan wat ze wil bereiken en maakt hierover afspraken met derden. Zij geven invulling aan de uitvoering. Daarmee inspeland op kwaliteit, deskundigheid en kosteneffectiviteit bij derden; het benutten van eigen kracht, energie en creativiteit bij inwoners, instellingen en bedrijven.

De "regisserende gemeente" werkt samen met partijen die kunnen en willen bijdragen aan de realisatie van beoogde maatschappelijke effecten. Dat varieert van opdrachtgeverschap tot samenwerken op basis van afspraken. Kernpunten zijn verbinden en samenbrengen van partijen.

Coalitieakkoord "Sociaal, duurzaam en verbindend!!" (raadsbesluit 14 mei 2018, nr. 2018-04871).

In deze bestuursperiode zijn er een aantal uitdagingen waar de specifieke aandacht naar uit gaat.

- Duurzame ontwikkeling. Met de samenleving inspelen op energietransitie en klimaatverandering.
- Transformatie zorg en ondersteuning. Realiseren van vernieuwing in ontmoeting, ondersteuning en zorg.
- Invoeren Omgevingswet. Implementeren wet met nieuwe werkwijzen en inwonerparticipatie.
- Financieel solide. Vroegtijdig anticiperen op nieuwe ontwikkeling om financieel gezond te blijven.
- Bestuur en samenleving. Vanuit het regiemodel een verdere doorontwikkeling van inwonerparticipatie, dienstverlening (digitaal) en van de rolinvulling door bestuur en ambtelijke organisatie.

De inzet is het unieke van deze gemeente (natuur, landschap en cultuurhistorie) en vier dorpskernen met een eigen identiteit te behouden en daar waar mogelijk te versterken. Om een krachtige en vitale gemeente te blijven, vindt samenwerking plaats met buurgemeenten en de gemeenten in de Regio Stedendriehoek alsook met burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Vanuit de ambities en de geschetste uitdagingen is er specifieke aandacht voor vier thema's, te weten: vitale dorpen en buurtschappen, duurzame leefomgeving, duurzame economie en verbindende overheid.

Voor het financiële - en belastingbeleid zijn er principes en uitgangspunten vastgelegd.

Kaderuitvoering

De taak van ons college is de voorbereiding en uitvoering van de programmabegroting binnen de kaders en de prioritaire aandachtspunten van de raad. Ons collegeprogramma vormt hierbij de basis.

Bestuurlijke en Financiële overwegingen

Effectieve uitvoering coalitieakkoord 2018-2022

Het coalitieakkoord “Sociaal, duurzaam en verbindend!” bevat de ambities, de speerpunten van beleid en de prestatieafspraken voor de bestuursperiode 2018-2022.

Bij de uitwerking van het coalitieakkoord is een aantal leidende hoofdprocessen te onderscheiden, te weten: het realiseren van het collegeprogramma, de transformatie in het sociale domein en het ruimtelijk domein via de omgevingswet en het programma voor organisatieontwikkeling die de twee voorgaande processen mede ondersteunt.

In de uitwerking van deze hoofdprocessen raken diverse activiteiten elkaar, is er overlap, beïnvloeding of afhankelijkheid. Voor een effectieve uitwerking van het coalitieakkoord wordt samenhang en afstemming aangebracht in de uitvoering van al de activiteiten uit de hoofdprocessen.

De inzet is om vanuit een toekomstgerichte blik oplossingen te zoeken en kansen te benutten. Aandacht ook voor aspecten als duurzaamheid, efficiency en effectiviteit op een sobere doch kwalitatief verantwoorde wijze.

Financiële hoofdlijnen meerjarenperspectief

In het voorjaar 2020 heeft het college de raad in een ‘perspectiefbrief’ geïnformeerd over de verwachte ontwikkeling van het financiële beeld op korte en langere termijn. Het onzekere en op termijn negatieve financiële beeld is sindsdien niet veranderd en drukt zijn stempel op deze begroting.

Algemene uitkering gemeentefonds

In de komende jaren is eerst een positieve ontwikkeling van de algemene uitkering zichtbaar, bij zowel het algemene deel als bij het sociaal domein (met name door een toename van het accres). Maar door het effect dat (vanaf 2022) wordt verwacht van de herijking van de maatstaven voor de berekening van de algemene uitkering, slaat het beeld om en moet vanaf 2024 rekening worden gehouden met een fors structureel financieel tekort. In deze begroting wordt hiervoor uitgegaan van een tekort van (oplopend naar) € 75,00 per inwoner vanaf 2024. Landelijk worden op meerdere manieren pogingen ondernomen om het effect voor nadeelgemeenten te verminderen. Vooralsnog lijkt dit niet meer dan alleen op korte termijn enig effect te hebben.

Coronacrisis

Een andere grote onzekerheid voor het financiële beeld is de coronasituatie. Zowel op korte als op langere termijn moet rekening worden gehouden met hoge extra uitgaven (acute uitgaven en uitgaven voor overbrugging, vooral 2020-2021). Van het rijk wordt hiervoor een gedeeltelijke compensatie ontvangen.

In deze begroting wordt financiële ruimte gecreëerd, waarmee het college initiatieven kan nemen om bij te dragen aan herstel en stimulering. Incidentele financiële middelen die beschikbaar zijn, worden hiervoor gereserveerd.

Nieuwe begroting op basis van bestaand beleid

Een aantal autonome mee- en tegenvallers binnen het bestaande beleid compenseert elkaar in deze begroting. Deze hebben geen invloed hebben op het nieuwe begrotingssaldo.

Het college heeft op enkele punten voor bestaand of ingezet beleid aanvullende middelen in de begroting opgenomen, om dit beleid (soms tijdelijk) te kunnen continueren. Daarnaast zijn op enkele beleidsterreinen middelen in de begroting opgenomen vanwege de noodzaak vanuit een wettelijke verplichting of omdat anders knelpunten in de uitvoering ontstaan.

Sociaal domein

Uitgangspunt is dat de uitvoering van de taken in het sociaal domein (Wmo, jeugdzorg) plaats vindt binnen de hiervoor door het rijk beschikbaar gestelde middelen (incl. toevoeging volume- en prijsstijging). Jaarlijks bij de begrotingsbehandeling wordt afgewogen in hoeverre aan dit uitgangspunt vastgehouden wordt. In deze begroting is hier aan vast gehouden. Diverse ontwikkelingen binnen de algemene uitkering maken echter dat dit voor de komende jaren minder vanzelfsprekend is.

Een belangrijk deel van de herijking van de algemene uitkering heeft betrekking op het sociaal domein. Omdat vanaf 2015 een deel van de autonome groei in de algemene uitkering is afgezonderd

voor de autonome uitgaven groei in het sociaal domein en doordat de uitgaven naar verwachting wat minder sterk stijgen dan aanvankelijk werd verwacht, ontstaat in deze begroting structurele ruimte tussen het benodigde budget en beschikbare middelen. Deze ruimte wordt ingezet om een deel van de negatieve effecten van de herijking op te vangen.

De reserve risico's sociaal domein dient als buffer om tegenvallende ontwikkelingen op te vangen. Omdat op basis van de ervaringscijfers van de afgelopen jaren de begroting sociaal domein steeds reëler kan worden opgesteld, heeft het college het verantwoord geacht om de norm voor de reserve te verlagen. Hierdoor valt een deel van de reserve vrij.

Structureel begrotingstekort van € 1,2 mln. ingaande 2024

Door het ingecalculeerde negatieve effect van de herijking van de algemene uitkering is er sprake van een niet sluitende meerjarenbegroting. De uitkomst van de meerjarenbegroting is als volgt:

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Uitkomst meerjarenbegroting	€ 1.727.500	€ 1.053.500	€ -241.000	€ - 1.167.000

Uitgangspunt hierbij is uitvoering van het bestaande / reeds geplande beleid en een inschatting van het effect van de herijking algemene uitkering op € 2,5 mln. structureel. Ook zijn hierbij de bestaande buffer van € 500.000 ingezet, alsmede de genoemde structurele ruimte bij het sociaal domein.

Het tekort van € 1,2 mln. dat ingaande 2024 ontstaat, maakt op termijn ingrijpende maatregelen noodzakelijk als het rijk de gemeenten hier niet in tegemoet komt.

Als er meer duidelijkheid komt over het financieel (meerjaren)perspectief zal een uitwerkingsplan worden opgesteld. Dit plan zal onderdeel zijn van de voorbereiding voor de nieuwe perspectiefnota 2022-2025 volgend voorjaar.

Om een sluitende meerjarenbegroting te kunnen presenteren is het tekort van 2023 gedekt uit de beschikbare eenmalige middelen. Voor 2024 is in de begroting een taakstellende structurele stelpost opgenomen ter grootte van € 1,2 mln. De taakstelling zal moeten worden gerealiseerd door maatregelen die inkomsten verhogend of uitgaven verlagend zijn.

Eenmalige middelen

Bij het opstellen van de begroting zijn evenals in voorgaande jaren weer de reserves doorgelicht. Resultaat hiervan is dat bij vier reserves een surplus aanwezig is, dat bij deze begroting kan worden ingezet als eenmalige middelen. Het gaat hierbij om in totaal € 3,7 mln. Na inzet voor voortzetting van beleid uit de huidige MJB en wettelijke noodzaak en knelpunten (tot een bedrag van € 1,2 mln.) resteert hiervan een bedrag van ruim € 2,5 miljoen.

Reserve 'herstel en stimuleringsagenda'

De positieve begrotingsaldi 2021 en 2022 (totaal € 2,8 mln.), maken het, samen met de beschikbare eenmalige middelen (€ 2,5 mln.), mogelijk om een stevige reserve te vormen voor uitgaven in het kader van 'herstel en stimulering'. Op de beschikbare middelen moeten in mindering gebracht worden de uitgaven die gemaakt zijn/worden in de acute fase en in de overbruggingsfase, voor zover deze niet gedekt worden door compenserende inkomsten van rijk en provincie.

Opbrengst precariobelasting i.r.t. onderwijshuisvesting

In lijn met de motie van de raad over de inzet van de opbrengst precariobelasting worden de gerealiseerde opbrengsten toegevoegd aan de reserve onderwijshuisvesting. Dit betekent dat in aanvulling op de reeds gerealiseerde opbrengsten die in de reserve zijn opgenomen (€ 2,4 mln.), hieraan ook zullen worden toegevoegd de nog te realiseren opbrengsten 2020 en 2021. In totaal kan daarmee € 6,4 mln. beschikbaar komen om in te zetten voor de wettelijke verplichting die de gemeente heeft om in onderwijshuisvesting te voorzien.

Verdere uitwerking

Een gedetailleerde (financiële) uitwerking is opgenomen in het financiële deel en in de bijlagen 1 tot en met 4 van deze programmabegroting.

Risico's en risicobeheersing

Het college is zich er van bewust dat het opstellen van de nieuwe begroting gepaard gaat met het maken van inschattingen die beïnvloed worden door grote onzekerheden en risico's. De grootste onzekerheden zijn hierboven al genoemd.

Daarnaast zijn er andere grote onzekerheden en risico's, zoals de ontwikkeling van de opbrengst bouwleges in verband met de invoering van de Omgevingswet en de kostenstijging die - zelfs bij een gelijkblijvend niveau van onderhoud - verwacht wordt bij het onderhoud van de openbare ruimte door o.a. de klimaatverandering. Een meer uitgebreide beschrijving van de risico's is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting. Voor een deel van de risico's zijn financiële of andere maatregelen getroffen. De algemene reserve is genormeerd op een bedrag van € 2,5 mln.

Ten slotte

Deze nieuwe begroting laat zien dat, ondanks de onzekerheden en risico's waarmee we te maken hebben, we voldoende (ook financiële) flexibiliteit hebben om hierop in te spelen. Zo kan ingezet beleid de komende tijd verder worden uitgevoerd, kunnen we inspelen op ontwikkelingen die vanuit een wettelijk kader op ons af komen, kunnen we ons voorbereiden op wat als gevolg van de coronacrisis komen gaat en zijn we ook in staat om invulling te geven aan maatregelen met het oog op herstel en stimulering. Dit is mogelijk vanuit een stevige financiële positie.

Toelichting en leeswijzer programmabegroting

Opzet programmabegroting

De programmabegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de Raad en is het richtinggevend kader voor het College voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De Raad stuurt en autoriseert het College op het niveau van de programma's.

De keuze van het aantal programma's en de verdeling van de beleidsterreinen over de programma's is vrij. De informatie die per programma minimaal geleverd moet worden is echter wel nauwkeurig voorgeschreven, evenals informatie die in andere delen van de programmabegroting opgenomen moet worden.

De voorliggende programmabegroting kent een opbouw bestaande uit vier delen te weten:

- Deel 1 met een beschrijving van de vier pijlers, de 11 onderscheiden programma's, een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de overhead. Centraal staan de onderdelen: wat wil de gemeente bereiken (strategische doelen), wat gaat de gemeente daarvoor doen (uit te voeren activiteiten) en wat dat mag kosten.
- Deel 2 met een beschrijving van de paragrafen die als doel hebben om de Raad in de gelegenheid te stellen beleidslijnen en randvoorwaarden vast te stellen en te controleren op enkele onderwerpen die een dwarsdoorsnede zijn van de onderscheiden programma's.
- Deel 3 met een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente, een financiële specificatie van de kosten en baten per programma en enkele samenvattende financiële overzichten.
- Deel 4 met een aantal bijlagen die dienen als toelichting op of uitwerking van diverse aspecten uit de eerste drie delen.

Inrichting deel 1: programmaplan

De inrichting van het programmaplan is als volgt.

- De hoofdingeling bestaat uit vier pijlers: sociaal, ruimte, economie en bestuur. Per pijler zijn de kenmerken van het beleid opgenomen en de speerpunten en prestatieafspraken uit het collegeakkoord voor die pijler. Dit geheel vormt de kern van het kader voor de betreffende beleidsvelden in de bij de pijler behorende programma's.
- Het programmaplan bestaat uit elf programma's verdeeld over vier pijlers.
- Per programma zijn de beleidsnota's vermeld die de kerndocumenten vormen voor het programma. Er zijn per programma beleidsonderwerpen aangegeven met daarbij aangegeven de activiteiten en wat daarvan te realiseren of concreet uit te voeren in het begrotingsjaar.
- Per programma is opgenomen wat de uitvoering van het bestaande beleid mag kosten (inclusief evt. nieuwe wettelijke verplichtingen), dit jaar aangevuld met de kosten van voortzetting van het beleid uit de huidige meerjarenbegroting; onderwerpen die eerder in de meerjarenbegroting waren opgenomen voor de komende jaren worden opnieuw vermeld.

In het schema is de hoofdingeling van het programmaplan weergegeven met de daarbij behorende programma's en de hoofdonderwerpen daarin.

Pijler	Programma	Hoofdonderwerpen
Sociaal	1. Opgroeien in Epe	Onderwijs en jeugd.
	2. Actief in Epe	Welzijn, sport, cultuur en accommodaties.
	3. Zorg en Opvang	WMO, gezondheid, ouderenzorg, algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering.
	4. Leefbaar en veilig	Openbare orde en veiligheid, leefbare en veilige leefomgeving.
Ruimte	5. Ruimte en Wonen	Ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting.
	6. Epe op orde	Beheer en onderhoud van de openbare ruimte
	7. Duurzaamheid	Milieu, duurzaamheid, riolering en afvalverwijdering.
	8. Toezicht en handhaving	Controle op uitvoering en de handhaving van wet- en regelgeving en de algemeen plaatselijke verordening
Economie	9. Bedrijvigheid	Lokale economie (waaronder werkgelegenheid en bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme.
	10. Weer aan het werk	Uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en Wet Sociale Werkvoorziening.
Bestuur	11. Bestuur en organisatie	Bestuur, informatievoorziening, organisatie, bedrijfsvoering, financiën.

Pijler: Sociaal

Kenmerken Sociaal Beleid

Het lokaal sociaal beleid richt zich op het versterken van de sociale kwaliteit van de samenleving en het zelforganiserend vermogen van mensen. Er is sprake van een goede sociale kwaliteit wanneer inwoners zelfredzaam zijn, zij sociaaleconomische zekerheid hebben, de sociale cohesie sterk is en mensen 'erbij horen'. Sociaal beleid richt zich op alle inwoners van de gemeente Epe, met specifieke aandacht voor hen die dat nodig hebben. Jeugd krijgt daarbij extra aandacht.

Om inwoners te ondersteunen en te stimuleren mee te blijven doen is een basisvoorzieningenaanbod nodig dat is afgestemd op onze bevolkingssamenstelling en voor iedereen toegankelijk en bereikbaar. Van de inwoners wordt een actieve bijdrage verwacht in de samenleving/buurt.

Goed sociaal beleid vraagt samenwerking met inwoners, maatschappelijke (vrijwilligers) organisaties en bedrijven. De gemeentelijke (regie)rol bestaat uit richting/sturing (doelen en resultaten) te geven en te coördineren (afstemming); de uitwerking en uitvoering wordt in grote mate over gelaten aan inwoners, maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties en bedrijven.

Burgerinitiatieven, innovaties, experimenten, een actieve houding en ontwikkelkracht zijn nodig om invulling te geven aan het sociaal beleid. Dat impliceert ruimte bieden (ondernemerschap), zowel aan inwoners als ondernemers.

Het versterken van het zelforganiserend vermogen van inwoners en hun omgeving is de centrale lijn in het beleid. Het overgrote deel van de inwoners (85%) is in staat het eigen leven goed te organiseren.

Het sociaal beleid is in drie hoofdlijnen samen te vatten:

1. *Leefbaar*

Mensen zijn in staat het eigen leven goed te organiseren met behulp van eigen talenten en netwerken. Dagelijkse problemen lossen zij zelf of samen met hun naasten op. De sociale infrastructuur ondersteunt die zelfstandigheid. Kern hier is het faciliteren van mensen.

2. *Ondersteuning*

Mensen slagen er soms tijdelijk niet in het eigen leven goed op de rit te houden. Deze groep heeft extra ondersteuning nodig. Bijvoorbeeld mensen die in een sociaal isolement verkeren, werkloos raken of problemen met de opvoeding van hun kinderen ervaren. De problemen die zij ervaren kunnen ze niet meer zelf of samen met hun naasten oplossen. Voor hen is 'ondersteuning' beschikbaar met een ambulante en tijdelijke karakter.

3. *Zorg*

Een kleine groep mensen heeft structureel hulp en ondersteuning nodig. Hun problemen zijn langdurig en/of complex van aard. Bijvoorbeeld dementerende ouderen, mensen met een psychiatrische stoornis, mensen met een ernstige lichamelijke of verstandelijke beperking, langdurig werklozen en multiprobleemgezinnen. Deze mensen doen vaak een beroep op voorzieningen die door verschillende partners geleverd worden, waardoor afstemming belangrijk is: 1 gezin, 1 regisseur, 1 plan.

In de Sociale Agenda 2015-2021 is bovenstaande verder uitgewerkt.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 1: Vitale dorpen en buurtschappen

Adequate maatschappelijke voorzieningen

De inzet van vrijwilligers en verenigingen vraagt een goede ondersteuning en goede faciliteiten. Van belang zijn goede accommodaties op diverse terreinen zoals sport, welzijn en cultuur. Dichtbij mensen en verenigingen. Ook voor onderwijshuisvesting is dit van toepassing. Het streven is om in ieder dorp een schoolvoorziening te houden.

Prestatieafspraken:

1. Er is inzicht in en een plan voor spreiding van onderwijs over de dorpen en de financiering van onderwijshuisvesting voor de toekomst.

2. Voor het uitvoeren van activiteiten door vrijwilligers en verenigingen is een adequaat gemeentelijk ondersteunings-aanbod.
3. Er is een integraal toekomstgericht plan voor accommodaties per dorp met aandacht voor multifunctioneel gebruik en financiering.
4. Er is een stimuleringsregeling voor jeugd van 5 tot 18 jaar voor een financiële bijdrage in het lidmaatschap van een vereniging.

Zorg en ondersteuning dichtbij

Voor mensen die zorgvragen hebben, van jong tot oud, dient goed bereikbare hulp en dienstverlening aanwezig te zijn. De inzet is om, vanuit eigen regie en verantwoordelijkheid van mensen, dit dichtbij hen te organiseren en om maatwerk te bieden. Betrokkenheid van familie, buurt, vrijwilligers en mantelzorgers is onmisbaar en zij verdienen indien nodig ondersteuning.

Prestatieafspraken:

5. Er zijn nadere afspraken gemaakt met maatschappelijke partners over het bieden van efficiënte en doelmatige zorg op maat mede in verhouding tot algemene voorzieningen.
6. Continuering van ondersteuning van mantelzorgers.
7. Er is een versterkte inzet op het voorkomen van zorg- en financieel gerelateerde problemen bij inwoners.
8. Er is een samenhangende aanpak gericht op de integratie van statushouders/nieuwkomers en hun kinderen.

Goed leefklimaat

Van bewoners wordt een actieve bijdrage verwacht in de leefbaarheid voor de eigen directe woon- en leefomgeving. Inwoners werken samen aan een betere buurt. Gebiedsgericht werken draagt hieraan bij en krijgt een verdere ontwikkeling. Veiligheid en overlast vormen belangrijke aandachtspunten. De inzet hierbij ligt met name op actieve preventie gericht op het voorkomen van onveilige situaties.

Prestatieafspraken:

9. Gebiedsgericht werken is volledig geïmplementeerd in de samenleving en binnen de gemeentelijke organisatie.
10. Er is een versterkte inzet op preventieve maatregelen voor tegengaan van overlast en onveiligheid in dorpscentra en wijken.
11. Toezicht en handhaving is verder versterkt door onder meer een effectieve samenwerking van partijen en samenleving in dorpscentra en wijken.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de programma's in deze pijler aan.

Programma 1 | Opgroeien in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen onderwijs en jeugd in brede zin. Het laatste betreft welzijnsaspecten zoals peuterspeelzaalwerk, voor- en vroegschoolse educatie, jeugd- en jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg. De voorzieningen gericht op de jeugd maken ook deel uit van het basisaanbod aan voorzieningen waar in programma 2 “Actief in Epe” aandacht aan wordt gegeven. Er bestaat een relatie met de programma's 3 “Zorg en opvang” (jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning) en 4 “Leefbaar en veilig” (integrale veiligheid: thema “Jeugd en veiligheid”).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022
- Beleidsvisie Onderwijshuisvesting (2011)
- Actiekader Onderwijs (2017)
- Regionaal Veiligheidsplan 2016-2019
- Sociale Agenda 2015-2021
- Plan huisvesting en integratie statushouders (2016)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Verwijzingen Halt <i>Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.</i>	48	102	125	90
Kinderen in armoede <i>Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.</i>	4%	5%	5%	
Voortijdige schoolverlaters (vo+mbo) <i>Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.</i>	1,4%	1,7%	1,9%	
Absoluut verzuim <i>Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.</i>	3,3	4,4	3,3	
Relatief verzuim <i>Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.</i>	23	31	31	
Jongeren met jeugdhulp <i>Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar (tweede helft van het genoemde jaar).</i>	9,0%	10,2%	9,5%	10,6%
Jongeren met jeugdbescherming <i>Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar (tweede helft van het genoemde jaar).</i>	1,1%	1,3%	1,1%	1,1%
Jongeren met jeugdreclassering <i>Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) (tweede helft van het genoemde jaar).</i>	0,4%	0,4%	0,2%	0,2%
Jongeren met een delict voor de rechter <i>Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.</i>	1,0%	1,0%	1,0%	

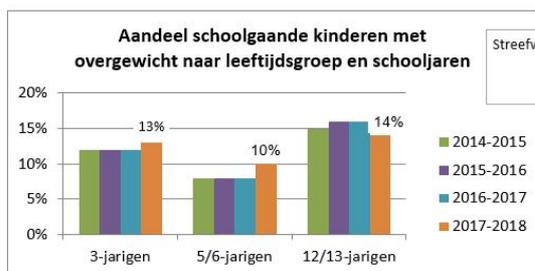
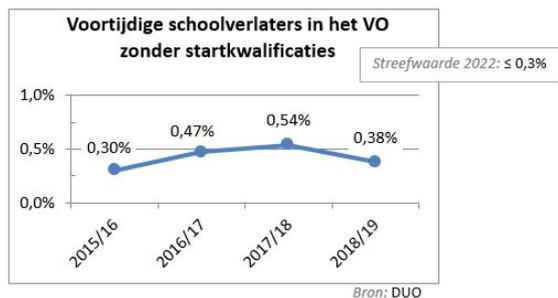
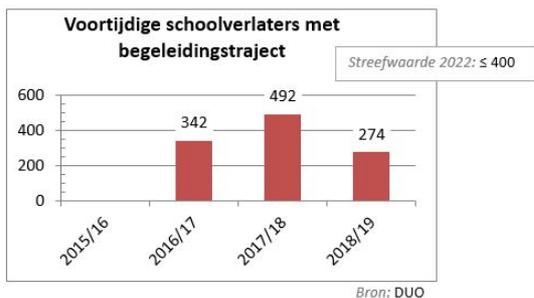
Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Het voorkomen van achterstanden bij jeugdigen.
2. Bevorderen kwaliteit jeugd- en onderwijsvoorzieningen.

Uitkomsten:

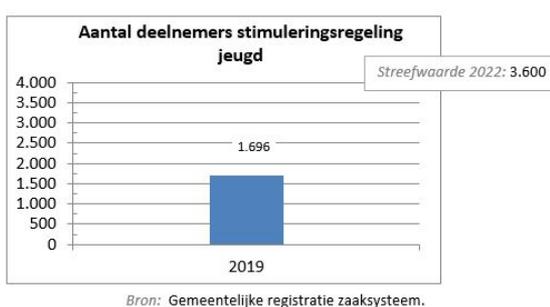
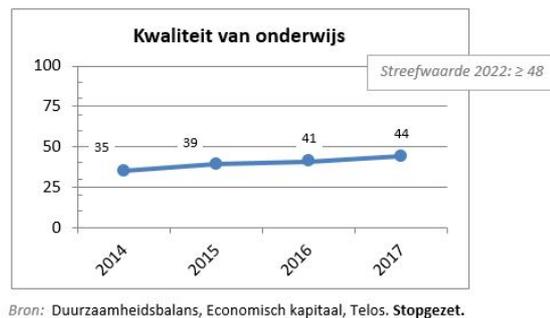
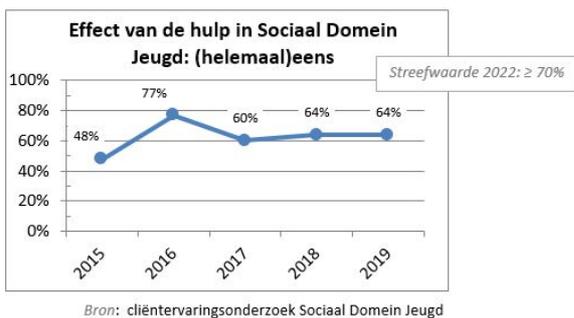
1. Het voorkomen van achterstanden bij jeugdigen.

Gebruik onder jongeren	2015	Streefwaarde 2022
recent alcohol gedronken	32,0%	≤ 20%
wekelijks rookt	11,0%	≤ 8%
recent harddrugs gebruikt	1,0%	0%
ooit harddrugs gebruikt	incl. lachgas 3,0%	0%
excl. lachgas	1,0%	0%

Bron: E-MOVO onderzoek van GGD NOG

2. Bevorderen kwaliteit jeugd- en onderwijsvoorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen

Onderwijs	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021
1. Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Jeugd Agenda.	1. Afstemming bereiken met maatschappelijke partners over relevante onderwerpen op het gebied van onderwijs, jeugd(zorg), en sport.
2. Uitgevoerd Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) 2018-2021.	2. Uitvoeren uitvoeringsprogramma OAB 2021.
3. Uitwerken Actiekader Onderwijs.	3a. Opstellen plan voor huisvesting scholen Epe Zuid-West (waaronder de Van der Reijdschool). 3b. Uitbreiden WG v.d. Hulstschool met twee groepen. 3c. Realiseren huisvesting MBO niveau 2/3.

	3d. Voorbereiden renovatie RSG N.O.-Veluwe en start realisatie basisschool de Krugerstee Vaassen.
Collegeprogramma 2018-2022:	
4. Een samen met schoolbesturen en besturen van voorschoolse en welzijnsinstellingen opgesteld plan voor toekomstbestendig onderwijs in de dorpen en de financiering daarvan.	4. Zie activiteit 3a hiervoor.
<p>Toelichting:</p> <p>1. De (meerjarige) Lokaal Educatieve Jeugd Agenda is samen met het onderwijs en organisaties rond jeugd opgesteld.</p> <p>2. Het beleidsplan wordt opgesteld met onderwijs, CJG en voorschoolse voorzieningen. Het wordt jaarlijks uitgewerkt in een activiteitenprogramma waarin de ontwikkelingen, doelstellingen en afspraken voor subsidieverlening opgenomen is voor dat jaar.</p> <p>3. Het Actiekader Onderwijs (2016) is opgesteld in samenwerking met partners uit het domein onderwijs en jeugd.</p> <p>4. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen uit het coalitieakkoord". De plannen afstemmen met het op te stellen integraal toekomstgericht plan voor accommodaties per dorp voor onder meer welzijn, cultuur en sport (= activiteit in programma 2). Uitgegaan wordt van een gefaseerde aanpak van het Actiekader Onderwijs.</p>	

Jeugdzorg	Portefeuillehouder: C.M. de Waard-Oudsluijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten o.a. over het CJG.
2. Uitvoeren jeugdgezondheidszorg.	2. Subsidie-/uitvoeringsafspraken maken over de jeugdgezondheidszorg.
3. Realiseren van de transformatie jeugdzorg.	3. Uitvoeren van het Actieprogramma Sociaal Domein 2019-2022 en de Transformatieagenda (incl. de projecten van "Grip op zorg").
<p>Toelichting:</p> <p>3. Het vast te stellen integrale beleidsplan Sociaal Domein omvat de (preventieve) taken vanuit de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet en onderwerpen als (passend) onderwijs en sociale veiligheid. Dit plan geeft richting aan de uitvoering van dit onderwerp. Deze activiteit staat in programma 3. Het accent ligt voor 2021 op diverse projecten en activiteiten gericht op preventie, transformatie en 'grip op zorg', waarna op basis van de effecten een afweging plaatsvindt over het vervolg.</p>	

Welzijnswerk jeugd en jongeren	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten o.a. jeugdwerk.

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	11.745	13.973	13.264	13.040	13.019	13.019
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	132	78	124	124
Lasten totaal	11.745	13.973	13.396	13.118	13.143	13.143
Baten bestaand beleid	447	570	592	592	592	592
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	447	570	592	592	592	592
Saldo	-11.298	-13.403	-12.804	-12.526	-12.551	-12.551

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Bijdrage in exploitatie Van der Reijdschool	40	40	40	40
2 Jongeren gezond op gewicht	54			
Investeringsbedrag:				
1 Uitbreiding W.G. van de Hulstschool (wettelijke verplichting)	630	38	38	38
2 Renovatie St. Bernardusschool Epe	773		46	46
Totale financiële gevolgen voor de lasten	132	78	124	124

Programma 2 | Actief in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen welzijn (o.a. sociaal cultureel werk incl. ouderen- en minderhedenwerk, opbouwwerk, vrijwilligerswerk), sport en cultuur (o.a. bibliotheek, kunstzinnige vorming, amateuristische kunstbeoefening). Daarnaast valt ook het onderwerp accommodaties op de voornoemde terreinen onder dit programma.

De onderwerpen welzijn, sport en cultuur vormen de kern voor het te realiseren basisaanbod aan voorzieningen zoals opgenomen in het lokaal sociaal beleid. De voorzieningen gericht op jeugd (0-18 jaar) vallen binnen programma 1 "Opgroeien in Epe".

Dit programma draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen en wijken (inzet van voorzieningen, aandacht voor ontmoeting, tegengaan overlast en criminaliteit, kwaliteit van de woonomgeving). Er bestaat een relatie hierbij met de programma's 3 "Zorg en opvang" (maatschappelijke ondersteuning), 4 "Leefbaar en veilig" (veilige leefomgeving) en 6 "Epe op orde" (openbare ruimte).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Sport en beweegplan Epe 2020-2024
- Beleidsnota "de Kracht van Cultuur" 2016-2020
- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Plan integratie statushouders 2020
- Sociale Agenda (2015-2021)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Niet-wekelijkse sporters <i>Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.</i>	47,6%			

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

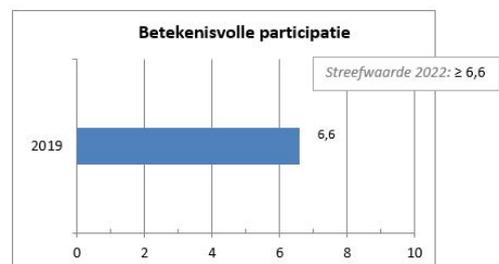
1. Het vergroten van maatschappelijke participatie van inwoners.
2. Realiseren van een evenwichtig over de kernen gespreide sociale infrastructuur met activiteiten, voorzieningen en accommodaties.

Uitkomsten:

1. Het vergroten van de maatschappelijke participatie van inwoners.

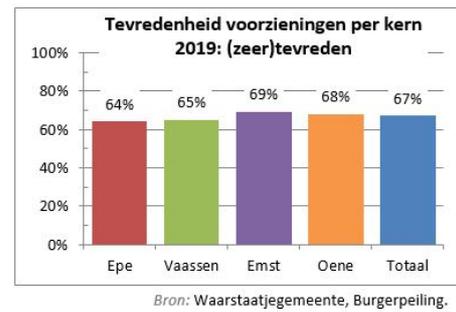
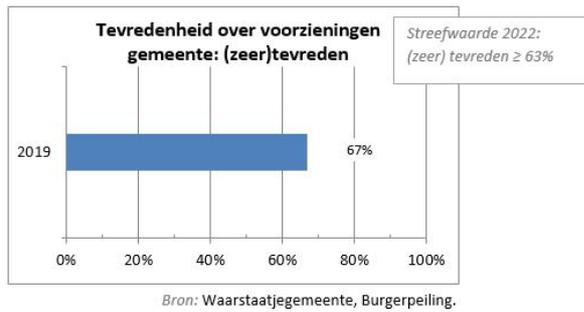
Maatschappelijke inzet	2019	Streefwaarde 2022
% inwoners dat:		
zich inzet voor burens	73%	≥ 68%
met aandacht voor burens in zorgwekkende situatie	47%	≥ 38%
actief is in verenigingsleven	65%	≥ 62%
vrijwilligerswerk doet	58%	≥ 45%
zorg aan hulpbehoevende naaste verleent.	53%	≥ 45%

Bron: Waarstaatjegemeente, Burgerpeiling

Bron: Waarstaatjegemeente, Burgerpeiling

2. Realiseren van een evenwichtig over de kernen gespreide sociale infrastructuur met activiteiten, voorzieningen en accommodaties.

Wat gaan we daarvoor doen

Welzijn	Portefeuillehouder: B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligers organisaties waaronder Stichting Koppel-Swoe over de doelstellingen en activiteiten.
2. Herijken van het subsidiebeleid.	2a. Consulteren van subsidiepartners. 2b. Actualiseren van subsidiebeleid
3. Afronden project Accommodaties II.	3. Afronden ontwikkelen plan voor Wijkvereniging Oosterhof.
Collegeprogramma 2018-2022:	
4. Er is een adequaat ondersteuningsaanbod gerealiseerd voor vrijwilligers en verenigingen in de uitvoering van hun activiteiten.	4. Afronden implementeren maatregelen.
5. Een opgesteld integraal toekomstgericht plan voor accommodaties per dorp voor onder meer welzijn, cultuur en sport.	5. Opstellen en besluitvorming over toekomstgericht plan voor accommodaties.
6. Er is gestart met de uitwerking van het plan.	6. Start na besluitvorming over het plan.
Toelichting:	
2. Dit project levert nieuwe beleidsregels inclusief een nieuw verdeelmodel op.	
4. Er bestaat een relatie met het te actualiseren subsidiebeleid en de activiteit in programma 9 betreffende de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en verenigingen in het organiseren van evenementen.	
4-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 en 3 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen" uit het coalitieakkoord.	

Sport en cultuur	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten / B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
2. Uitvoeren beleid kunst en cultuur.	2. Uitvoeren activiteiten conform het Uitvoeringsplan "de Kracht van Cultuur".
3. Bevorderen sportparticipatie.	3. Uitvoeren projecten/activiteiten conform het uitvoeringsplan van het Lokaal Sport- en Bewegakkoord.
4. Inzet van functies buurtsportcoaches en cultuurmakelaar.	4a. Uitvoeren jaarplan buurtsportcoaches. 4b. Uitvoeren jaarplan cultuurmakelaar.
Collegeprogramma 2018-2022:	
5. Er is een stimuleringsregeling opgesteld voor jeugd van vijf tot achttien jaar voor het verlenen van een financiële bijdrage in het lidmaatschap van een vereniging.	5. Gerealiseerd.
6. De stimuleringsregeling is geïmplementeerd.	6a. Gerealiseerd. 6b. Evaluatie van uitvoering van de regeling en afweging over vervolg.
Toelichting	
2. In het uitvoeringsplan wordt het specifieke aandachtspunt in het coalitieakkoord meegenomen om in aanvulling op de uitwerking van het toeristisch profiel "Epe 100% wildgarantie" te streven naar versterking met voorzieningen op het terrein van kunst en cultuurhistorie.	
3. De thema's uit het Sport- en Bewegplan zijn in samenwerking met lokale partijen vertaald naar een Lokaal Sport- en Bewegakkoord. De gemeente is één van de ondertekenaars van het akkoord. De ondertekenaars van het akkoord zijn samen verantwoordelijk voor de uitvoering.	
4. Het betreft activiteiten op het gebied jeugd, jongeren en ouderen (buurtsportcoach) en op het gebied van kunst en cultuur (cultuurmakelaar). Zie ook programma 1 bij het onderdeel "welzijnswerk jeugd en jongeren".	
5. De regeling heeft het karakter van tijdelijke impulsregeling en heeft daarom in eerste instantie een looptijd van 2 jaar.	
5-6 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	4.050	4.789	4.085	4.085	4.085	4.085
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	-26	0	0	0
Lasten totaal	4.050	€ 4.789	4.059	4.085	4.085	4.085
Baten bestaand beleid	611	506	516	516	516	516
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	611	506	516	516	516	516
Saldo	-3.439	-4.283	-3.543	-3.569	-3.569	-3.569

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Dekking Jongeren op gezond gewicht (JOGG) uit restant middelen 'sport- en beweegplan'	-26	-	-	-
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-26	-	-	-

Programma 3 | Zorg en opvang

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen gezondheids-, verslavings- en ouderenzorg. Tevens valt hieronder het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking en het bieden van maatschappelijke opvang (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), het algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering van nieuwkomers.

Het programma richt zich met name op groepen inwoners uit de samenleving die kwetsbaar zijn als gevolg van verschillende soorten van achterstand (lokaal sociaal beleid). Kernbegrippen zijn daarbij bevorderen zelfredzaamheid en participatie. Er bestaat een relatie met de programma's 2 "Actief in Epe" (welzijnsvoorzieningen), 4 "Leefbaar en veilig" (leefbaarheid) en 10 "Weer aan het werk" (bevordering arbeidsparticipatie).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Nota Gezondheidsbeleid (2019-2022)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Sociale Agenda (2015-2021)
- Plan integratie statushouders (2020)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement per 10.000 inwoners. <i>Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.</i>	370	370	350	480

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een zelfstandige leefwijze voor mensen met een beperking.
2. Realiseren van goede zorg en ondersteuning.

Uitkomsten:

1. Bevorderen van een zelfstandige leefwijze voor mensen met een beperking.

Huishoudens met voorzieningen per wet (per 1.000 huishoudens per tweede halfjaar)	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Alleen Jeugdwet	27	30	28	30	31
Alleen Participatiewet	27	29	27	28	26
Alleen WMO	69	67	63	68	65
Jeugdwet en Participatiewet	2	2	2	2	3
Jeugdwet en WMO	2	2	2	2	2
Participatiewet en WMO	7	7	8	8	6
Jeugdwet, Participatiewet en WMO	1	1	1	1	1

Inwoners met individuele WMO-voorzieningen. (per 1.000 huishoudens per tweede halfjaar)	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Ondersteuning thuis	12	13	14	17	15
Hulp bij het huishouden	25	24	23	29	30
Verblijf en opvang	-	-	-	-	nntb
Hulpmiddelen en diensten	-	-	-	8	nntb

Sociaal domein	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Huishoudens met voorziening(en) in het sociaal domein	151	152	142	149	146

Bron: Gemeentelijke monitor sociaal domein

2. Realiseren van goede zorg en ondersteuning.

Bron: Cliëntervaringsonderzoek Sociaal Domein WMO

Wat gaan we daarvoor doen

Maatschappelijke Zorg	Portefeuillehouder: C.M. de Waard-Oudesluis / B.J. Aalbers
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2021:</i>
1. Uitvoeren gemeentelijk gezondheidsbeleid.	1. Uitvoeren jaarplan.
2. Realiseren van de transformatie WMO.	2. Uitvoeren van het Actieprogramma Sociaal Domein 2019-2022 en de Transformatie-agenda (incl. de projecten van "Grip op zorg").
3. Ondersteunen initiatieven sociale agenda.	3. Uitvoeren van de Transformatieregeling.
4. Instandhouden vervoersysteem basismobiliteit (PlusOV)	4. Monitoren vervoersysteem basismobiliteit en uitvoeren plan van aanpak basismobiliteit.
5. Realiseren subsidieprogramma.	5. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten, o.a. over onafhankelijke cliëntondersteuning en het algemeen maatschappelijk werk.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
6. Er vindt een integrale inkoop plaats van Individuele maatwerkvoorzieningen Wmo, Jeugd en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen om doorgaande zorglijnen te kunnen realiseren.	6. Gerealiseerd.
7. Er zijn nieuwe algemene voorzieningen gerealiseerd in samenwerking met maatschappelijke partners.	7. Onderdeel van uitvoering transformatieagenda
8. Instandhouden van een divers aanbod van (preventieve) activiteiten betreffende vrijwillige hulp- en dienstverlening.	8. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
9. Instandhouden van een laagdrempelig steunpunt voor mantelzorgers.	9. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
10. Onderzoek naar een wenselijk ondersteuningsaanbod voor jonge mantelzorgers.	10. Gerealiseerd.
11. De toegang naar zorg en ondersteuning is verbeterd door een intensievere samenwerking van betrokken partijen.	11. Verbeteracties toegang opstellen en implementeren (in samenhang met project grip op zorg).
12. Er zijn meer op preventie ingerichte voorzieningen waar inwoners dichtbij terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning.	12. Gerealiseerd.
13. Een geactualiseerde aanpak gericht op de integratie van statushouders/nieuwkomers en hun kinderen.	13. Opstellen actueel plan integratie statushouders op basis van de nieuwe Wet Inburgering.
<i>Toelichting:</i>	
1. Het betreft onder andere activiteiten gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl, gezonde (school)omgeving en wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheidszorg door GGD NOG. 2. Transformatie-agenda is een uitwerking van de Sociale Agenda. Onder de transformatieagenda vallen ook de onderwerpen: beschermd wonen en maatschappelijke opvang en huiselijk geweld en kindermishandeling. Het accent ligt voor 2021 op diverse projecten en activiteiten gericht op preventie, transformatie en 'grip op zorg', waarna op basis van de effecten een afweging plaatsvindt over het vervolg. 3. Deze regeling is erop gericht om lokale initiatieven gericht op transformatie binnen de drie decentralisaties te kunnen laten opstarten. 4. Basismobiliteit betreft maatwerkvervoer (Wmo-, Jeugdwet- en leerlingenvervoer) in de regio omvattende de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Hattem, Heerde, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen). Dit nieuwe vervoersysteem is gestart ingaande 1-1-2017. 6-13 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 en 3 behorend bij het speerpunt "Adequate maatschappelijke voorzieningen uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	10.726	11.008	11.821	11.903	12.074	12.282
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	19	47	7	7
Lasten totaal	10.726	11.008	11.840	11.950	12.081	12.289
Baten bestaand beleid	1.180	267	307	307	307	307
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	1.180	267	307	307	307	307
Saldo	-9.546	-10.741	-11.533	-11.643	-11.774	-11.982

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Ontmoetingsnetwerken		8		
Dekking vanuit middelen sociaal domein		-8		
2 Gemeentelijke bijdrage voorliggende voorziening Wmo		40	40	
3 OZO verbindzorg		7	7	7
4 Dekking Jongeren op gezond gewicht (JOGG) uit middelen 'Gezond in de stad' (GIDS)		-28		
Totale financiële gevolgen voor de lasten		19	47	7

Programma 4 | Leefbaar en veilig

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen brandweer, politie, criminaliteit en overlast, crisisbeheersing/ rampenbestrijding, leefbare en veilige leefomgeving. Het programma geeft invulling aan de brede begrippen van leefbaar en veiligheid. Het onderwerp integrale veiligheid valt ook onder dit programma. Er bestaat een relatie met de programma's 1 "Opgroeien in Epe", 2 "Actief in Epe", 3 "Zorg en Opvang" en 6 "Epe op orde". Verder is er een relatie met programma 8 "Toezicht en handhaving". Binnen dit programma vindt de uitvoering plaats van de diverse leefbaarheids- en veiligheidsaspecten.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Regionaal Veiligheidsplan 2020-2023
- Regionaal Crisisplan 2017-2020
- Notitie Werkwijze Gebiedsgericht werken (2016)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Sociale Agenda 2015-2021

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Winkeldiefstal <i>Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.</i>	0,9	0,9	1,1	
Geweldsmisdrijven <i>Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.</i>	2,9	4,5	3,2	2,5
Diefstal uit woningen <i>Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.</i>	3,1	2,5	2,1	
Vernieling en beschadiging <i>Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.</i>	5,7	5,6	4,3	3,3

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een leefbare en veilige woon- en leefomgeving.
2. Bevorderen van bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid in de kernen en wijken.
3. Bevorderen van een goede, geoefende organisatie die snel en adequaat kan optreden bij een calamiteit of ramp.

Uitkomsten:

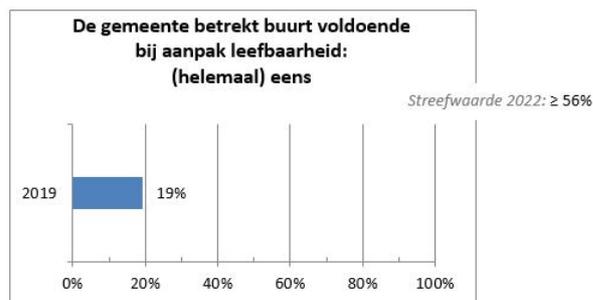
1. *Bevorderen van een leefbare en veilige woon- en leefomgeving.*

Ontwikkeling veiligheidsindices (basis 2014)	2016	2017	2018	2019	Streef- waarde 2022
Overlast	99	99	-	102	< 95
Onveiligheidsbeleving	93	96	-	97	< 80
Vermijdingsgedrag	122	125	-	103	< 130
Onveiligheidsperceptie	83	67	-	74	< 125

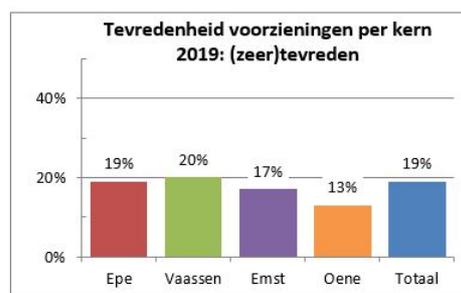
Ontwikkeling van het jaarlijks:	2016	2017	2018	2019	Streef- waarde 2022
Aantal drugdumpingen	0	0	0	0	0
Aantal sluitingen o.b.v. Opiumwet	2	3	4	2	< 6
Aantal huurovereenkomsten dat wordt ontbonden o.b.v. het Hennepconvenant	1	2	4	1	< 6

Bron: Waarstaatjegemeente, Triada en gemeentelijke registratie.

2. Bevorderen van bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid in de kernen en wijken.

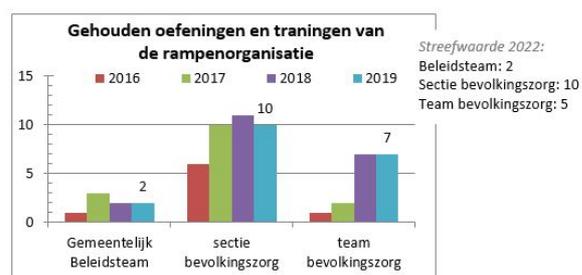

Bron: Waarstaatjegemeente, Burgerpeiling.

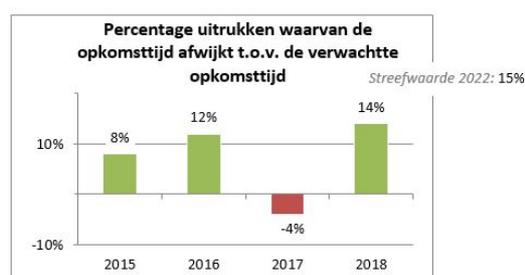

Bron: Waarstaatjegemeente, Burgerpeiling.

3. Bevorderen van een goede, geoefende organisatie die snel en adequaat kan optreden bij een calamiteit of ramp.

Bron: VNOG brandweercluster EVA

Bron: VNOG, stopgezet alternatief wordt ontwikkeld.

Wat gaan we daarvoor doen

Veiligheid	Portefeuillehouder: T.C.M. Horn
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Bevorderen kwaliteit basis brandweerzorg.	1. Uitvoeren conform afspraken VNOG.
2. Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid.	2. Uitvoeren actiepunten 2021 uit het uitvoeringsplan integrale veiligheid.
3. Verbeteren crisisbeheersing en rampenbestrijding.	3. Uitvoeren jaarlijkse oefeningen/trainingen gemeentelijke organisatie.
4. Uitvoeren lokaal plan van aanpak ondermijning.	4. Uitvoeren jaarplan.
Collegeprogramma 2018-2022	

5. Er is een lokaal plan van aanpak voor ondermijning opgesteld.	5. Gerealiseerd.
6. Er zijn ondermijningsbeelden opgesteld.	6. Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i>	
4. Betreft o.a. acties m.b.t. kwetsbare personen, jeugdoverlast, de aanpak van ondermijning en high impact crime, geweld op straat en berovingen.	
5. Het plan van aanpak ondermijning District Noord- Oost Gelderland is de basis voor het lokale plan van aanpak. De ondermijningsbeelden (het bundelen van signalen van criminele aanwezigheid en activiteiten in een bepaald gebied) worden verwerkt in de aanpak.	
5-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 10 behorend bij het speerpunt "Goed leefklimaat" uit het coalitieakkoord.	

Leefbaarheid	Portefeuillehouder: C.M. de Waard-Oudesluijs
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2021:</i>
1. Implementeren werkwijze gebiedsgericht werken.	1. Uitvoeren uitvoeringsplan Gebiedsgericht Werken.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
2. Er zijn gebiedsopgaven geformuleerd voor alle zeven gebieden binnen de gemeente.	2. Gerealiseerd.
3. De werkwijze van de gemeentelijke organisatie is afgestemd op het gebiedsgericht werken.	3a. Vaststellen notitie "Doorontwikkeling gebiedsgerichte werkwijze". 3b. Start implementatie maatregelen uit de notitie.
4. Veiligheid vormt een vast onderwerp in de gebiedsopgaven voor ieder gebied.	4. Gerealiseerd.
5. Bij de gebiedsopgaven vindt een integrale aanpak plaats vanuit de deelnemende partijen samen met de inwoners.	5. Gerealiseerd.
6. Toezicht en handhaving vanuit de gemeente neemt deel aan de integrale werkwijze binnen gebiedsgericht werken.	6. Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i>	
2-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 9, 10 en 11 behorend bij het speerpunt "Goed leefklimaat" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	2.151	2.699	2.422	2.422	2.422	2.422
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	-23	-23	-23	-23
Lasten totaal	2.151	2.699	2.399	2.399	2.399	2.399
Baten bestaand beleid	0	2	2	2	2	2
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	0	2	2	2	2	2
Saldo	-2.151	-2.697	-2.397	-2.397	-2.397	-2.397

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Bijdrage Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) (taakstelling)	-23	-23	-23	-23
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-23	-23	-23	-23

Pijler: Ruimte

Kenmerken Ruimtelijk Beleid

Het ruimtelijk beleid ontwikkelt zich in een omgeving die gedomineerd wordt door de natuur en die randvoorwaarden stelt aan de ontwikkelingen daarbinnen. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de regionale ontwikkelingen op het gebied van natuur, water en bebouwing. Daarnaast spelen ontwikkelingen van andere overheden een rol.

Voor het ruimtelijk beleid gelden drie hoofdthema's, te weten:

1. *Profiel gemeente.*
Versterken van de eigen identiteit als een groene gemeente en het streven naar voldoende woon-, werk- en recreatiegelegenheid. De eigenheid van de dorpen en de gemeente Epe als geheel meer profileren, zorg en recreatie als belangrijke speerpuntsectoren, kwalitatief hoogwaardige centra in Epe en Vaassen.
2. *Wonen en leefomgeving.*
Realiseren van een duurzaam woon- en voorzieningenaanbod dat afgestemd is op de samenstelling van de bevolking. Het behouden en versterken van de kwaliteit van bestaande woningen en de directe woonomgeving. Acties richten zich op realiseren van levensloopbestendige wijken, bevorderen samenredzaamheid, ondersteuning sociale netwerken, voldoende betaalbare woningen, vraaggericht bouwen, kwaliteit woonaanbod, bevorderen van de doorstroming, behoud dynamische- en levendige kernen, stimuleren van duurzaam wonen.
3. *Natuur en landschap.*
Behoud en versterking van de cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden in de gemeente. Acties richten zich op: uitbouwen en versterken van het hart van de identiteit van Epe, het realiseren van de overgang tussen kernen/landelijk gebied en het realiseren van verbindingen tussen de kernen.

In onder andere het Ruimtelijk Structuurplan 2006, de structuurvisies voor de dorpscentra van Epe en Vaassen en de Woonvisie 2013 zijn de thema's verder uitgewerkt. Het onderdeel economie is een afzonderlijke pijler en is niet opgenomen in de pijler Ruimte.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 2: Duurzame leefomgeving

Prettig wonen

De samenstelling van de bevolking verandert. Naast vergrijzing ook langer zelfstandig thuis wonen met zorg, meer 1 en 2 persoonshuishoudens, arbeidsmigranten, statushouders. Dat vraagt een gevarieerd woningaanbod dat daarnaast ook rekening houdt met starters, betaalbare huurwoningen en levensloopbestendige woningen. Het aantal te bouwen woningen dient zo effectief mogelijk ingezet te worden.

Prestatieafspraken:

1. Er is een toekomstgericht integraal woon-plan (incl. uitvoeringsagenda) waarin de diversiteit aan woonwensen inzichtelijk is gemaakt.
2. Realiseren van een voldoende aanbod van goedkope/betaalbare woningen in de huur- en koopsector voor alle generaties.
3. Ondersteunen van ideeën voor innovatieve woonvormen.
4. Om het nijpende tekort aan woningen op te lossen is er extra inzet op het verkrijgen van meer te bouwen woningen voor onder meer starters, ouderen en wonen met zorg.

Kwalitatief goed openbaar gebied

Het openbaar gebied dient toegankelijk en aantrekkelijk te zijn. Dit is van belang voor het leefklimaat, economie en toerisme. Dat vraagt goed onderhouden en veilige wegen, voet-, fietspaden/-routes. Het buitengebied vraagt een verstandige wijze van beheer en ontwikkeling.

Klimaatverandering met meer regen en hogere temperaturen grijpt in op diverse onderdelen van onze leefomgeving en vraagt maatregelen voor waterberging, openbaar groen en bomen.

Prestatieafspraken:

5. Afronden herinrichting dorpscentrum Vaassen.
6. Kwaliteitsimpuls van de fysieke infrastructuur in dorpen en buitengebied, waaronder wegen en dorpsentrees.
7. Stimuleren van fietsgebruik met ondersteuning van goede randvoorwaarden daarvoor zoals stalling, goede fietspaden/ fietsroutes, veilig oversteken.
8. Inzicht in benodigde maatregelen om openbare ruimte beter aan te passen op klimaatverandering.
9. Voor de implementatie van de Omgevingswet is een koersdocument vastgesteld en een plan van aanpak met daarbij behorende middelen.

Stimuleren duurzame ontwikkelingen

Een verdere verduurzaming vraagt ondersteuning op tal van terreinen vanuit een brede invalshoek. Het Gelders Energieakkoord met een belangrijke gemeentelijke voorbeeldrol en inzet op de twee tophema's energietransitie en circulaire economie vanuit de Cleantech Regio Stedendriehoek zijn van belang. Initiatieven vanuit de samenleving (inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven) verdienen ondersteuning.

Prestatieafspraken:

10. Versterken van inzet op het stimuleren en ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving.
11. Bijdrage leveren aan maatregelen voortkomend uit de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 gericht op een energie neutrale regio en gemeente Epe.
12. Een actuele lokale visie, inclusief actieplan, op de brede invulling van duurzaamheid (circulaire economie/energietransitie).
13. Toezicht en handhaving is versterkt op het toepassen van duurzame energie en energiebesparing.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de programma's in deze pijler aan.

Programma 5 | Ruimte en wonen

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting. Het onderdeel bouw- en woningtoezicht heeft een uitvoerend karakter. De activiteiten voor woningexploitatie zijn erg beperkt.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Omgevingsvisie provincie Gelderland (2018)
- Regionale Structuurvisie "de Voorlanden" (2009)
- Ruimtelijk Structuurplan Epe (2006)
- Groenstructuurplan (2010)
- Landschapsonwikkelingsplan (2010)
- Grondbeleid (2013)
- Woonagenda (2019-2023)
- Structuurvisies centra Vaassen (2009) en Epe (2011)
- Structuurvisie Veluweflank (2013)
- Nota vastgoedbeleid (2019)
- Koersdocument Omgevingswet (2019)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Nieuwbouwwoningen <i>Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.</i>	7,0	3,9	7,1	18,4

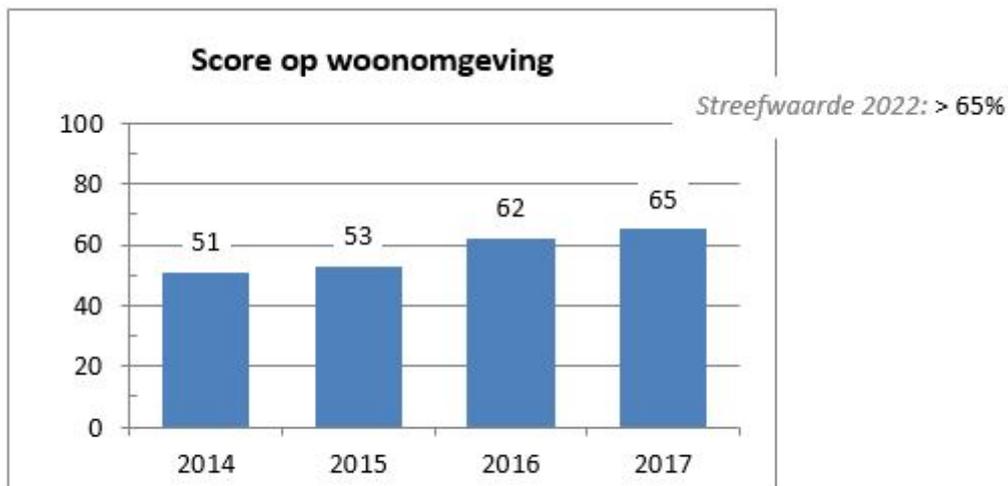
Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit om een goed woon-, werk- en leefklimaat te ondersteunen.
2. Bevorderen van een diversiteit aan woonaanbod om de leefbaarheid in de dorpen op peil te houden voor jong en oud.
3. Behouden van het in de gemeente aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed.
4. Beheerste en duurzame ontwikkeling van het buitengebied.

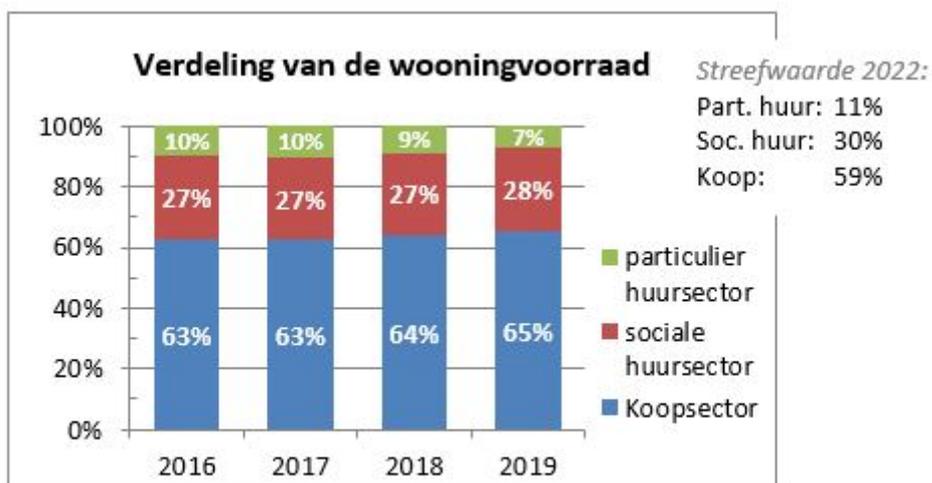
Uitkomst:

1. *Bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit om een goed woon-, werk- en leefklimaat te ondersteunen.*

Bron: Telos, Waarstaatjegemeente; Stopgezet.

2. Bevorderen van een diversiteit aan woonaanbod om de leefbaarheid in de dorpen op peil te houden voor jong en oud.

Bron: Datawonen, Rijksoverheid

Aantal nieuw gebouwde betaalbare, middelduren dure huurwoningen per kern.

Epe	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Betaalbaar: huurprijs beneden de huurliberalisatiegrens	42	13	42	37	50
Middelduur: huurprijs van huurliberalisatiegrens tot € 950	-	-	-	-	25
Duur: huurprijs boven € 950	-	-	-	-	-

Vaassen	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Betaalbaar: huurprijs beneden de huurliberalisatiegrens	-	-	-	25	45
Middelduur: huurprijs van huurliberalisatiegrens tot € 950	-	-	-	-	35
Duur: huurprijs boven € 950	-	-	-	-	-

Emst	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Betaalbaar: huurprijs beneden de huurliberalisatiegrens	-	-	-	-	-
Middelduur: huurprijs van huurliberalisatiegrens tot € 950	-	-	-	-	-
Duur: huurprijs boven € 950	-	-	-	-	-

Oene	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Betaalbaar: huurprijs beneden de huurliberalisatiegrens	-	6	-	-	-
Middelduur: huurprijs van huurliberalisatiegrens tot € 950	24	-	-	-	-
Duur: huurprijs boven € 950	-	-	-	-	-

Bron: Gemeentelijke registratie volkshuisvesting

Aantal nieuw gebouwde goedkope, betaalbare en dure koopwoningen per kern

Epe	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Goedkoop: < € 200.000	-	-	-	-	-
Betaalbaar: > € 200.000 en < € 275.000	-	31	-	-	30
Duur: > € 275.000	21	22	18	56	105

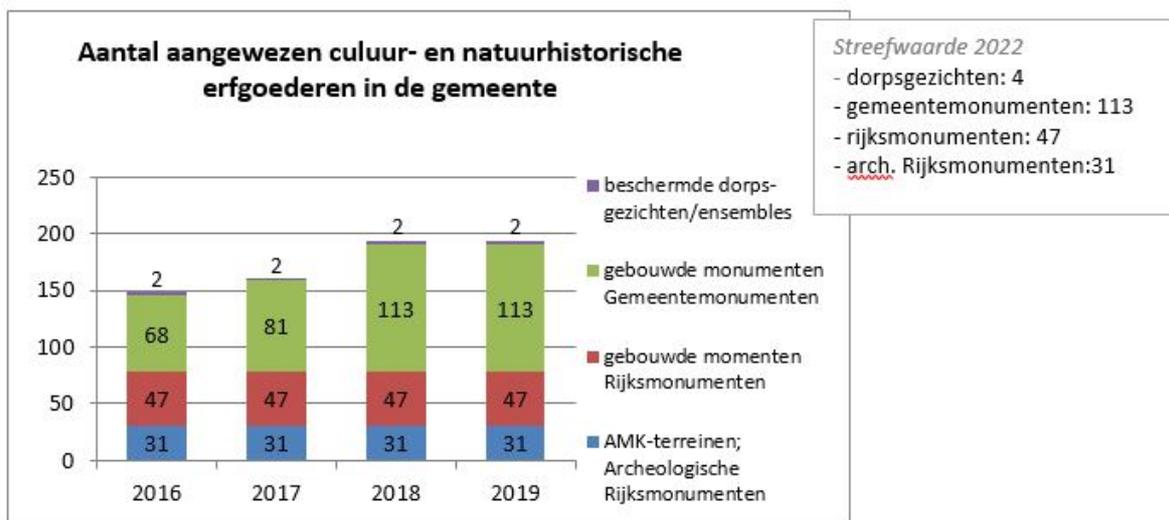
Vaassen	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Goedkoop: < € 200.000	27	-	-	-	10
Betaalbaar: > € 200.000 en < € 275.000	12	7	26	-	15
Duur: > € 275.000	3	1	9	3	60

Emst	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Goedkoop: < € 200.000	-	-	-	-	-
Betaalbaar: > € 200.000 en < € 275.000	5	-	-	4	-
Duur: > € 275.000	-	6	1	3	5

Oene	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2022
Goedkoop: < € 200.000	-	-	-	-	-
Betaalbaar: > € 200.000 en < € 275.000	-	-	-	-	-
Duur: > € 275.000	-	1	1	2	5

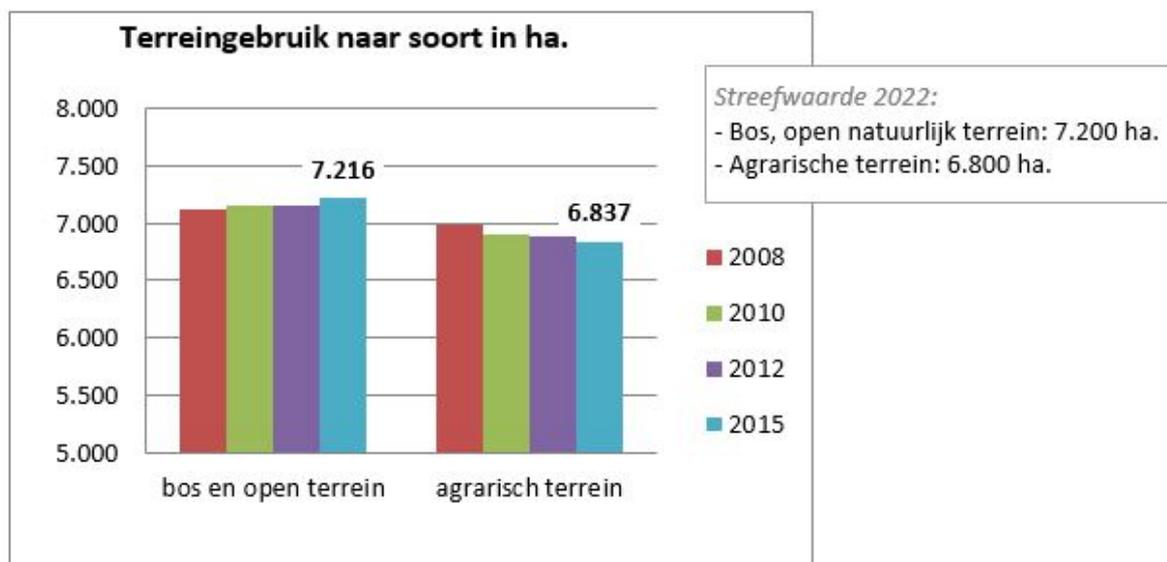
Bron: Gemeentelijke registratie volkshuisvesting

3. Behouden van het in de gemeente aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed.

Bron: Gemeentelijke registratie

4. Beheerste en duurzame ontwikkeling van het buitengebied.

Bron: CBS

Wat gaan we daarvoor doen

Ruimtelijke ontwikkeling	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Uitwerken van het Landschapsonwikkelingsplan.	1. Faciliteren en ondersteunen van initiatieven.
2. Ontwikkeling woningbouwplannen conform woonvisie.	2. Afhankelijk van initiatieven.
3. Opstellen bestemmingsplan VFP in Vaassen.	3. Ter inzage leggen voorontwerp.
4. Uitvoeren Regionale Omgevingsagenda.	4. Uitvoering projecten betreffende de dorpscentra.
5. Invoeren Omgevingswet.	5a. Omgevingsvisie vaststellen. 5b. Aansluiten bij digitale stelsel leefomgeving. 5c. Starten met opstellen van het Omgevingsplan. 5d. Bepalen rol en verantwoordelijkheid raad in de uitvoering van de Omgevingswet.
Collegeprogramma 2018-2022:	
6. Er zijn op locaties innovatieve woonvormen gerealiseerd.	6. Ondersteunen van initiatieven.
7. Van het centrumplan Vaassen zijn de fases 1 en 2 gerealiseerd (resp. oostelijk en westelijk deel centrum).	7. Afronden realisatie fase 2.

8. Van het centrumplan Vaassen is het ontwerpplan voor de nieuwe inrichting van het Ireneveld (fase 3) opgesteld.	8. Vaststellen ontwerpplan.
9. Een opgesteld koersdocument waarin weergegeven hoe de Omgevingswet wordt geïmplementeerd.	9. Gerealiseerd.
10. De Omgevingsvisie is vastgesteld.	10. Zie activiteit 5a.
11. Het opstellen van het Omgevingsplan is gestart.	11. Zie punt 5c.
12. Een actueel bestemmingsplan voor bedrijventerreinen dat flexibiliteit biedt voor diverse vormen van bedrijvigheid.	12. Gerealiseerd.
13. De industrieterreinen in gemeente Epe zijn voldoende groot om aan de bestaande lokale behoefte te kunnen voldoen.	13. Vaststellen bestemmingsplan Eekterveld IV.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1. Het Landschapsonwikkelingsplan richt zich op het buitengebied in de gemeente. Dat gebied is hoofdzakelijk in eigendom van particulieren.</p> <p>2. De initiatieven dienen wel te passen in datgene wat in de woonvisie en de woonagenda is vastgelegd.</p> <p>3. Het initiatief voor de mogelijke start van de bestemmingsplanprocedure ligt bij VFP.</p> <p>4. De projecten betreffen extra activiteiten aanvullend op de bestaande plannen rond de dorpscentra Epe en Vaassen vallend onder activiteitsnummers 7 en 8. Ook zijn in de voorstellen activiteiten uit de economische visie opgenomen gericht op de dorpscentra.</p> <p>5. Deze wet komt in de plaats van de Wet Ruimtelijke Ordening en bundelt een aantal wetten in het ruimtelijke domein. Naar verwachting treedt de wet in 2022 in werking. De invoering van de Omgevingswet vindt fasegewijs plaats en heeft een meerjarig karakter. In de wet worden aan de gemeenteraad verschillende bevoegdheden toegekend. In de toelichting op de wet wordt gevraagd na te denken over de rol van de gemeenteraad, onder andere in de samenwerking met het college van B&W, inwoners, organisaties en marktpartijen als het bijvoorbeeld gaat over ruimtelijke initiatieven.</p> <p>6. In het kader van het scheiden van wonen en zorg, langer zelfstandig thuis wonen en nieuwe ict-technieken zijn experimentele locaties nodig. Hetzelfde geldt voor circulair- en energieneutraal bouwen.</p> <p>13. Het besluit tot uitbreiding met Eekterveld IV komt voort uit de lokale economische visie en via het besluit over het regionaal programma voor bedrijventerreinen.</p> <p>6-13 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 en 5 behorend bij het speerpunt "Prettig wonen", prestatieafpraak 9 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied" en prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Ruimte voor bedrijvigheid" uit het coalitieakkoord.</p>	

Wonen		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
<i>Activiteiten:</i>		<i>Uitvoering in 2021:</i>
1. Uitwerken woonvisie.		1a. Afronden besluitvorming woon-zorgagenda. 1b. Opstellen uitvoeringsplan voor de woonzorgagenda en starten met uitvoering. 1c. Prestatieafspraken overeenkomen met de woningbouwcoöperaties op basis van de woonagenda.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>		
2. Er is een visie op "compleet wonen" in Epe.		2. Gerealiseerd.
3. Met initiatiefnemers, corporaties en zorginstellingen zijn afspraken gemaakt om te bereiken dat de juiste woningen toegevoegd worden op de goede plek en voor de juiste doelgroep.		3. Met initiatiefnemers afspraken maken over een evenwichtige woningbouwprogrammering.
4. Er zijn regionaal afspraken gemaakt over een groter aandeel woningen voor Epe via de regionale Woonagenda.		4. Gerealiseerd.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1. De woonagenda is, inclusief visie, vastgesteld in 2019. De woonagenda vormt de basis voor de prestatieafspraken met woningbouwcoöperaties en geeft de kaders voor nieuwe woningbouwinitiatieven.</p> <p>2. De nieuwe woonvisie (incl. wonen/zorg; 2019) geeft aan waar behoefte aan is in Epe. Deze visie geeft nadere invulling aan de prestatieafpraak uit het coalitieakkoord: "Realiseren van een voldoende aanbod van goedkope/betaalbare woningen in de huur- en koopsector voor alle generaties".</p> <p>4. De regionale Woonagenda vloeit voort uit de visie/verordening van de provincie Gelderland en beschrijft de regionale thema's en opgaven.</p> <p>2-4 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1, 2 en 4 behorend bij het speerpunt "Prettig wonen" uit het coalitieakkoord.</p>		

Ruimte overig		Portefeuillehouder: B.J. Aalbers / R.A.J. Scholten
<i>Activiteiten:</i>		<i>Uitvoering in 2021:</i>
1. Realiseren maatregelenplan cultuurhistorisch beleidskader.		1a. Afronden besluitvorming cultuurhistorisch beleidskader. 1b. Start uitwerking uitvoeringsprogramma.
2. Aanpassen gemeentelijk pand de Ossenstal.		2. Afronden besluitvorming over eigendomsvorm en vervolg bepalen.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>2. In 2019 is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden mbt 1. eigendomsvorm Ossenstal en 2. eventuele uitbreiding</p>		

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	3.589	4.479	3.843	3.843	3.843	3.843
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	328	128	128	128
Lasten totaal	3.589	4.479	4.171	3.971	3.971	3.971
Baten bestaand beleid	2.859	3.217	2.695	2.698	2.545	2.301
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	2.859	3.217	2.695	2.698	2.545	2.301
Saldo	-730	-1.262	-1.476	-1.273	-1.426	-1.670

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Omgevingswet, opstellen omgevingsplan	50	50	50	50
2 Omgevingswet, aanvullende tijdelijke capaciteit	200			
Investerings:				
	<i>Investeringsbedrag:</i>			
1 Herinrichting centrum Vaassen; extra investeringskosten (begroting 2019-2022)	1.299	78	78	78
Totale financiële gevolgen voor de lasten	328	128	128	128

Programma 6 | Epe op orde

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen betreffende het beheer en onderhoud van dat deel van de openbare ruimte dat kan worden beschreven als de bovengrondse infrastructuur en toebehoren. Het gaat dan om de zorg dat de wegen en pleinen, woonstraten en -erven hun functie adequaat kunnen blijven vervullen.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Bomenbeleidsplan (2010)
- Kader beheer en onderhoud openbare ruimte (BOR) (2006)
- Wegenbeleidsplan (2013)
- Beleidsplan bruggen (2018-2022)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2009-2016
- Parkeerbeleidsplan (2009)
- Beleidsplan openbare verlichting 2017-2026
- Fietsnota (2012)
- Beleidsplan begraafplaatsen (2014)
- Reclame en lokale Bewegwijzeringsbeleid (2017)
- Nota Toegankelijkheid openbare ruimte (2017)

Wat is de stand van zaken

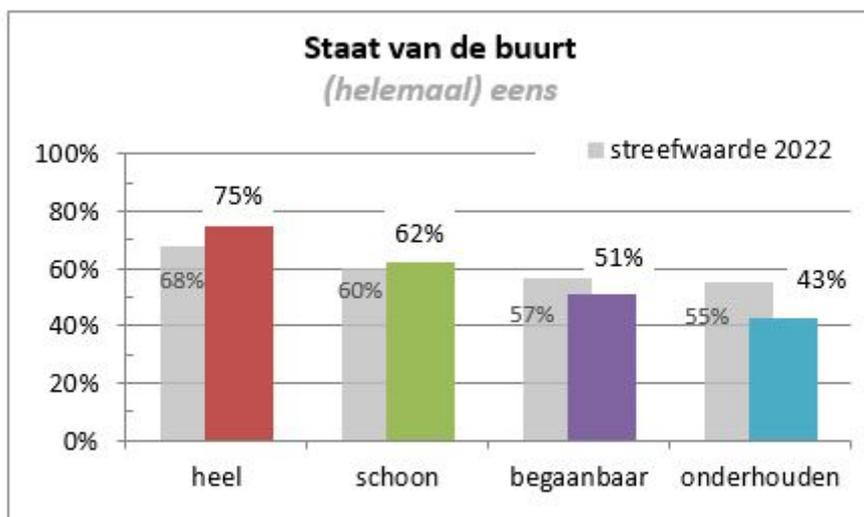
Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Bevorderen van een leefomgeving (openbare ruimte) die schoon en heel is.
2. Bevorderen van een duurzaam toegankelijk en aantrekkelijk openbaar gebied.

Uitkomst:

Bron: Waarstaatjegemeente Burgerpeiling 2019.

Wat gaan we daarvoor doen

Verkeer en vervoer	
Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten	
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Uitvoeren van wegenbeleidsplan.	1. Uitvoeren onderhoud wegen om deze in stand te houden op het vastgestelde niveau.
2. Actualiseren van wegenbeleidsplan.	2. Vaststellen wegenbeleidsplan.
3. Uitvoeren van beleidsplan civiele kunstwerken (bruggen).	3. Uitvoeren onderhoud aan bruggen om deze in stand te houden op het vastgestelde niveau.
4. Actualiseren gemeentelijk verkeers- en vervoersplan.	4. Opstellen en vaststellen van nieuw mobiliteitsplan.
5. Uitvoeren reclame- en bewegwijzeringsplan.	5. Afronden plan sanering reclameborden.
6. Verbeteren toegankelijkheid openbare ruimte.	6. Realiseren uitvoeringsplan.
7. Er is een besluit genomen (regionaal/lokaal) over de aanleg van een veiligere en snelle fietsroute Epe-Apeldoorn.	7. Besluitvorming over het voorlopig ontwerp en daarna het definitief ontwerp.
8. Uitwerken gemeentelijk projectplan schone mobiliteit.	8. Uitvoeren jaarplan
Collegeprogramma 2018-2022:	
9. Een opgesteld plan voor een aantrekkelijke inrichting van de dorpsentrees met een uitvoeringsprogramma.	9. Opstellen van plan en besluitvorming.
10. Actualiseren van het uitvoeringsprogramma wegen getoetst op veilig, comfortabel, toegankelijk en passend voor het gebruik.	10. Opstellen van een actueel uitvoeringsprogramma wegen.
11. Continuëren van het duurzaam en veilig inrichten van gebieden.	11a. Onderdeel bij bestaande en of geplande werkzaamheden in de openbare ruimte. 11b. Realisatie rotonde Quickbornlaan.
12. Knelpunten voor fietsers in dorpen en buitengebied zijn in beeld en worden fasegewijs aangepast.	12a. Onderwerp komt terug in het nieuwe mobiliteitsplan en het daaruit volgende uitvoeringsprogramma. 12b. Realisatie fietspad Vemderweg.
13. Een opgesteld meerjarenprogramma om (recreatieve) fietspaden kwalitatief te verbeteren.	13. Onderwerp komt terug in het nieuwe mobiliteitsplan en het daaruit volgende uitvoeringsprogramma.
14. OV-haltes zijn voorzien van goede voorzieningen voor fietsers zoals een stalling.	14. Onderwerp komt terug in het nieuwe mobiliteitsplan en het daaruit volgende uitvoeringsprogramma.
15. Een ontwikkelde aanpak om fietsgebruik te stimuleren.	15. Vaststellen plan van aanpak.
Toelichting: 2. De actualisatie start nadat de Omgevingsvisie is vastgesteld. 7. Het college heeft in 2017 de voorkeur uitgesproken dat wanneer er een snelle fietsroute wordt aangelegd, deze bij voorkeur op het tracé van het spoorbaanpad komt te liggen. Voor dit tracé is in 2017 een plan uitgewerkt, met daarbij aandacht voor de inpassing van het fietspad binnen het bestaande landschap, flora en fauna. Partners in dit traject zijn de gemeente Apeldoorn, Cleantech Regio en de provincie Gelderland. In 2020 zijn deze plannen gedeeld met de inwoners en is een participatietraject gestart dat doorloopt in 2021. 8. Het projectplan richt zich op het vergroenen van de mobiliteitsbewegingen. Dit sluit aan bij het programma schone mobiliteit van de Cleantech Regio. Dit plan heeft een relatie met programma 7 "Duurzaamheid" en met het personeelsbeleid (impact op vitaliteit werknemers en reiskostenvergoeding). 9. Na vaststelling van de Omgevingsvisie start dit traject. 10. Deze activiteit start na vaststelling van het wegenbeleidsplan. 11. Realisatie rotonde is afhankelijk van verkrijging cofinanciering. 9-15 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 6 en 7 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied" uit het coalitieakkoord.	

Beheer openbare ruimte	
Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten/B.J. Aalbers	
Activiteiten:	Uitvoering 2021:
1. Onderhoud Openbare Ruimte.	1a. Beheer Openbare Ruimte (groen en wegen) conform onderhoudsplannen. 1b. Toezicht op de uitvoering van de contracten betreffende de uitbestede taken.
2. Actualiseren bomenbeleidsplan.	2a. Vaststellen geactualiseerd bomenbeleidsplan. 2b. Opstellen uitvoeringsprogramma.
3. Realiseren natuurbegraafplaats.	3. Vaststellen bestemmingsplanwijziging landgoed Welna.
4. Actualiseren beleidsplan begraafplaatsen.	4. Vaststellen geactualiseerd beleidsplan begraafplaatsen.
5. Realiseren gebiedsdekkende routes knooppuntensysteem	5a. Actualiseren bewegwijzering conform 'Veluwe- standaard' van wandelroutes, fietsroutes en paardenroutes. 5b. Vaststellen mountainbikeroute
Collegeprogramma 2018-2022:	
6. Opgesteld uitvoeringsprogramma met maatregelen in de openbare ruimte die inspelen op de gevolgen van klimaatverandering.	6. Opstellen plan en uitvoeringsprogramma.
Toelichting: 1a. Bij vaststelling van het Beeldkwaliteitssysteem Openbare Ruimte (2006) is bepaald dat de centra op hoog niveau en de wijken op minimaal laag niveau worden onderhouden. Als onderdeel van het uitvoeringsplan "Omgevingen openbare ruimte 2011" is het onderhoudsniveau van de dorpscentra bijgesteld naar niveau basis. Het bosbeheer is gericht op het geïntegreerd samengaan van de functies houtproductie, recreatie en natuur. Door natuurlijke processen te benutten worden deze functies verder ontwikkeld. Het onderwerp onderhoud openbare ruimte staat op de raadsagenda. Het betreft onderwerpen waarover de raad eerst richtinggevend uitspraken doet (bijv. aanpak, randvoorwaarden) voordat het college het verder uitwerkt. 3. De start van de bestemmingsplanprocedure ligt bij de initiatiefnemer. Bij de vaststelling van het beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Epe in 2014 is een motie aangenomen om onderzoek te doen naar de verschillende vormen en mogelijkheden voor een natuurbegraafplaats. Met een amendement is besloten om in de periode 2014-2019 de uitbreiding via minimaal één natuurbegraafplaats te realiseren. 4. In het coalitieakkoord is als specifiek aandachtspunt opgenomen om bij de actualisatie van het beleidsplan begraafplaatsen aandacht te geven aan het onderwerp "gemeentelijke begraafplaatsen met grafrecht voor onbepaalde tijd". 5. Deze activiteiten ondersteunen de uitwerking van het Veluwe-op-1-programma dat opgenomen is in programma 9. 6. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 8 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied" uit het coalitieakkoord. Plan van aanpak inclusief participatietraject loopt samen op het voorbereiden van de Omgevingsvisie.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	5.596	7.144	7.230	7.176	7.194	7.211
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	48	68	100	119
Lasten totaal	5.596	7.144	7.278	7.244	7.294	7.330
Baten bestaand beleid	1.117	1.116	1.240	1.167	1.142	1.142
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	1.117	1.116	1.240	1.167	1.142	1.142
Saldo	-4.479	-6.028	-6.038	-6.077	-6.152	-6.188

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Bomenbeleidsplan	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Investeringsbedrag:				
1 Vervanging bruggen	281		13	13
2 Vervanging openbare verlichting	1.666	19	37	56
3 Knooppuntontwikkeling haltes Vaassen en Epe	32		2	2
4 Strooiinstallatie	244	29	29	29
Totale financiële gevolgen voor de lasten	48	68	100	119

Programma 7 | Duurzaamheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de zorg voor het milieu. De belangrijkste onderwerpen uit het programma zijn milieu, afvalverwijdering en de afvoer van (overtollig) regenwater en afvalwater.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020
- Grondstoffenbeleidsplan "Grondstofrijk Epe" (2020)
- Duurzaamheidsnota 2010-2014
- Duurzaamheidsprofiel (2013)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Huishoudelijk restafval <i>De hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg).</i>	188	183	177	170
Hernieuwbare elektriciteit <i>Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.</i>	1,6%	2,4%	4,0%	

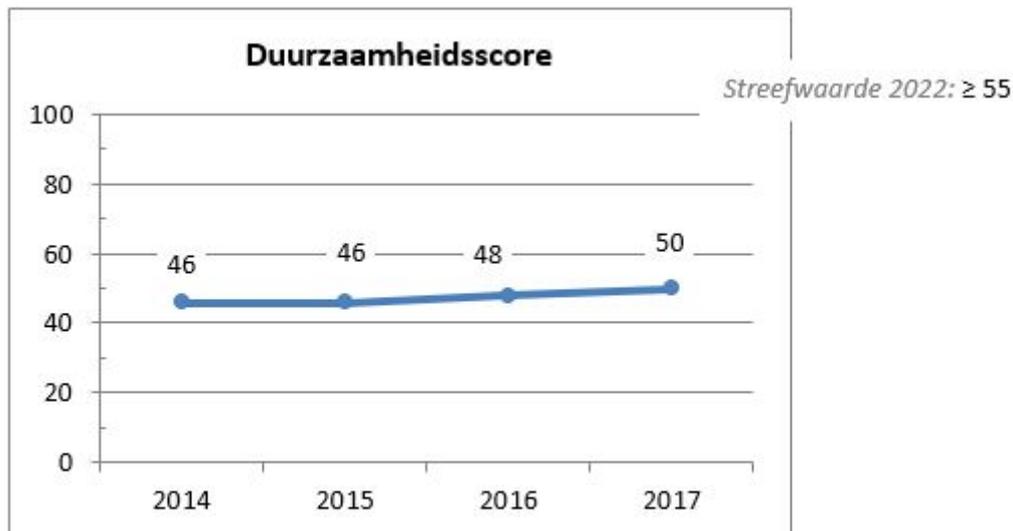
Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

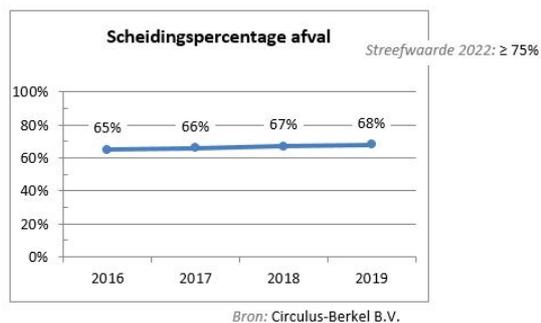
1. Bevorderen van een duurzame en gezonde ontwikkeling van de leefomgeving voor nu en toekomstige generaties.
2. Stimuleren lokale initiatieven voor duurzaamheidsontwikkeling.

Uitkomst:

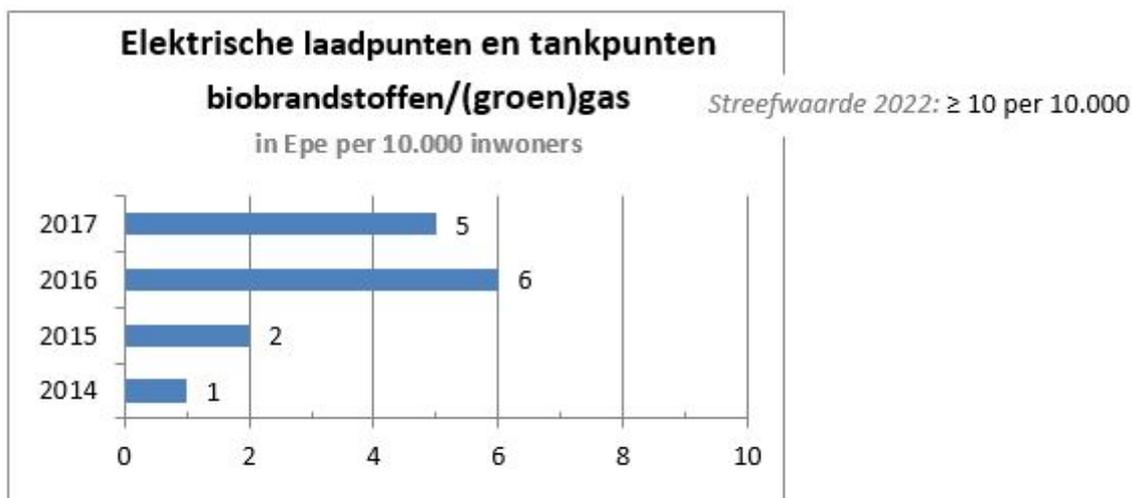
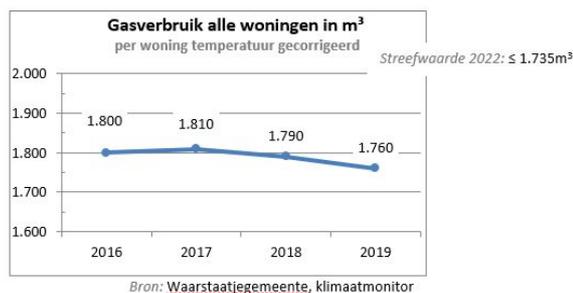
1. *Bevorderen van een duurzame en gezonde ontwikkeling van de leefomgeving voor nu en toekomstige generaties.*

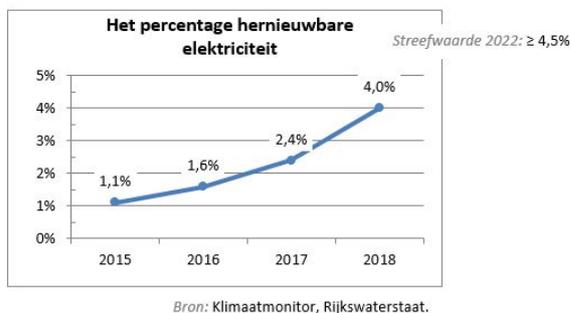
Bron: Waarstaatjegemeente, Telos. Stopgezet.

2. Stimuleren lokale initiatieven voor duurzaamheidsontwikkeling.

Bron: Waarstaatjegemeente

Wat gaan we daarvoor doen

Milieu algemeen	Portefeuillehouder: B.J. Aalbers/ E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Uitwerken Gemeentelijk Rioleringsplan.	1a. Vervangen van riolering op diverse locaties.

	1b. Verbeteren riolering (o.a. afkoppelen, aanpak wateroverlast, aanpak grondwateroverlast). 1c. Uitvoeren onderzoeken (o.a. monitoring riolering, staat van de riolering).
2. Realiseren gemeentelijke afspraken in Gelders Energieakkoord.	2a. Uitvoeren jaarplan. 2b. Realiseren duurzaamheidsmaatregelen bij renovatie van het gemeentehuis.
3. Bijdragen aan het Regionaal Adaptie Programma (inspelen op klimaatverandering).	3. Vaststellen gemeentelijke bijdrage aan het Regionale Adaptatie Programma.
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
4. Uitgevoerde analyse naar kansen voor maatregelen in de openbare ruimte die inspelen op de gevolgen van klimaatverandering.	4. Afronden analyse.
5. Er is een op de doelgroep passende mix van maatregelen beschikbaar om duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving te ondersteunen.	5a. Inzet van de duurzaamheidslening. 5b. Stimuleren en faciliteren van initiatieven van bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen (o.a. door energieloket, energiecoaches). 5c. Verduurzaming bedrijventerreinen in afstemming met de bedrijfskring Epe en Industriekring Eekterveld. 5d. Ondersteuning energiecoöperatie. 5e. Verduurzaming MKB in afstemming met ondernemersverenigingen Vaassen en Epe. 5f. Verduurzaming vakantieparken volgens triple helix (overheid, bedrijfsleven, kennisinstututen).
6. Inwoners en bedrijven zijn geïnformeerd en bewust gemaakt van het treffen van energiebesparende maatregelen.	6. Uitvoering conform communicatieplan.
7. De Agenda Cleantechregio 2019-2023 is vertaald naar een lokaal uitvoeringsprogramma voor de periode 2019-2023.	7. Gerealiseerd.
8. Het uitvoeringsprogramma is uitgewerkt.	8. Uitvoeren jaarplan.
9. Visie op energietransitie is opgesteld met bijbehorend uitvoeringsprogramma en benodigd budget.	9. Vaststelling visie op energietransitie.
10. De bijdrage van de gemeente aan de Regionale Energietransitie Strategie (RES) (2018-2023) is opgesteld.	10. Vaststellen RES.
11. De bijdrage van de gemeente aan de Regionale Energietransitie en Klimaatstrategie (REKS) (2020-2030) is opgesteld.	11. Krijgt andere invulling, zie punt 3 hiervoor.
12. Er is een gemeentedeekkend warmteplan opgesteld voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving inclusief uitvoeringsprogramma.	12. Deze activiteit is onderdeel van de visie op energietransitie (punt 9 hiervoor).
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1c. Hierbij wordt ook de huidige capaciteit van ons rioolstelsel in relatie tot de gevolgen van de klimaatverandering betrokken.</p> <p>3. Deze activiteit komt in de plaats van punt 11. Het participatietraject volgt het traject van de Omgevingsvisie. De basis voor deze activiteit ligt onder meer in de uitgevoerde analyse bij punt 5.</p> <p>5. Energiecoaches en energieloket spelen hier een belangrijke rol in. Gemeentelijke ondersteuning bestaat onder meer uit het verstrekken van subsidies en ambtelijke ondersteuning bij projecten.</p> <p>7. De Agenda heeft ook een relatie met programma 9 "Bedrijvigheid". Vanwege de centrale thema's energietransitie en circulaire economie is dit onderwerp in programma 7 "Duurzaamheid" geplaatst.</p> <p>10. De RES betreft de invulling van maatregelen voor de korte termijn. De gemeentelijke bijdrage van Epe is in de concept-RES verwerkt. Het Rijk toetst de concept-RES.</p> <p>11. Tot 2020 werd gesproken over de REKS. Het klimaatdeel (K) is door het Rijk hieruit gehaald. Dat krijgt een eigen plek in het gemeentelijk beleid op basis van rijks-, provinciale en regionale afspraken. Daarvoor is punt 3 opgenomen.</p> <p>4-12 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 8 behorend bij het speerpunt "Kwalitatief goed openbaar gebied", de prestatieafspraken 6, 7 en 8 behorend bij het speerpunt "Stimuleren duurzame ontwikkelingen" uit het coalitieakkoord.</p>	

Afvalinzameling en -verwerking	Portefeuillehouder: B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Realiseren afvalinzameling en -verwerking.	1. Toezicht op uitvoering dienstverleningsovereenkomst met Circulus-BerkeL.
2. Implementeren van werkwijze inzamelen van grondstoffen.	2. Invoering van prijsprikkel op restafval (Diftar), uitrol flankerend beleid en plaatsing extra ondergrondse brengvoorzieningen.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>2. Het grondstoffenbeleidsplan is in 2020 vastgesteld. De implementatie van de nieuwe wijze van inzamelen van grondstoffen heeft een meerjarig karakter.</p>	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	6.650	7.830	7.181	7.181	7.181	7.181
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Lasten totaal	6.650	7.830	7.181	7.181	7.181	7.181
Baten bestaand beleid	6.275	7.260	7.357	7.357	7.357	7.357
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	6.275	7.260	7.357	7.357	7.357	7.357
Saldo	-375	-570	176	176	176	176

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Investerings:	<i>Investeringsbedrag:</i>			
<i>Gemeentelijk rioleringsplan vGRP (2020-2023):</i>				
1 Vervanging vrijvervalriolering / relining *	4.966			
2 Vervanging drukriolering (persleiding) *	666			
3 Afkoppelen diversen *	110			
4 Aanpak wateroverlast (bovengronds) *	110			
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-	-	-	-

* De kapitaallasten van deze investeringen zijn (nog) niet geraamd. Gebruikelijk is dat deze lasten in het jaar volgend op de investering worden geraamd en dan worden gedekt in de tarieven.

Programma 8 | Toezicht en handhaving

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen vergunningverlening, controle op uitvoering en handhaving van wet- en regelgeving en de algemene plaatselijke verordening. Er bestaat een relatie met programma 4 “Leefbaar en veilig”.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Handhavingskader 2017-2020
- Algemene Plaatselijke Verordening (2008)

Wat is de stand van zaken

Geen verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

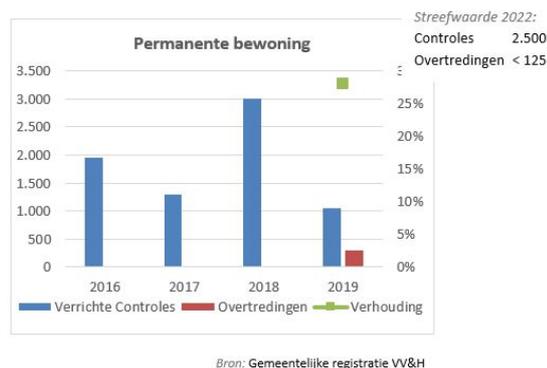
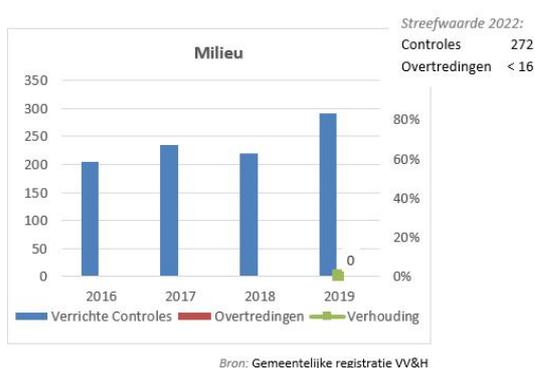
Wat willen we bereiken

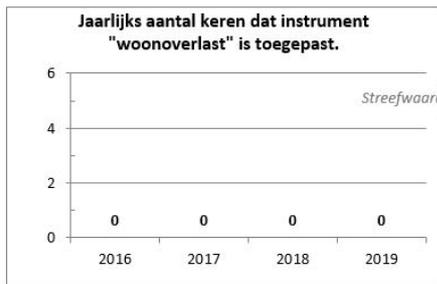
Strategisch doel:

1. Versterken van handhaving en toezicht.

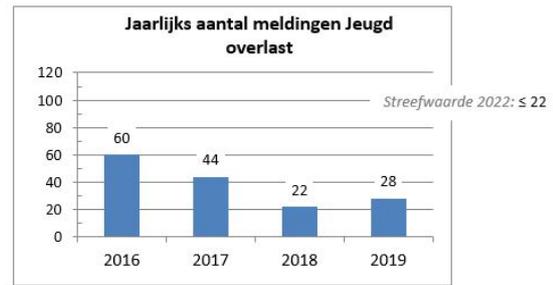
Uitkomst:

1. Versterken van handhaving en toezicht.

Bron: Gemeentelijke administratie.

Bron: Gemeentelijke administratie

Wat gaan we daarvoor doen

Vergunningverlening/handhaving	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten / B.J. Aalbers
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2021:</i>
1. Opstellen nieuw handhavingskader 2021-2024.	1. Vaststellen handhavingskader.
2. Uitwerken handhavingskader	2. Uitwerken jaarlijks handhavingsuitvoeringsprogramma.
<i>Collegeprogramma 2019-2022:</i>	
3. De handhavingscapaciteit is uitgebreid met een bestuursrechtelijke handhaver.	3. Gerealiseerd.
4. De handhavingsinzet op het toepassen van duurzame energie en energiebesparing wordt geïntensiveerd op basis van een methodiek gericht op stimuleren en controleren.	4. Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i>	
1. Het handhavingsbeleid 2017 - 2020 krijgt een verlenging van 1 jaar vanwege de coronacrisis.	
2. Het college stelt op basis van het handhavingskader het uitvoeringsprogramma op. Dat bevat alle toezicht- en handhavingsactiviteiten en de prioritering daarin. De raad wordt hierover geïnformeerd.	
3-4 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 11 behorend bij het speerpunt "Goed leefklimaat" en prestatieafpraak 9 behorend bij het speerpunt "Stimuleren duurzame ontwikkelingen" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	1.406	1.233	494	494	494	494
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	150	0	0	0
Lasten totaal	1.406	1.233	644	494	494	494
Baten bestaand beleid	73	107	110	110	110	110
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	73	107	110	110	110	110
Saldo	-1.333	-1.126	-534	-384	-384	-384

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Vitalisering vakantieparken	150	-	-	-
Totale financiële gevolgen voor de lasten	150	-	-	-

Pijler: Economie

Kenmerken Economisch Beleid

Het economisch beleid is gericht op de opgave om in een aantrekkelijke omgeving het bedrijfsleven zodanig te faciliteren, dat het op termijn sterk genoeg is om autonome economische groei te realiseren en dat het de gemeente Epe voor iedereen op de kaart zet: jong en oud, ondernemer en werknemer, leerling en docent, inwoner en bezoeker, beleidsmaker en bestuurder.

De lokale economie is echter niet maakbaar en de gemeente Epe heeft 'slechts' een beperkte invloed op de ontwikkelingen. Hiermee is er vooral een stimulerende, faciliterende en verbindende rol voor de gemeente weggelegd. Partijen in het veld moeten de andere (participerende en uitvoerende) rollen vervullen om samen het economische perspectief voor Epe te verwezenlijken. Iedereen vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid.

Het economisch beleid gaat uit van drie hoofdlijnen (labels): vitaal, slim en uitnodigend. Binnen deze (samengevatte) hoofdlijnen zijn de acties gericht op de volgende beoogde toekomstige situatie:

1. *Vitaal*

Epe is de gemeente waar iedereen een leven lang woont, leert, werkt en recreëert, waar ieders talenten worden erkend en benut en waar vergrijzing juist tot vernieuwing leidt. Jongeren inspireren en worden geïnspireerd. Ouderen en kwetsbaren werken mee.

2. *Slim*

Epe is de gemeente die op slimme wijze het lokale organiserend vermogen opschaalt en aanwendt om de regionale samenwerking te laten renderen. Het lokale bedrijfsleven innoveert, vergroent en lift mee op de groei van het Cleantech cluster. Epe verbindt klein met groot.

3. *Uitnodigend*

Epe is de nummer 1 gemeente van de Veluwe. De kernen trekken toeristen die in de zeer gewilde accommodaties verblijven. De horeca floreert, terrassen zitten vol en evenementen zijn succesvol; ook buiten het seizoen. Er is ruimte voor het nieuwe ondernemen: flexibel, lean, startup en sociaal.

Regionaal - lokaal

Naast de lokale inspanningen is Epe ook actief binnen de Cleantech Regio (Stedendriehoek). In de regio wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen van de Cleantech Agenda tot en met 2020: 4.000 banen in de cleantechsector; energietransitie, leidend tot minder CO2 uitstoot; circulaire economie, leidend tot minder afval.

Daarnaast is er arbeidsmarktbeleid, met veel aandacht voor jongeren en zwakke groepen zoals gehandicapten en langdurig werklozen. De profilering en acquisitie als Cleantech Regio wordt verder uitgebouwd waardoor nieuwe bedrijven en talent van buiten de regio kan worden aangetrokken.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 3: Duurzame economie

Ruimte voor bedrijvigheid

Om ontwikkeling bij bedrijven en ondernemers mogelijk te maken zijn goede randvoorwaarden nodig, zoals goed ingerichte dorpscentra en moderne en voldoende bedrijventerreinen. Ook een goede regionale samenwerking is daarbij van belang. Toerisme speelt een belangrijke factor in de lokale economie. Evenementen kunnen het Eper toeristisch profiel versterken. Dat vraagt extra ondersteuning.

Prestatieafspraken:

1. Er zijn voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijven op bedrijventerreinen.
2. Er is een pakket maatregelen om ondernemers te faciliteren in het starten en het vestigen.
3. Ondersteunen van het programma Veluwe-op-1 gericht op een kwaliteitsimpuls van het toeristisch product, waaronder vitale vakantieparken.
4. Voor het organiseren van evenementen door vrijwilligersorganisaties en verenigingen is een gemeentelijk ondersteuningsaanbod.

5. Stimuleren van krachtige, (economisch) sterke dorpscentra.

Stimuleren duurzame ontwikkelingen

Een verdere verduurzaming vraagt ondersteuning op tal van terreinen vanuit een brede invalshoek. Het Gelders Energieakkoord met een belangrijke gemeentelijke voorbeeldrol en inzet op de twee tophema's energietransitie en circulaire economie vanuit de Cleantech Regio Stedendriehoek zijn van belang. Initiatieven vanuit de samenleving (inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven) verdienen ondersteuning.

Prestatieafspraken:

6. Versterken van inzet op het stimuleren en ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving.
7. Bijdrage leveren aan maatregelen voortkomend uit de Agenda Cleantech Regio 2019-2023 gericht op een energie neutrale regio en gemeente Epe.
8. Een actuele lokale visie, inclusief actieplan, op de brede invulling van duurzaamheid (circulaire economie/energietransitie).
9. Toezicht en handhaving is versterkt op het toepassen van duurzame energie en energiebesparing.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de programma's in deze pijler aan.

Programma 9 | Bedrijvigheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen lokale economie (waaronder werkgelegenheid, bedrijfsterrinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme. De gemeentelijke rol is voorwaardenscheppend (vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, goede ontsluiting en bereikbaarheid, goed beheer van de openbare ruimte) en faciliterend (informatievoorziening, dienstverlening). Er bestaat een relatie met programma 5 "Ruimte en wonen" (economische aspecten in planontwikkeling en bestemmingsplannen).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Toeristisch profiel (2017)
- Agenda Cleantechregio (2019)
- Economische Visie (2016)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Banen <i>Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.</i>	636,7	657,4	672,4	673,5
Vestigingen <i>Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.</i>	136,3	137,1	139,3	144,5
Netto arbeidsparticipatie <i>Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking.</i>	64,9%	66,1%	65,3%	67,0%
Funciemenging <i>De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen.</i>	47,0	47,8	48,4	48,4

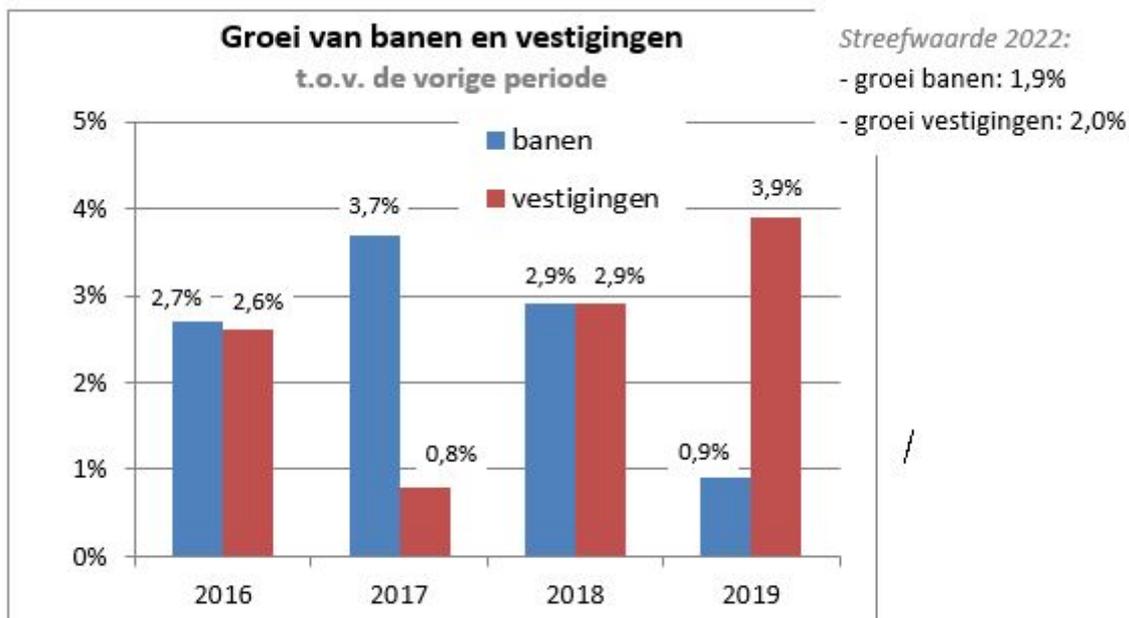
Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Versterken lokale economie.
2. Vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Epe op het terrein van recreatie en toerisme.

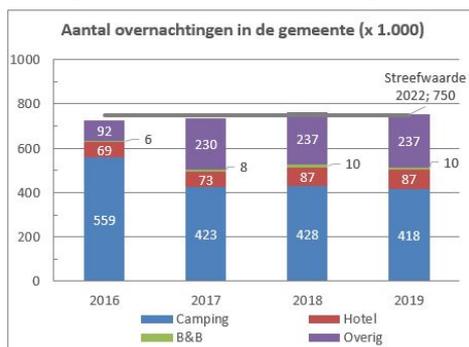
Uitkomst:

1. Versterken lokale economie.

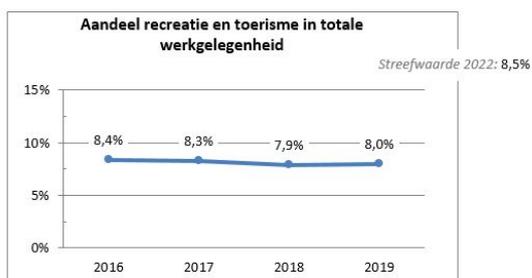

Bron: Statistisch Zakboek Provincie Gelderland

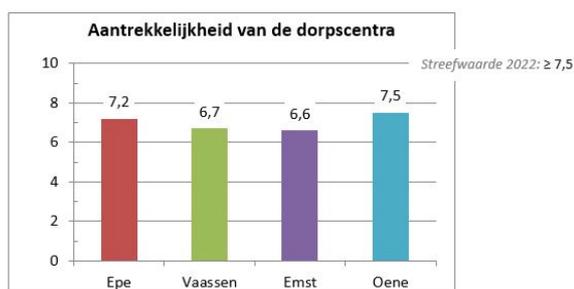
2. Vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Epe op het terrein van recreatie en toerisme.

Bron: Registratie Tribuut

Bron: Statistisch Zakboek Gelderland

Bron: Waarsaaijgemeente 2019

Wat gaan we daarvoor doen

Recreatie en toerisme	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Inzetten stimuleringsbudget recreatie en toerisme.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
2. Uitwerken toeristisch profiel.	2. Uitwerking jaarplan uitvoeringsstrategie.
Collegeprogramma 2018-2022:	
3. Faciliteren en stimuleren van organisaties en bedrijven in uitvoering van het regionale programma Veluwe-op-1.	3a. Opstellen en uitwerken plan voor realisatie van een ontvangstlocatie voor recreatie en toerisme in Vaassen.

	3b. Uitvoeren bestuursakkoord Veluwegemeenten. 3c. Uitwerken plan van aanpak Vitale Vakantieparken
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>2. De Stichting Promotie Gemeente Epe heeft een uitvoeringsstrategie toeristisch profiel voor 4 jaar (2018-2021) uitgewerkt. Een specifiek aandachtspunt in het coalitieakkoord is om in aanvulling op de uitwerking van het toeristisch profiel "Epe 100% wildgarantie" te streven naar versterking daarvan met voorzieningen op het terrein van kunst en cultuurhistorie.</p> <p>3. Binnen het programma Veluwe-op-1 werken 20 gemeenten samen aan de toeristische versterking van de Veluwe en vitale vakantieparken. Dit onder andere door aanpak vakantieparken, een groot routenetwerk en de toeristische promotie via Visit Veluwe. De activiteiten 1 en 2 dragen ook bij aan de uitvoering van het programma.</p> <p>De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 3 behorend bij het speerpunt "Ruimte voor bedrijvigheid" uit het coalitieakkoord. De planvorming voor een ontvangstlocatie wordt betrokken bij de uitwerking van fase 3 herstructurering centrum Vaassen. Een ontvangstlocatie is een goed gekozen parkeerplaats en openbaar vervoerhalte waar bezoekers gastvrij worden ontvangen met een zekere kwaliteit en faciliteiten. Via marketing en toeristische informatie worden bezoekers verleid om daar hun activiteit te starten. Realisatie van zo'n ontvangstlocatie is mede afhankelijk van de provinciale subsidiëring en gemeentelijke co-financiering.</p>	

Lokale/regionale economie	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
1. Er is een gemeentelijk ondersteuningsaanbod voor startende ondernemers.	1. Gerealiseerd.
2. De behoefte en mogelijkheden naar realisatie van een fysiek centrum van ondernemen (innovatieve broedplaats) worden onderzocht.	2. Afhankelijk van initiatieven uit de markt.
3. Er is een gemeentelijk ondersteuningsaanbod voor vrijwilligersorganisaties en verenigingen voor het organiseren van evenementen om de aantrekkelijkheid van de gemeente te bevorderen.	3. Uitvoeren actieplan
4. Uitvoering van het actieprogramma economische visie.	4a. Uitwerken van actieprogramma. 4b. Actualiseren van actieprogramma.
5. Ondersteuning leveren aan de uitvoering van het actieprogramma van ondernemers gericht op vitale dorpscentra.	5. Ondersteuning leveren bij uitvoeren actieprogramma's van ondernemers.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1. Er is een loketfunctie gerealiseerd door de accountmanager. Ook is de gemeente aangesloten bij het Starterscollectief Veluwe.</p> <p>2. Onderzoek wijst uit dat de initiatieven uit de markt vooralsnog beperkt zijn.</p> <p>3. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de door evenementenorganisatoren gewenste ondersteuning. Op basis van dat onderzoek volgt een actieplan.</p> <p>4. Het actieprogramma is grotendeels uitgevoerd en vraagt om een actualisatie. Daarbij zal ook aandacht zijn voor (de gevolgen van) corona.</p> <p>5. Voor centrum Epe en Vaassen hebben de ondernemersverenigingen voor beide centra, in afstemming met de gemeente, een toekomstvisie en actieprogramma laten opstellen.</p> <p>1-5. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2, 4 en 5 behorend bij het speerpunt "Ruimte voor bedrijvigheid uit het coalitieakkoord.</p>	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	812	1.201	678	678	678	678
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Lasten totaal	812	1.201	678	678	678	678
Baten bestaand beleid	88	8	8	8	8	8
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	88	8	8	8	8	8
Saldo	-724	-1.193	-670	-670	-670	-670

Programma 10 | Weer aan het werk

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen die samenhangen met de uitvoering van de Participatiewet. De uitvoeringspraktijk is neergelegd in verordeningen. Er bestaat een relatie met programma 3 "Zorg en opvang" (bevorderen zelfredzaamheid).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Beleidsplan Sociaal Domein (2019)
- Armoede en Schuldenbeleid "Minimaal rondkomen" (2017)
- Sociale Agenda 2015-2021

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Bijstandsuitkeringen <i>Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder (tweede helft van het genoemde jaar).</i>	230,0	231,4	232,4	225,9
Lopende re-integratie-voorzieningen <i>Het aantal lopende re-integratie voorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.</i>	544,2	167,0	50,3	124,9
Jeugdwerkloosheidspercentage <i>Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).</i>	2%	2%	1%	

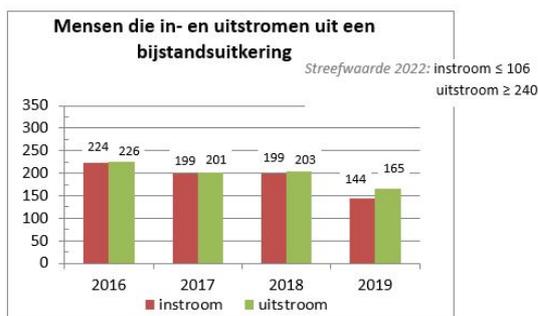
Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

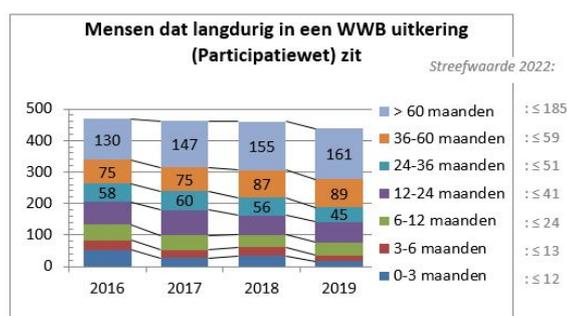
1. Vergroten van maatschappelijke participatie van mensen zonder werk.
2. Verminderen van de schuldenproblematiek van Eper inwoners.
3. Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen.

Uitkomsten:

1. Vergroten van maatschappelijke participatie van mensen zonder werk.

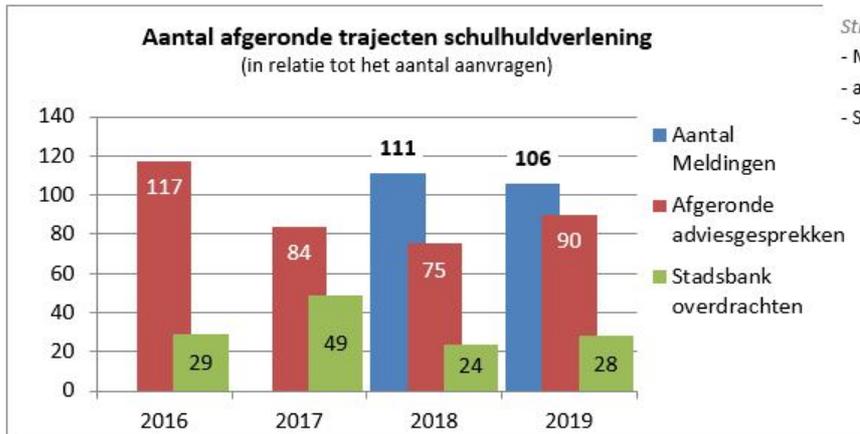

Bron: Gemeentelijke registratie

Bron: Gemeentelijke registratie

2. Verminderen van de schuldenproblematiek van Eper inwoners.

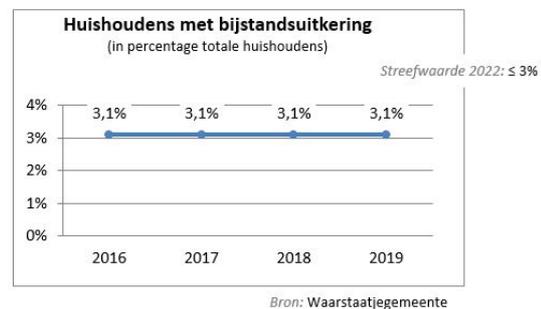
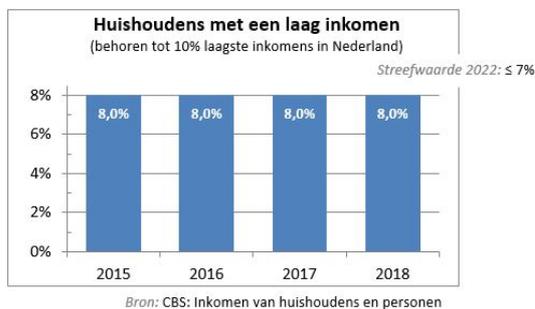

Streefwaarde 2022:

- Meldingen: 170
- adviesgesprekken: 150
- Stadsbank overdrachten: 35

Bron: Gemeentelijke registratie

3. Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen.

Wat gaan we daarvoor doen

Arbeidsparticipatie	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Verhogen uitstroombestand participatiewet (voormalig WWB, voormalig WSW en jonggehandicapten).	1a. Prestatieafspraken maken met Werkbedrijf Lucrato over uitstroom en uitvoering regeling oud Wsw-ers. 1b. Samen met FactorWerk realiseren van een werkgeversservicepunt en inzetten op matches van kandidaten, werkfitheid, geschikte werkplek en scholing.
2. Realiseren van de transformatie Participatiewet.	2a. Lokaal en gebiedsgericht passende dienstverlening aanbieden door o.a. participatie- en re-integratieplaatsen te realiseren. 2b. Verbeteren van de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden naar aanleiding van de resultaten van het experiment 'Zelf aan het stuur'. 2c. Onderzoek naar een uitvoeringsorganisatie voor project "Maatjstraject".
3. Voor oudere mensen met een bijstandsuitkering de mogelijkheden bezien voor vrijstelling van de sollicitatieplicht indien zij een actieve bijdrage leveren aan vrijwilligerswerk in de gemeente.	3. Afronden besluitvorming.
4. In de gemeentelijke organisatie zijn mogelijkheden gerealiseerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.	4. Samen met werkbedrijf Lucrato een actueel plan van aanpak opstellen en uitvoeren.
Toelichting:	
1. Lucrato voert activiteiten uit gericht op het opdoen van werkervaring, het toepassen van groepsgewijze aanpak, werkgeversbenadering en werkgeverschap oud-Wsw, beschut werken en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die onder de Participatiewet vallen en waarvan de verwachting is dat ze binnen een jaar naar werk kunnen. Lucrato werkt hierin nauw samen met gemeente Apeldoorn en Factor Werk. 2. De Transformatie-agenda is een uitwerking van de Sociale Agenda en beleidsplannen Jeugd, Wmo en Participatiewet. Binnen het project 'Zelf aan het stuur' is geëxperimenteerd met verschillende werkwijzen en begeleiding van uitkeringsgerechtigden. De resultaten komen in 2020 beschikbaar. Het project "Maatjstraject" is er op gericht om jongeren die uitvallen of dreigen uit te vallen, weer op een traject te zetten (werk of opleiding). Dit om voortijdig schoolverlaten en een beroep op de jeugdzorg te voorkomen. 3. Dit onderwerp betreft een specifiek aandachtspunt uit het coalitieakkoord voor deze bestuursperiode. In 2020 is gestart met een onderzoek. De resultaten krijgen een vertaling naar een voorstel voor besluitvorming. 4. Het gaat om het onderzoeken waar in de organisatie garantiebannen kunnen worden gefaciliteerd en waar de gemeente Epe verder acties kan ondernemen t.a.v. bewustwording en scholing op dit onderwerp.	

Inkomensondersteuning	Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Financiële ondersteuning van vrijwilligersorganisaties (Stichting Leergeld, Formulierenteam en Voedselbank) die actief zijn voor huishoudens met een laag inkomen en/of schulden.	1. Subsidieafspraken maken met vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.
2. Versterken van schuldhulpverlening.	2a. Opstellen preventieplan schuldhulpverlening. 2b. Ontwikkelen en invoeren van een werkwijze voor vroegsignalering en preventie.

<i>Collegeprogramma 2018-2022:</i>	
3. Instandhouden en versterken van de toegang van de gemeentelijke minimaregelingen: meedoenregeling, schoolfonds en het kindpakket.	3a. Onderzoek naar de toegankelijkheid van de minima regelingen. 3b. Onderzoek naar de doelmatigheid en mogelijkheden van integratie van de gemeentelijke regelingen.
4. Het realiseren van een gemeentelijk noodfonds voor ondersteuning van schrijnende situaties, die niet of onvoldoende in aanmerking komen voor andere regelingen.	4. Afronden besluitvorming over invoeren gemeentelijk noodfonds.
<i>Toelichting:</i> 3-4. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 7 behorend bij het speerpunt "Zorg en ondersteuning dichtbij" uit het coalitieakkoord.	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	14.991	15.652	14.893	14.784	14.729	14.415
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	-40	-40	0	0
Lasten totaal	14.991	15.652	14.853	14.744	14.729	14.415
Baten bestaand beleid	6.780	6.830	6.793	6.793	6.793	6.793
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	6.780	6.830	6.793	6.793	6.793	6.793
Saldo	-8.211	-8.822	-8.060	-7.951	-7.936	-7.622

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Project 'maatjstraject' (voortijdig schoolverlaten)	30	30	30	30
Dekking uit structurele middelen participatie	-30	-30	-30	-30
2 Dekking Gemeentelijke bijdrage voorliggende voorziening Wmo	-40	-40		
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-40	-40	-	-

Pijler: Bestuur

Kenmerken Bestuurlijke inzet

De inzet is inwoner- en klantgericht werken. Daartoe is een organisatie opgezet met als hoofdlijnen de dialoog aangaan met inwoners, adequaat inspelen op ontwikkelingen en een klantgerichte dienstverlening. De koers is de organisatie verder te verbeteren en te vernieuwen en toekomstbestendig te maken voor een adequate taakuitvoering.

De opvattingen over de gemeentelijke taakuitvoering zijn: de gemeente meer als regisseur en de uitvoering meer bij inwoners en derden; meer betrokkenheid van en samenwerken met inwoners en maatschappelijke organisaties en bedrijven; meer gebiedsgericht werken; zakelijk en efficiënt werken; actief mogelijkheden zoeken om de uitvoering in samenwerking met andere gemeenten te doen.

De twee gemeentelijke hoofdtaken zijn het realiseren van maatschappelijke effecten samen met inwoners en partners en het leveren van directe publieke dienstverlening (gemeentelijke diensten en producten). De verbetering en vernieuwing van de organisatie zit in het verder doorontwikkelen van het sturingsmodel "regie" (sturen-leiden-coördineren) en in samenhang daarmee de ontwikkeling van het nieuwe dienstverleningsconcept met ondersteuning van moderne informatie- en communicatietechnologie. Dit leidt tot een nieuwe oriëntatie op het gemeentelijk takenpakket en de samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties.

De vorming en uitvoering van beleid doet de gemeente steeds meer in samenwerking met derden. Vanuit bestuurlijk oogpunt vraagt het heldere gemeentelijke standpunten en rolbepaling (wat wil ik bereiken, hoe doe ik dat en met wie). Van de organisatie vraagt dit een ontwikkeling naar een flexibele, en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie die effectief en responsief kan opereren.

Coalitieakkoord 2018-2022

Thema 4: Verbindende overheid

Participeren van inwoners en organisaties

Het betrekken van inwoners, organisaties en bedrijven bij beleidsontwikkeling en –uitvoering vormt een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke werkwijze. Evenals de samenwerking tussen inwonersinitiatieven en het gemeentebestuur. Een belangrijke basis ligt in de visie op de regisserende gemeente. Er vindt een actieve communicatie met de samenleving plaats.

Prestatieafspraken:

1. Participatie van inwoners, organisaties en bedrijven bij beleidsontwikkeling en –uitvoering is standaard ingebed in de werkwijze van de ambtelijke organisatie.
2. Voor een actieve communicatie met de samenleving zijn er voldoende instrumenten in het bereiken van doelgroepen en het verkrijgen van informatie.

Modern openbaar bestuur

De gemeente dient een goede digitale dienstverlening te bevorderen met een juiste prijs-kwaliteit verhouding voor alle inwoners. Dienstverlening aan huis kan daarbij een onderdeel van het standaardaanbod zijn. Epe is en blijft een zelfstandige gemeente en zoekt de samenwerking met regio-/ buurgemeenten en partners. Het gemeentebestuur heeft een open en verbindende houding naar de samenleving.

Prestatieafspraken:

3. Er is een modern Klant Contact Centrum waarin alle klanten volgens vastgestelde servicenormen zoveel mogelijk via digitale kanalen geholpen worden.
4. Er zijn activiteiten ingezet om de verbinding tussen samenleving en gemeente (bestuur en organisatie) te verstevigen, rekening houdend met ieders rol en de daarbij behorende verantwoordelijkheid.
5. De implementatie van het lopende programma voor organisatieontwikkeling, gericht op de pijlers werknemers en werkproces.

Programma 11 | Bestuur en organisatie

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen algemeen bestuur, personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, huisvesting, juridische zaken, communicatie en andere bedrijfsmiddelen zoals post, repro en facilitaire zaken.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Visie Regisserende gemeente Epe (2015)
- Visie gemeentelijke dienstverlening (2010)
- Informatie strategie (2013)
- Strategische visie op communicatie (2015)
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid (2012)
- Visie HRM (2019)

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2018	2019	2020	2021
Formatie <i>De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat, per 1.000 inwoners.</i>	4,9	4,9	5,1	5,0
Bezetting <i>Het werkelijke aantal fte dat werkzaam is per 31 december, per 1.000 inwoners.</i>	4,6	5,0		
Apparaatskosten Begroot <i>Apparaatskosten (organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel, organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken, in verhouding tot het aantal inwoners.</i>	261	292	295	291
Apparaatskosten Werkelijk <i>Apparaatskosten (organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel, organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken, in verhouding tot het aantal inwoners.</i>	261	282		
Externe inhuur Begroot <i>Kosten van externe inhuur voor het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid zonder een arbeidsovereenkomst of aanstelling, in verhouding tot de totale personeelskosten.</i>	0,6%	0,6%	1,3%	2,3%
Externe inhuur Werkelijk <i>Kosten van externe inhuur voor het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid zonder een arbeidsovereenkomst of aanstelling, in verhouding tot de totale personeelskosten.</i>	13,5%	18,8%		
Demografische druk <i>De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.</i>	83,3%	84,5%	84,8%	86,0%

Wat willen we bereiken

Strategische doelen:

1. Ontwikkelen van een klantgerichte organisatie die gericht is op een snelle, correcte en integere dienstverlening.
2. Ontwikkelen van een op de samenleving gerichte organisatie die de dialoog aangaat met burgers en flexibel en slagvaardig inspeelt op ontwikkelingen en behoeftes.
3. Ontwikkelen van een organisatie waarbij het resultaat voorop staat en alles draait om het willen bereiken van de afgesproken doelen met een efficiënte en rechtmatige inzet van middelen.

Uitkomst:

1. *Ontwikkelen van een klantgerichte organisatie die gericht is op een snelle, correcte en integere dienstverlening.*

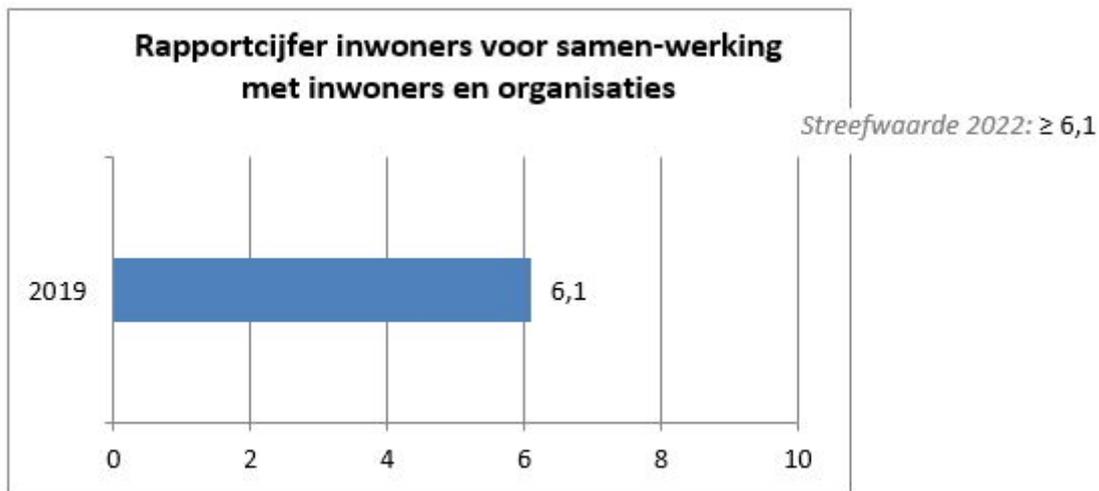

Bron: Waarstaatjegemeente Burgerpeiling

Bron: Waarstaatjegemeente Burgerpeiling

2. Ontwikkelen van een op de samenleving gerichte organisatie die de dialoog aangaat met burgers en flexibel en slagvaardig inspeelt op ontwikkelingen en behoeftes.

Bron: Waarstaatjegemeente Burgerpeiling.

3. Ontwikkelen van een organisatie waarbij het resultaat voorop staat en alles draait om het willen bereiken van de afgesproken doelen met een efficiënte en rechtmatige inzet van middelen.

Bron: Registratie CPL Beleidscoördinatie

Wat gaan we daarvoor doen

Planning en control	Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Verbeteren planning en control cyclus.	1. Implementeren van nieuwe processen en systemen in de planning en control-cyclus.
2. Uitvoeren jaarlijks onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (delen van) programma's en paragrafen en van (onderdelen van) de organisatie-eenheden.	2. Uitwerken van onderzoeksopdrachten ter verlaging van de (overhead)kosten.
Collegeprogramma 2018-2022:	
3. De Verordening hondenbelasting is ingetrokken.	3. Intrekken verordening vindt plaats per 2022.
4. De legesverordening is aangepast (vergroend).	4. Gerealiseerd.
5. Een uitgevoerd onderzoek naar een ander systeem voor toeristenbelasting, waarbij de recreatiesector wordt betrokken.	5. Afronden onderzoek.
Toelichting: 3-5. De activiteiten zijn uitwerkingen van het kader financieel- en belastingbeleid uit het coalitieakkoord.	

Burger en bestuur	Portefeuillehouder: T.C.M. Horn
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
Collegeprogramma 2018-2022:	
1. Een geactualiseerd actieplan voor het toepassen van werkwijzen en instrumenten voor inwoneropparticipatie.	1. Gerealiseerd.
2. Inwoneropparticipatie is geborgd in de daarvoor in aanmerking komende werkprocessen.	2. De borging is onderdeel van activiteit 6b.
3. Een uitgevoerd onderzoek naar een adequaat instrumentarium voor actieve communicatie met de samenleving.	3. Gerealiseerd.
4. De inzet van een actueel instrumentarium is geborgd in de organisatie.	4. De borging is onderdeel van activiteit 6b.
5. Een gerealiseerd actieplan om verbinding tussen samenleving en gemeente te verstevigen.	5a. Afronden besluitvorming brede beleidsvisie communicatie/inwoneropparticipatie. 5b. Opstellen en uitwerken uitvoeringsprogramma
6. Het faciliteren van de uitwerking van de raadsagenda voor deze bestuursperiode.	6. Uitvoeren van het door de raad, in afstemming met het college, opgestelde jaarplan.
Toelichting: 1. De notitie "Inwonerbetrokkenheid en gemeentebestuur" is het resultaat van een heidag van de raad (nov. 2016). Als specifiek aandachtspunt in het coalitieakkoord is opgenomen dat deze notitie de leidraad vormt voor de uitwerking van het thema "Verbindende overheid" uit het coalitieakkoord. 5. De insteek is een gezamenlijk actieplan van raad en college (coproductie). De basis hiervoor ligt in twee beleidsvelden namelijk communicatie en inwoneropparticipatie die met elkaar verbonden zijn. In 2020 is besloten om daarvoor een brede beleidsvisie op te stellen die zich richt op deze twee beleidsvelden. 1-6 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1 en 2 behorend bij het speerpunt "Participeren van inwoners en organisaties", prestatieafpraak 4 behorend bij het speerpunt "Modern openbaar bestuur" uit het coalitieakkoord.	

Organisatie	Portefeuillehouder: T.C.M. Horn
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Actualiseren van het informatiebeleid.	1. Opstellen en vaststellen nieuw beleidsplan.
2. Uitwerken informatiebeleid.	2. Vaststellen en uitvoeren jaarplan informatiebeleid.
3. Invullen gevolgen Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming.	3. Uitvoeren jaarplan.
4. Invoeren Wet Generieke Digitale Infrastructuur(WGDI).	4. Uitvoeren project gegevensmanagement
5. Vernieuwing technische apparatuur raadzaal.	5a. Afronden aanbestedingstraject. 5b. Nieuwe apparatuur installeren.
6. Actualiseren nota verbonden partijen.	6. Opstellen van en besluitvorming over geactualiseerde nota verbonden partijen.
Collegeprogramma 2018-2022:	
7. Het programma voor organisatieontwikkeling is geïmplementeerd met als resultaat: a. de medewerkers zijn getraind invulling te geven aan een ondernemende, op netwerken en samenwerking gerichte organisatie. b. de organisatie werkt procesmatig voor reguliere taken en projectmatig voor eenvoudige opgaven c. het gemeentehuis is toekomstbestendig.	7. Uitvoeren jaarplan.
Toelichting: 2. Het informatieveiligheidsbeleid is een onderdeel in het beleidsplan bij punt 1. 3. De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is sinds 25 mei 2018 van kracht. De verordening vervangt de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en regelt de bescherming van persoonsgegevens van natuurlijke personen. 7. Het programma is opgezet om gestructureerd en in samenhang die inspanningen te realiseren die nodig zijn om de gemeentelijke organisatie sterk en toekomstbestendig te maken. Het programma is onder meer gericht op het personeelsbestand, procesmatig en zaakgericht werken en de werkomgeving (gemeentehuis). In de paragraaf bedrijfsvoering is een verdere uitwerking hiervan opgenomen. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 5 behorend bij het speerpunt "Modern openbaar bestuur" uit het coalitieakkoord.	

Dienstverlening	Portefeuillehouder: T.C.M. Horn
Activiteiten:	Uitvoering in 2021:
1. Bewaren van documenten in een e-depot.	1. Voorbereiden van het aansluiten/vormen van een e-depot.
Collegeprogramma 2018-2022:	

2. Een geactualiseerde visie op dienstverlening inclusief servicenormen is opgesteld.	2. Opstellen visie op dienstverlening en servicenormen.
3. Een geactualiseerd implementatieplan KCC is opgesteld.	3. Start actualisatie implementatieplan KCC.
<p><i>Toelichting:</i></p> <p>1. De gemeente werkt grotendeels digitaal. Deze digitale informatie dient duurzaam en toegankelijk bewaard te worden (archiefwet).</p> <p>3. De actualisatie van het implementatieplan KCC volgt nadat de visie op dienstverlening inclusief de servicenormen is vastgesteld.</p> <p>2-3 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 behorend bij het speerpunt "Modern openbaar bestuur" uit het coalitieakkoord.</p>	

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	3.968	3.076	3.302	3.722	4.329	4.950
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	70	45	-1.122
Lasten totaal	3.968	3.076	3.302	3.792	4.374	3.828
Baten bestaand beleid	429	385	404	353	339	484
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	429	385	404	353	339	484
Saldo	-3.539	-2.691	-2.898	-3.439	-4.035	-3.344

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Stelpost beleidsintensivering	-	70	45	45
2 Taakstellende stelpost: noodzakelijke maatregelen	-	-	-	-1.167
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-	70	45	-1.122

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Omschrijving

De algemene dekkingsmiddelen kenmerken zich door hun vrije bestedingsdoel. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de onroerendezaakbelastingen. In het overzicht worden dan ook de baten vermeld die niet reeds in de diverse programma's zijn opgenomen.

In dit hoofdstuk is eveneens het in de begroting opgenomen bedrag voor 'onvoorzien uitgaven' opgenomen.

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicatoren vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2016	2017	2018	2019
Woonlasten éénpersoonshuishouden <i>Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.</i>	610	587	544	602
Woonlasten meerpersoonshuishouden <i>Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.</i>	687	662	620	679
WOZ-waarde woningen <i>De gemiddelde WOZ waarde van woningen in 1.000 euro.</i>	262	262	275	287

Overzicht

De in het onderstaande overzicht vermelde bedragen zijn netto bedragen. Dit houdt in dat op de verkregen baten de daarop betrekking hebbende kosten (zoals direct toerekenbare uren en invorderingskosten) in mindering gebracht.

*Bedragen * € 1.000*

	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lokale heffingen	8.753	8.137	8.133	5.663	6.556	6.693
Algemene uitkering	46.150	48.751	51.271	51.123	51.069	50.549
Dividend uitkeringen	129	166	131	131	131	131
Saldo financieringsfunctie	1.745	1.745	1.444	1.439	1.299	1.299
Overige algemene dekkingsmiddelen	-105	-125	-128	-128	-128	-128
Totaal	56.673	58.674	60.852	58.229	58.928	58.545
Onvoorzien uitgaven	-	-89	-101	-101	-101	-101

Lokale heffingen

De belastingopbrengsten in het bovenstaande overzicht zijn opgenomen zonder rekening te houden met de kwijtschelding. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkering

De Algemene uitkering is gebaseerd op de mei circulaire 2020. Op basis van deze circulaire is een berekening gemaakt waaruit de volgende inkomsten blijken:

*bedragen * € 1.000*

	2021	2022	2023	2024
Algemene uitkering autonoom	45.967	46.933	47.784	48.390
Integratie uitkering sociaal domein	5.125	5.034	4.962	4.670
Algemene uitkering totaal	51.092	51.967	52.746	53.060

De ontwikkelingen in de algemene uitkering zijn verwerkt in de programmabegroting 2021-2024.

Dividend

Dividend wordt ontvangen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en van Waterbedrijf Vitens.

Saldo financieringsfunctie

Onder het saldo van de financieringsfunctie moet worden verstaan het saldo van (a) de betaalde rente over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant en (b) de ontvangen rente over de uitzettingen inclusief de doorbelasting rente naar de programma's.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Dit betreft de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren.

Onvoorzien

Dit bedrag is in de begroting beschikbaar voor uitgaven welke onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. De besteding hiervan vindt plaats in het kader van de voortgangsrapportage.

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	601	738	467	466	606	606
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	-17	-17	-17
Lasten totaal	601	738	467	449	589	589
Baten bestaand beleid	58.591	59.280	61.219	59.307	59.392	59.009
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	-730	24	24
Baten totaal	58.591	59.280	61.219	58.577	59.416	59.033
Saldo	57.990	58.542	60.752	58.128	58.827	58.444

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Afschaffen hondenbelasting (wegvallende uitvoeringskosten)	-	-17	-17	-17
Totale financiële gevolgen voor de lasten	-	-17	-17	-17

BATEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Teruggave precariobelasting (opbrengst 2018)	-	-754		
2 Afschaffen hondenbelasting: wegvallen baten vanaf 2022	-	-68	-68	-68
3 Onroerende Zaak Belasting (OZB)	-	92	92	92
Totale financiële gevolgen voor de baten	-	-730	24	24

Overhead

Omschrijving

De overheadkosten zijn de kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van de primaire processen van de gemeente. Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden (direct toe te rekenen) zijn aan activiteiten, taken en producten uit de programma's 1 t/m 11 en de overige algemene dekkingsmiddelen niet onder de overheadkosten vallen.

Wat is de stand van zaken

Verplichte indicator vanuit de regelgeving bij dit programma.

Indicator	2018	2019	2020	2021
Overheadkosten Begroot <i>De overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van lasten (exclusief toevoegingen aan reserve).</i>	11,6%	12,5%	12,2%	10,7%
Overheadkosten Werkelijk <i>De overheadkosten zoals verantwoord op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van lasten (exclusief toevoegingen aan reserve).</i>	11,7%	12,3%		

Wat mag dat kosten

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	9.630	10.609	9.588	9.691	9.691	9.621
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	59	59	59	59
Lasten totaal	9.630	10.609	9.647	9.750	9.750	9.680
Baten bestaand beleid	250	686	117	117	117	117
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	250	686	117	117	117	117
Saldo	-9.380	-9.923	-9.530	-9.633	-9.633	-9.563

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Inwonerparticipatie	59	59	59	59
Investeringsbedrag:				
1 Vervanging bedrijfsmiddelen; ict investeringen	1.672	110	222	336
Dekking uit reserve ICT	-110	-222	-336	-451
Totale financiële gevolgen voor de lasten	59	59	59	59

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale heffingen

1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid van de lokale heffingen. De raad bepaalt het belastingbeleid in beginsel samenhangend met het vaststellen van de begroting. Daar vindt de integrale afweging plaats. Beleidsmatige wijzigingen worden in deze paragraaf toegelicht. Redactionele en technische wijzigingen van de belastingen worden in het raadsvoorstel met de belastingverordeningen toegelicht.

1.2 Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving, in deze paragraaf en in:

- belastingverordeningen
- coalitieakkoord 2018-2022 (2018)
- regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen (2018)
- beleid arrangementen toeristenbelasting (2005)

1.3 Stand van zaken, ontwikkelingen en beleidsaanpassingen

Corona

De effecten van de coronapandemie doen zich in elk geval in 2020 voor op het gebied van belastingen. Het is ten tijde van het opstellen van de begroting 2021 niet duidelijk in hoeverre dit in 2021 zal doorzetten. Bij het opstellen van de ramingen is daarom uitgegaan van de gebruikelijke uitgangspunten. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt de onzekerheid die hiermee samenhangt verder uitgewerkt.

Algemeen tarievenbeleid

Belastingen en heffingen worden waardevast gehouden door de tarieven te verhogen met het inflatiepercentage (2,0%). Heffingen waar een individuele tegenprestatie van de overheid tegenover staat zijn waar mogelijk 100% kostendekkend. Een overzicht van geraamde algemene dekkingsmiddelen is opgenomen in deel 3. Hieronder worden per belastingsoort de bijzonderheden en afwijkingen van het algemene tarievenbeleid vermeld.

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Het bepalen en vaststellen van de WOZ-waarde van onroerende zaken wordt uitgevoerd door Tribuut. De Waarderingskamer houdt hierop toezicht en geeft een algemeen oordeel over die uitvoering. Momenteel is dat oordeel 'voldoende'. Tribuut heeft met de deelnemende gemeenten afgesproken dat dit oordeel 'goed' moet zijn. Tribuut werkt inmiddels planmatig aan verbeteringen om eind 2021 weer 'goed' te scoren.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB is een algemene heffing die bestaat uit een eigenaren- en gebruikersdeel. Het gebruikersdeel wordt alleen van niet-woningen geheven. Woongedeeltes binnen niet-woningen zijn vrijgesteld van OZB. Ontwikkelingen in de waarde als gevolg van de jaarlijkse herwaardering worden gecompenseerd via het tarief. De tarieven stijgen in de jaren 2020 tot en met 2022 met 1,5% per jaar boven de indexatie.

Reinigingsheffingen

De heffingen dekken de kosten van inzameling en verwerking van huisvuil, bedrijfsafval en het brengen van huisvuil naar het recycleplein. In 2021 wordt invulling gegeven aan het grondstoffenplan met het betalen per lediging/inworp. Dit betekent dat er geen één-op-één vergelijking mogelijk is met tarieven van 2020. Uitgaande van de bestaande situatie zouden de tarieven stijgen met 7,6% boven de inflatie. Dit komt vooral door een lagere vergoeding voor plastic en het feit dat de reserve afval leeg is en niet meer ingezet kan worden om de tariefstijging te dempen. Doordat de tarieven stijgen, stijgt ook de geraamde te verlenen kwijtschelding. De kwijtschelding wordt gedekt via de heffing.

2021 wordt het eerste jaar waarin de gemeente Epe ervaringen gaat opdoen met het nieuwe beleid. Tribuut heeft als uitvoerende instantie wel ervaring bij andere gemeenten met deze systematiek. Het

beleid van de deelnemende gemeenten is echter niet gelijk. Ook het exacte effect van het invoeren van een financiële prikkel/beloning op het gedrag is niet met zekerheid te voorspellen. De bepaling van de tarieven en de raming van de opbrengst is daardoor met meer onzekerheid omgeven dan in de voorgaande jaren.

Hieronder staat het lasten-batenoverzicht van deze heffingen. Het taakveld verkeer en vervoer betreft de lasten verbonden aan het straatvegen en illegale afvalstortingen. Het straatvegen heeft drie functies – beeld openbare ruimte, afvalinzameling en voorkomen van verstopping van het riool – die alle drie een even groot aandeel hebben. De lasten daarvan zijn daarom voor 33% meegenomen. De lasten voor illegale afvalstortingen zijn volledig toerekenbaar aan de heffing. De lasten op het taakveld afval zijn volledig toerekenbaar aan de heffing. De negatieve baat van het taakveld inkomensregelingen betreft de verwachte kwijschelding. De baten op het taakveld afval betreffen de inkomsten uit de heffing en overige baten zoals ontvangen subsidies voor zwerfafval, papier en plastic.

bedragen x € 1.000

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
2.1 - Verkeer en vervoer	59	-
6.3 - Inkomensregelingen	-	-129
7.3 - Afval	3.440	4.509
0.4 - Overhead	179	-
0.10 - Mutaties reserves	-	-
BTW	702	-
Totaal	4.380	4.380

Rioolheffingen

Deze heffingen dekken de kosten van de rioleringszorgplicht die op de gemeente rust en de aanleg van nieuwe aansluitingen. In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) zijn de beleidsuitgangspunten met betrekking tot het verhalen van de lasten opgenomen. Conform GRP worden de tarieven verhoogd met 3,25% . Bij de rioolheffing is het gebruikerstarief afhankelijk van het waterverbruik. Met name gebruikers met een verbruik dat iets boven de drempelwaarde van een klasse ligt, zouden hun aanslag kunnen beïnvloeden door hun waterverbruik te beperken. Verder leidt deze heffingsgrondslag tot kruissubsidiëring van grootverbruikers aan kleinverbruikers: 30% van de gebruikersopbrengst wordt opgebracht door 0,7% van de belastingplichtigen. De lasten voor de gemeente stijgen namelijk niet recht evenredig met de hoeveelheid geloosd water. Deze tariefstelling is gebaseerd op het principe 'de gebruiker betaalt'.

De baten riolering betreffen de rioolheffing en het eenmalig rioolaanleggeld. De baten uit de reserve is de waardecorrectie van de egaliseringsreserve rioolheffing. Om de kosten volledig te dekken vindt een onttrekking aan de egalisatievoorziening plaats.

bedragen x € 1.000

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
2.1 - Verkeer en vervoer	85	-
6.3 - Inkomensregelingen	11	-22
7.2 - Riolering	2.326	2.846
0.4 - Overhead	99	-
Mutatie voorziening 97012	-	9
0.10 - Mutaties reserves	-	3
BTW	316	-
Totaal	2.836	2.836

Forensenbelasting

Dit betreft de heffing op gemeubileerde woningen die beschikbaar worden gehouden door mensen die niet in de gemeente Epe wonen. De WOZ-waarde is de grondslag voor de heffing. Het tarief is een percentage van de waarde. Waarde-ontwikkelingen als gevolg van de jaarlijkse herwaardering worden vereffend via het tarief. Er is een minimumtarief en een maximumtarief. Het minimum is gelijk aan het tarief voor een jaarplaats bij de toeristenbelasting.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is in Epe een doelbelasting. Er is een koppeling tussen de kosten van voorzieningen voor hondenbezitters en de heffing. Die voorzieningen worden alleen binnen de kommen getroffen, zodat het buitengebied is vrijgesteld. Doordat er minder kosten kunnen worden toegerekend daalt het tarief met 8%. Bij de begroting 2019 is besloten om deze belasting met ingang van 2022 af te schaffen.

Precariobelasting

Deze belasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De gemeente mag tot en met 2021 belasting heffen op kabels en leidingen. De opbrengst kabels en leidingen over 2021 wordt in 2022 opgelegd en geïnd. De besteding van de opbrengst vindt pas plaats nadat de opbrengst met zekerheid is gerealiseerd. Op begrotingsbasis wordt deze daarom in een reserve gestort.

Toeristenbelasting

Dit is de belasting op overnachtingen tegen betaling door niet-inwoners. Het tarief blijft in 2021 ongewijzigd: € 1,00 per nacht. Nadat het onderzoek naar een robuuster en eenvoudiger systeem van belastingheffing was gestart, kwam de coronapandemie. Het onderzoek is daarom verschoven naar eind 2020. De recreatiesector wordt betrokken in het onderzoek. De uitkomst van het onderzoek is bij het opstellen van deze paragraaf nog niet bekend en zal op zijn pas met ingang van 2022 tot wijzigingen kunnen leiden.

Begraafrechten

Met deze heffing worden de kosten van de gemeentelijke begraafplaatsen gedekt. Er is een egalisatievoorziening waaruit de onderhoudskosten die in het verleden zijn afgekocht worden betaald. De tarieven stijgen met de inflatie. De aankoopsommen voor onderhoud stijgen daarnaast nog extra in verband met het rekenen met een lagere rente. Op begrotingsbasis vindt een toevoeging van € 28.000 aan de voorziening plaats. De afgelopen jaren is deze voorziening geslonken. Onderzocht moet worden hoe groot deze zou moeten zijn, uitgaande van alle lopende verplichtingen. Van de lasten op het taakveld begraafplaatsen zijn de beleidsuren niet meegenomen. De baten op het taakveld begraafplaatsen betreft de aankoopsommen onderhoud en de overige eenmalige en jaarlijkse begraafrechten. De lasten zijn inclusief BTW geraamd.

bedragen (x € 1.000)

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
7.5 - Begraafplaatsen	732	792
0.4 - Overhead	61	-
Totaal	792	792

Leges

Leges betreffen vergoedingen voor allerlei gemeentelijke dienstverlening zoals vergunningen, paspoorten en trouwen. De meeste tarieven stijgen met de index. In bepaalde gevallen zijn er afwijkingen, zoals bij wettelijk voorgeschreven (maximum) tarieven. Bij de begroting 2017 zijn de achterliggende beleidskeuzes voor de diverse leges vastgelegd.

Er is geen beleid om te kruissubsidiëren *tussen* producten. Bij de bouwleges is het tarief afhankelijk van de bouwkosten. Het tarief bij bouwsommen boven de ca. € 5,2 miljoen loopt niet meer op om extreem hoge legesbedragen te voorkomen die niet meer in verhouding staan tot de te maken kosten. Gemiddeld genomen is er sprake van 'subsiëring' van dure bouwwerken aan goedkope bouwwerken. In onderstaand overzicht wordt aangegeven in welke mate dat plaatsvindt.

Bouwkosten	% van totale lasten	% van totale opbrengst
< € 100.000	45%	21%
€ 100.000 - € 500.000	30%	54%
> € 500.000	25%	25%

Voor vooroverleg bij bouwaanvragen worden geen leges in rekening gebracht, omdat in de meeste gevallen vooroverleg uiteindelijk leidt tot een (betere) aanvraag. De gevallen waarin wel een bouwaanvraag wordt ingediend 'subsiëring' de gevallen waarin vooroverleg niet leidt tot een bouwaanvraag. Duurzaam (ver)bouwen wordt gestimuleerd via lagere leges. Uit onderzoek is naar

voren gekomen dat de mogelijkheden technisch verruimd zouden kunnen worden. Aangezien deze begroting geen nieuw beleid bevat, zijn daartoe geen voorstellen gedaan. De personeelslasten zijn op basis van een jaarlijkse uitvraag over de taakvelden verdeeld. De baten zijn waar mogelijk geraamd op basis van verwachte aantallen maal tarief. De verwachting is dat er minder grote projecten zullen zijn dan voorgaande jaren is ingeschat. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekking per product.

Het online aanvragen van producten werd lange tijd gestimuleerd met een korting van 10% op het legestartief voor zover er direct online betaald werd. Inmiddels digitale dienstverlening eerder de norm dan de afwijking. De legeskorting op digitale aanvragen wordt daarom met ingang van 2021 gestopt.

Product	kostendekking	Product	kostendekking
Kopieën	100%	Reisdocumenten	104%
Huwelijken	90%	APV/bijzondere wetten	82%
Akten en afschriften	87%	Kapvergunningen	35%
BRP-verstrekingen	50%	Bouwvergunningen	83%
Rijbewijzen	86%		

Uit onderstaand overzicht voor de legesverordening in zijn geheel blijkt een kostendekking van 81%.
bedragen (x € 1.000)

Taakveld	verhaalbare lasten	baten
0.2 - Burgerzaken	294	387
1.2 - Openbare orde en veiligheid	30	51
5.7 - Openbaar groen	46	28
6.2 - Wijkteams	16	-
8.1 - Ruimtelijke ordening	12	-
8.3 - Wonen en bouwen	424	707
0.4 - Overhead	591	1
BTW	29	-
Totaal	1.443	1.174

1.4 Kostendekking

Bij de toepasselijke heffingen zijn de lasten-batenoverzichten en specifieke beleidsuitgangspunten vermeld. Naast de lasten die direct uit de taakvelden zijn af te leiden, worden ook overheadkosten en BTW toegerekend. De methodiek van de toerekening van de overheadkosten is vastgelegd in de Financiële verordening 2017. De BTW is berekend als opslag over de 'derdenkosten'. De afschrijvingslasten zijn ontstaan uit investeringen waarbij deels sprake is van derdenkosten. De BTW daarover is ook meegenomen.

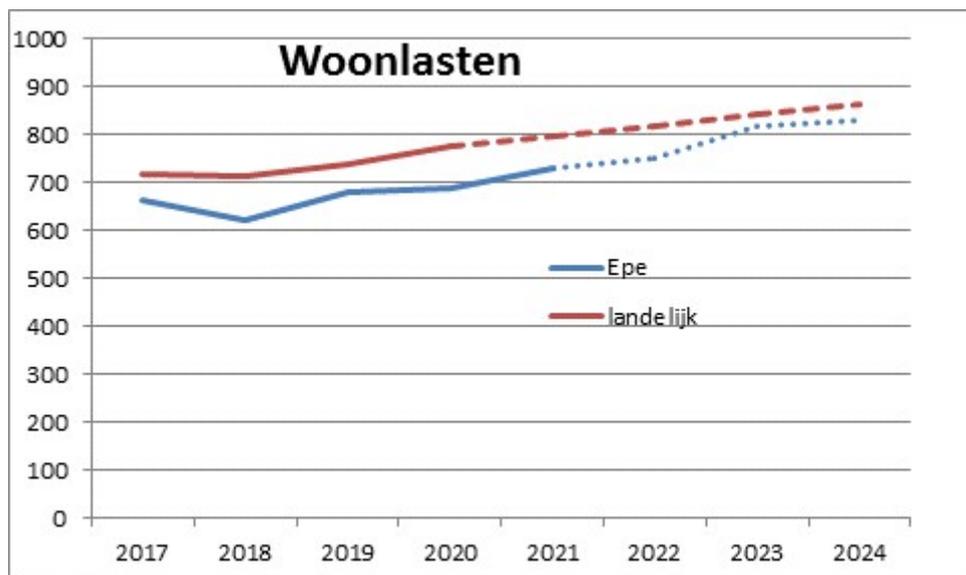
1.5 Kwijtschelding

In Epe is voor afvalstoffenheffing en rioolheffing voor gebruikers kwijtschelding mogelijk. Vanwege het omschakelen naar een ander tariefsysteem bij de afvalstoffenheffing is daar uitgegaan van het geraamde bedrag aan kwijtschelding op basis van het oude systeem. Kwijtschelding wordt in elk geval verleend voor het vastrecht. Op basis hiervan is teruggerekend voor hoeveel ledigingen/inworpen kwijtschelding mogelijk is. Als iemand meer afval aanbiedt, moet hij daarvoor betalen. De gederfde inkomsten worden gecompenseerd via een verhoging van het tarief van de betreffende heffing. Gemeenten mogen binnen de wettelijke kaders beperkt eigen beleid voeren. Epe maakt maximaal gebruik van die mogelijkheden. Voor zover mogelijk wordt geautomatiseerd kwijtschelding verleend op basis van reeds bekende gegevens.

1.6 Woonlasten

Beleid is dat de woonlasten onder het landelijk gemiddelde blijven. Dit betreft de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hieronder is de verwachte ontwikkeling van de woonlasten weergegeven. De landelijke gegevens komen uit de COELO-atlas. Voor de verwachte landelijke ontwikkeling is uitgegaan van de gemiddelde stijging van de afgelopen jaren (2,8%). Voor Epe is rekening gehouden met de tariefsverhogingen, een toename van het aantal panden en een

woonlastenverlichting van € 50 in de jaren 2021 en 2022. De gemiddelde woonlasten stijgen van € 689 naar € 732.

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

2.1 Inleiding

Effecten van de Covid-19 uitbraak:

In het voorjaar van 2020 zijn we in ons land geconfronteerd met het COVID-19 virus. Dat heeft op wereldwijde schaal grote gevolgen en daarmee ook voor de Nederlandse samenleving, de burgers en bedrijven in onze gemeente en de gemeentelijke organisatie. In de crisis situatie die vanaf toen is ontstaan worden door de gemeente uitgaven gedaan voor acute problemen en het nemen van noodzakelijke maatregelen. Daarnaast worden uitgaven gedaan in de 'overbruggingsfase' en vervolgens in het kader van 'herstel' en 'stimulering'. Het college heeft in mei 2020 besloten om als uitgangspunt voor deze begroting aan te houden dat het noodzakelijk is de nu beschikbare financiële middelen vooralsnog te reserveren voor de te treffen maatregelen als gevolg van de coronacrisis. De beschikbare financiële middelen worden daarom op dit moment niet ingezet voor nieuw beleid. In de organisatie is een inventarisatie uitgevoerd waaruit duidelijk wordt wat de effecten en de extra uitgaven of minder inkomsten van de coronacrisis zijn en welke maatregelen (reactief en proactief) genomen moeten of kunnen worden, op korte en op langere termijn. Deze inventarisatie geeft nog niet het complete beeld, en zal daarom zo vaak als nodig worden herhaald en aangevuld. Uit onderzoek van bureau AEF (in opdracht van de VNG) blijkt dat de nadruk van de extra uitgaven door de coronacrisis ligt op meer bijstandsuitkeringen, schuldhelpverlening, minimabeleid en lagere opbrengst toeristenbelasting. Daarnaast ook bij de sport- en culturele sector. Het ligt in de verwachting dat de extra uitgaven in Epe ook op deze terreinen zullen plaats vinden (hogere kosten sociale zekerheid en investeringen in de samenleving ter beperking van de stijgende uitgaven).

Algemeen wordt aangenomen dat de coronacrisis zal worden gevolgd door een (diepe) economische crisis. Over hoe diep deze zal zijn en wat daarvan voor de gemeentelijke financiën het gevolg zal zijn, valt nog weinig te zeggen. Mogelijk dat er ook een effect zal zijn voor de algemene uitkering, dit is afhankelijk van hoe het rijk op de crisis (bezuinigingen of juist extra uitgeven/investeren?) reageert.

Algemeen

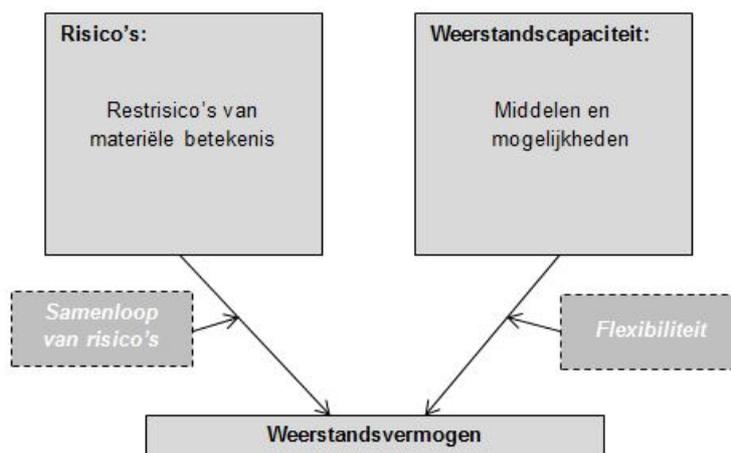
Risicobeheersing wordt in de gemeente Epe procesmatig uitgevoerd in een risicomanagement proces. Het risicomanagement proces is een systematisch en cyclisch proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen, op basis hiervan maatregelen te nemen (beheersing) en die te evalueren.

Door de gekozen manier van beheersen van een bepaald risico kan er een restrisico voor de organisatie overblijven. Op het moment dat een risico manifest wordt is het uitgangspunt van de gemeente Epe dat er middelen beschikbaar zijn binnen de organisatie zodat de (financiële) gevolgen van het risico geen invloed hebben op de normale bedrijfsvoering. Ofwel restrisico's dienen opgevangen te worden binnen de normale bedrijfsvoering en hebben daarop geen invloed. Gezien de toename van de onzekerheden is (de norm voor) de algemene reserve verhoogd naar € 2,5 mln. waardoor het eigen vermogen en de weerstandscapaciteit van de gemeente zijn versterkt.

De relatie tussen de beschikbare middelen (ook wel weerstandscapaciteit genoemd) en de restrisico's wordt het weerstandsvermogen genoemd. Nader uitgewerkt is het weerstandsvermogen de relatie tussen:

1. Weerstandscapaciteit: Dit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente in staat stelt om financiële tegenvallers op te vangen.
2. Risico's: Dit zijn de restrisico's die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie van de gemeente.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

2.2 Beleidskaders

In 2018 heeft de gemeenteraad van Epe de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is het risicomanagementproces vastgelegd en de kaders aangegeven voor de uitvoering van het risicomanagement en het weerstandsvermogen.

De volgende randvoorwaarden zijn vastgelegd:

- het risicomanagement wordt procesmatig en conform de standaarden in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen uitgevoerd.
- de risico's waarbij het financiële effect op de bedrijfsvoering Groot tot Zeer groot is en de kans daarop ook Groot tot Zeer groot is, worden (in de regel) maatregelen getroffen voor het restrisico in de vorm van een voorziening, bestemmingsreserves of (structurele) stelpost(en) in de begroting.
- de weerstandscapaciteit wordt gevormd uit het saldo van de algemene reserve, de begrotingsruimte of het rekeningresultaat en het bedrag voor onvoorzien.
- de ratio voor het weerstandsvermogen is minimaal voldoende (groter dan 1).
- de verhouding algemene reserve in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit is minimaal voldoende (groter dan 1).

2.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente in staat stelt om financiële tegenvallers op te vangen. Onder deze middelen worden opgenomen de algemene reserve, de begrotingsruimte (of het rekeningresultaat) en het bedrag voor onvoorzien.

De onderdelen van de weerstandscapaciteit kunnen een structureel of een incidenteel karakter hebben. Incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit eenmalig beschikbare middelen, structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit structureel beschikbare middelen. In de onderstaande tabel wordt de weerstandscapaciteit aangegeven.

Bedragen * € 1.000

Weerstandscapaciteit	2021	karakter
Algemene reserve	2.500	incidenteel
Begrotingsruimte 2021	0	incidenteel
Onvoorzien 2021	101	incidenteel
Totaal	2.601	

De stand van de algemene reserve op 1 januari 2021 bedraagt € 3,9 miljoen. Het surplus boven de minimaal benodigde stand is ingezet bij de onderliggende begroting. Hiermee is € 2,5 miljoen in de algemene reserve beschikbaar voor de weerstandscapaciteit.

2.4 Risico's

Een risico voor een organisatie is een onzekere gebeurtenis die, als die zou plaatsvinden, vertragend of belemmerend werkt om de doelstellingen te bereiken. De gevolgen van het zich werkelijk voordoen van deze gebeurtenissen vertalen zich vaak in financiële schade maar ook in niet-financiële schade. De inventarisatie van risico's heeft als doel om de, op het moment van het opstellen van deze jaarrekening, bekende risico's te benoemen en toe te lichten. Voor zover risico's als concrete toekomstige financiële verplichtingen te kwantificeren zijn, zijn daarvoor (financiële) voorzieningen gevormd.

Het kwantificeren van risico's is lastig en in veel gevallen zullen de gemaakte keuzes arbitrair zijn. Bij de kwantificering van risico's wordt gebruik gemaakt van het onderscheid tussen het inherente risico en het restrisico. Het inherente risico is het risico zonder dat er rekening gehouden is met het effect van een beheersmaatregel die getroffen is om het risico in te perken. Door het nemen van beheersmaatregelen wordt de omvang van het risico minder. Het risico dat overblijft na het nemen van beheersmaatregelen wordt het restrisico genoemd.

De risico's zijn in een risicokaart weergegeven waarbij het effect (het restrisico) van de gebeurtenis op de financiële positie van de gemeente, is afgezet tegen de kans dat de gebeurtenis zich voordoet. Onder de tabel wordt een omschrijving van het risico gegeven en de risicokenmerken benoemd.

Risicokaart (op basis van restrisico's)

E F E C T	Zeer groot restrisico restisico \geq € 500.000		- Borg en garantstelling			
	Groot restrisico restisico tussen € 250.000 en € 500.000		- Verbonden partijen	- Juridisch - Accommo- daties etc.		
	Midden restrisico restisico tussen € 100.000 en € 250.000			- Omgevingswet - Opbrengst afvalstoffen	- Onderhoud openbare ruimte	- Lucrato
	Klein restrisico restisico tussen € 25.000 en € 100.000					
	Zeer klein restrisico restisico \leq € 25.000		- Grond- exploitatie	- Sociaal domein - Inkomens- voorziening - Organisatie- Personeel		- Algemene uitkering
		Zeer klein < 10%	Klein 10 - 30%	Midden 30-50%	Groot 50-70%	Zeer groot 70-90%
K A N S						

Toelichting risico's

Onderstaand wordt een korte toelichting gegeven op de in de risicokaart opgenomen risico's en enkele kenmerken daarvan benoemd.

Corona en Economische crisis	Risico kenmerken
Zoals in de inleiding bij deze paragraaf geschreven heeft de Corona crisis en de daarna verwachte economische crisis grote gevolgen op het maatschappelijk vlak in de gemeente maar ook op de gemeentefinanciën. De gemeente voert een continue monitor uit op de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven (incidenteel en structureel) als gevolg van de Coronacrisis. Op dit moment is het niet in te schatten hoe diep de gevolgen (financiële effecten) voor de gemeente zullen zijn. Dit is mede afhankelijk van het handelen van de Rijksoverheid. Met het in deze begroting voorgenoemen beleid van het vormen van financiële buffers en het niet opnemen van initiatieven voor nieuw beleid in de komende jaren, wil de gemeente inzetten op het zo veel mogelijk opvangen van de effecten van de Coronacrisis en mogelijkheden creëren voor herstel en stimulering. Hiermee wordt ook ingespeeld op de verwachte druk op de gemeentefinanciën. Deze aanpak is conform het gemeentelijk risicomanagement waarbij voor risico's die zich met grote zekerheid zullen voordoen	Kansklasse: Zeer Groot Effectklasse na maatregel: onbekend Restrisico: onbekend Ontwikkeling risico: Nieuw Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel / Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: onbekend

risicoreserves worden gevormd om het effect op de reguliere bedrijfsvoering van de gemeente zo veel mogelijk te reduceren.	
--	--

Sociaal Domein	Risico kenmerken
De middelen voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein verstrekt het Rijk via de algemene uitkeringen en integratie-uitkeringen. De gemeente kan dat geld naar eigen inzicht besteden, verantwoording aan het Rijk is niet nodig. De gemeente loopt met de uitvoering van deze taken financiële risico's. Dit wordt mede veroorzaakt door het 'open einde' karakter van deze taken. Om de risico's te beheersen is een monitoring systematiek opgezet waardoor tijdig signalen worden ontvangen zodat bijgestuurd kan worden zowel beleidsmatig als in de uitvoering en/of op het financiële vlak. Verder kunnen tegenvallers (incidenteel) worden opgevangen door de reserve risico's sociaal domein. Omdat de begroting inmiddels redelijk goed kan worden opgebouwd vanuit de ervaringscijfers (reële raming), is de norm voor de hoogte van de reserve bijgesteld naar 5% van de begrotingsomvang voor 3 jaar (was 7,5%). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de Paragraaf 9 Sociaal Domein.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: Geen Ontwikkeling risico: Afgenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: Geen

Grondexploitatie	Risico kenmerken
De gemeente Epe voert een facilitair grondbeleid. Daarbij is de gemeente bij ontwikkelingen eerder volgend dan initiërend. Hiermee worden de risico's voor de gemeente sterk beperkt. Voor een verdere uitwerking wordt verwezen naar Paragraaf 7 Grondbeleid. Uit deze paragraaf blijkt dat de risico's binnen het grondbedrijf en regionale woningbouwprogrammering voldoende afgedekt worden met een bestemmingsreserve.	Kansklasse: Klein Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: Geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: Geen

Verbonden partijen (excl. Lucrato)	Risico kenmerken
De gemeente heeft (zeer uiteenlopende) relaties en verbindingen met instellingen en vennootschappen. In paragraaf 6 wordt uitgebreid ingegaan op relaties en verbindingen van de gemeente met deze verbonden partijen. Kenmerkend voor verbonden partijen is dat zij op afstand van het college en de gemeenteraad functioneren. Elk van de verbonden partijen hebben hun eigen risicoprofiel met een daarbij behorend pakket aan maatregelen om de bestuurlijke en financiële risico's te beheersen. Bij verbonden partijen wordt ernaar gestreefd dat de eigen vermogenspositie van de verbonden partij een solide omvang heeft zodat in eerste instantie financiële tegenvallers door de verbonden partij zelf opgevangen kunnen worden. Het risico van de gemeente in vennootschappen bedraagt formeel niet meer dan de waarde van de aandelen die de gemeente bezit. In de praktijk zal het echter zo zijn dat in financieel slechte tijden (insolvabiliteit) de gemeente bestuurlijk zal worden aangesproken om bij te dragen in mogelijke oplossingen. Voor het afdekken van de risico's in de privaat-publieke samenwerking zijn middelen opgenomen in de reserve bouwgrondexploitatie.	Kansklasse: Klein Effectklasse na maatregel: Groot Restrisico: € 392.300 Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: € 79.000

Lucrato	Risico kenmerken
Lucrato voert de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) uit voor de in Lucrato participerende gemeenten: Epe, Apeldoorn en Heerde. Daarnaast biedt Lucrato in opdracht van de gemeenten dienstverlening aan mensen die onder de Participatiewet vallen en een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt (tot 1 jaar) hebben. De deelnemende gemeenten kunnen ook aanvullende dienstverlening bij Lucrato inkopen voor de doelgroep die vanuit de gemeenten wordt bediend: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt langer dan een jaar of mensen uit de doelgroep participatie. Uit de vastgestelde Meerjarenbegroting 2020-2023 van Werkbedrijf Lucrato blijkt dat het financiële eindresultaat voor de komende jaren negatief is begroot. De bezuinigingen van het Rijk en de stijgende gemiddelde loonkosten per SW-medewerker hebben een negatief subsidieresultaat tot gevolg. Het macrobudget voor de Rijksbijdrage Wsw staat voor de komende jaren vast en wordt alleen nog aangepast aan de loon- en prijsontwikkeling. In 2018 is begonnen met het onderzoeken naar een aantal bijsturingmaatregelen om het tekort dat gaat ontstaan vanaf de begroting 2019 en verder te reduceren. De eerste bijsturingmaatregelen zijn in 2019 doorgevoerd of worden verder uitgewerkt wat een positief effect moet hebben op het ontstane tekort bij Lucrato. In 2019 wordt het ontstane tekort nog gedekt binnen de reserves van Lucrato. Vanaf 2020, afhankelijk van de hoogte van de tekorten, zal de reserve binnen Lucrato niet meer toereikend zijn. Het aandeel van de gemeente Epe voor het tekort van Lucrato is als taakstelling opgenomen in de begroting 2020 voor een bedrag van € 272.000 en voor 2021 een bedrag van € 240.000. In 2019 is gemeentelijk beleid gemaakt om zo de taakstelling binnen de gebundelde uitkering te kunnen compenseren.	Kansklasse: Zeer groot Effectklasse: Midden Restrisico: € 125.000 Ontwikkeling risico: Afgenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: € 100.000

Juridische risico's en aansprakelijkheid	Risico kenmerken
De gemeente loopt juridische risico's, omdat veel primaire processen binnen de gemeente van juridische aard zijn en bij het onrechtmatig handelen van de gemeente kan een schadeclaim worden ingediend of boetes worden opgelegd. Juridische procedures kunnen zowel bestuursrechtelijk als civielrechtelijk van aard zijn. 1. Bestuursrechtelijke risico's worden -voor zover het om beschikkingen gaat- beperkt doordat in bezwarenprocedures een toetsing plaatsvindt door een onafhankelijke commissie. 2. Civielrechtelijke procedures betreffen zowel gevallen waarin de gemeente door derden in een juridische procedure wordt betrokken (dagvaarding, aansprakelijkheidstelling, derdenbeslag etc.) als gevallen waarbij de gemeente zelf tegenover derden een juridische procedure start (aansprakelijkheidstelling, dagvaarding etc.). Het financiële risico is vaak moeilijk van te voren in te schatten. De kosten voor (verplichte) externe juridische bijstand, alsmede proceskosten, zijn de laatste jaren opgelopen, maar lijken zich te stabiliseren. Het claimen van proceskosten en het toewijzen daarvan door de rechter is standaard geworden. Tegen civielrechtelijke claims, voortvloeiend uit onrechtmatige daad en onrechtmatige besluiten (bijv. vernietigde besluiten) heeft de gemeente zich verzekerd. Voor juridische bijstand, veroordelingen in proceskosten/griffiekosten, eigen risico's en eigen bijdragen heeft de gemeente regulier budgetten opgenomen. Naarmate de gemeente meer optreedt als regievoerder en opdrachtgever, wordt de kans dat in de uitvoering verschillen van inzicht optreden over gemaakte afspraken groter. Dit kan ook leiden tot procedures wanneer partijen er niet in slagen hun verschillen van inzicht in onderling overleg op te lossen.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Groot Restrisico: € 392.000 Ontwikkeling risico: Toegenomen Risico sturing: Reduceren Risicokarakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: € 145.000

Financiële claims: Op dit moment loopt er een schadeclaim en een schadestaatprocedure bij de rechtbank. Voor de eventuele financiële gevolgen van de schadestaatprocedure heeft de gemeente, conform het beleid, risico reserveringen getroffen.	
---	--

Borg en garantstellingen	Risico kenmerken
De gemeente heeft diverse waarborgen verstrekt voor geldleningen. Dit betekent dat de gemeente als achtervang borg staat op het moment dat de instantie of persoon waaraan de lening verstrekt is, niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De grootste waarborgen die de gemeente heeft verstrekt zijn (1) Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor woningstichtingen, (2) Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW), (3) Waterbedrijf Vitens. Het risico bij de WSW en de WEW is klein door de structuur. Voordat de waarborgfondsen een beroep doen op de achtervang wordt eerst het vermogen van het Waarborgfonds zelf aangesproken. Is het daarna noodzakelijk om de achtervang aan te spreken dan bestaat er een garantieverdeling van 50% Rijk / 50% gemeenten, in de vorm van een lening. Daarbij vervult het Rijk voor het WEW een volledige achtervang positie voor garantstellingen afgegeven vanaf 1 januari 2011. Door de totale omvang van de achtervang posities (bijna € 100 mln.) kunnen de financiële gevolgen voor de gemeente groot zijn.	Kansklasse: Klein Effectklasse na maatregel: Zeer groot Restrisico: € 998.000 Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: € 200.000

Algemene uitkering	Risico kenmerken
Er lopen momenteel 2 trajecten in het kader van de herziening van de algemene uitkering. Het betreft de herverdeling en sociaal domein en de herziening financiële verhoudingen. Verder wordt de decentralisatie-uitkering maatschappelijke opvang/beschermde wonen ingaande 2022 op basis van objectieve maatstaven verdeeld. Het rijk geeft aan dat de definitieve verdeelvoorstellen eind 2020 beschikbaar zijn voor gemeenten. Daarnaast speelt de onzekerheid ten aanzien van het structurele karakter (vanaf 2022) van de aanvullende uitkering van het rijk voor de stijging van de jeugdzorgkosten. Dit alles kan tot een aanzienlijk structureel nadeel leiden. Voor al deze risico's is in de begroting 2021-2024 rekening gehouden met een daling van de algemene uitkering oplopend tot € 2.500.000 in 2024.	Kansklasse: Zeer groot Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: geen

Uitkering inkomensvoorziening	Risico kenmerken
Vanuit de via het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de uitvoering van de Wet Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeente (BUIG) bekostigd de gemeente de inkomensvoorzieningen WWB, IOAZ, IOAW en een deel van de Bbz. In hoeverre de gemeente uit komt met deze middelen is afhankelijk van o.a. de economische ontwikkelingen binnen de regio als de ontwikkelingen van de verdeelmaatstaven waarop het Rijk de beschikbare middelen verdeelt. Met de reserve BUIG worden deze financiële risico's opgevangen. De Corona- en de daarop volgende verwachte economische crisis heeft op voor dit werkveld waarschijnlijk grote gevolgen maar is nog onzeker. Hoe daarmee omgegaan is in deze begroting staat beschreven onder het risico "Corona en Economische crisis" en maakt daarmee geen onderdeel uit van het op deze plaats beschreven generieke risico op de uitkering inkomensvoorziening.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: geen Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: geen

Organisatie - Personeel	Risico kenmerken
Een risico dat zich altijd kan voordien is het onverwacht wegvallen van personeel op kritische functies door langdurige ziekte, (gedwongen) vertrek van medewerkers en boven formatief personeel. Het is niet vooraf te voorzien wanneer en in welke mate dit zich zal voordoen in het personeelsbestand van de gemeente. De financiële consequenties van dit risico kunnen groot zijn. Voor het opvangen van bekende bestaande situaties van langdurige ziekte en bovenformatief personeel is een reserve gevormd die incidenteel deze uitgaven opvangt. Binnen de begroting is een reserve opgenomen om de financiële gevolgen (incidenteel) te dekken.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Zeer klein Restrisico: geen Ontwikkeling risico: Afgenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Incidenteel Beslag op weerstandscapaciteit: geen

Omgevingswet	Risico kenmerken
De Omgevingswet treedt 1 januari 2022 in werking en heeft gevolgen voor de hele gemeentelijke organisatie en de daarmee samenhangende financiële middelen. Naar aanleiding daarvan is het 'Programma Omgevingswet' ingericht voor de implementatie van de wet. Het gaat dan zowel om de inhoud van de (fors gewijzigde) regelgeving, als ook de ondersteuning daarvoor; Digitale ondersteuning, werkwijzen en processen die moeten worden aangepast en dienstverlening en participatie gericht op houding, gedrag en communicatie. De invoeringskosten van de Omgevingswet zijn geraamd in de begroting. Bij de huidige ontwikkeling voor het onderdeel bouwleges kan de lagere opbrengst nog worden gedekt door een onttrekking aan de risico/egalisatie reserve voor de invoering van de Omgevingswet tot en met 2023. In 2024 ontstaat een verwacht tekort van € 85.000, doordat de reserve niet meer toereikend is. De verwachting is dat vanaf 2025 de legesopbrengst rond € 400.000 lager ligt dan nu. Onderzocht gaat worden in hoeverre de lagere opbrengst wordt gecompenseerd door lagere uitgaven (personele capaciteit).	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Midden Restrisico: € 242.500 Ontwikkeling risico: Toegenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: € 97.000

Groot onderhoud accommodaties en sportvelden en BTW sport	Risico kenmerken
Uit onderzoek blijkt dat de kosten van het groot onderhoud van accommodaties fors stijgen. Het beleidsvoornemen is dat accommodatiebesturen zelf de toegenomen kosten van groot onderhoud in de eigen begroting opnemen. Het risico is echter aanwezig dat de accommodaties niet in staat blijken deze stijgende kosten op te kunnen vangen. In de gemeentelijke begroting is ervan uitgegaan dat de betreffende stichtingen (Koekoek/Wieken, Hezebrink en PWA) in staat zijn om de helft van de stijgende groot onderhoudskosten voor eigen rekening te nemen. Daarnaast zullen de komende jaren renovatiewerkzaamheden aan natuur- en kunstgrasvelden bij diverse verenigingen aan de orde komen. Bovendien is door een wetswijziging het recht op aftrek van BTW voor de stichtingen en verenigingen vervallen waardoor er een fors financieel nadeel ontstaat bij de stichtingen en verenigingen.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Groot Restrisico: € 440.000 Ontwikkeling risico: Gelijk gebleven Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: € 264.000

Onderhoud Openbare Ruimte	Risico kenmerken
Het beheer van de Openbare Ruimte is in de gemeente uitbesteedt aan Axent via een dienstverleningsovereenkomst. Axent voert het onderhoud uit op basis van door de gemeente opgestelde specificaties. Echter de leefomgeving verandert door klimaatverandering, burgers hebben veranderde wensen/eisen ten aanzien van het onderhoudsniveau en bijvoorbeeld de biodiversiteit en verschillende onderdelen van het gemeentelijk "areaal" verouderen (denk bijvoorbeeld aan het ouder worden van bomen waardoor meer onderhoud nodig is). Daarnaast blijkt het contractueel afgesproken indexpercentage structureel lager te liggen dan de stijging van de	Kansklasse: Groot Effectklasse na maatregel: Midden Restrisico: € 220.000 Ontwikkeling risico: Toegenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: € 135.000

werkelijke kosten die aannemers maken. Dit leidt tot het risico dat bij een nieuwe opdracht de kosten van dezelfde werkzaamheden structureel veel hoger liggen. Al met al zien we dat ook bij een gelijkblijvend niveau van onderhoud van de openbare ruimte de kosten zullen gaan stijgen de komende jaren. In de komende jaren zal in de reguliere periodieke actualisatie van beheerplannen, financiële voorzieningen en reserves rekening gehouden worden met deze ontwikkelingen.

Opbrengst afvalstoffenheffing	Risicokenmerken
Door de invoering van diftar worden de in deze begroting opgenomen opbrengst uit de afvalstoffenheffing meer onzeker dan voorgaande jaren. Dat komt omdat diftar zal leiden tot gedragsverandering in het afvalaanbod en omdat er meer variabelen zijn die de inkomsten uit de heffing bepalen. Die gedragsverandering is mede afhankelijk van de gemaakte tariefstelling. Naarmate de prijsprikkel om grondstoffenaanbod te reduceren groter wordt, wordt het vastrecht lager. Een lager vastrecht betekent dat niet alle vaste lasten gedekt worden door het vastrecht. Een deel wordt dan bekostigd uit de variabele tarieven. Mocht diftar leiden tot meer afvalreductie dan nu voorzien, dan ontstaat een dekkingstekort.	Kansklasse: Midden Effectklasse na maatregel: Midden Restrisico: € 100.000 Ontwikkeling risico: Toegenomen Risico sturing: Reduceren Risico karakter: Structureel Beslag op weerstandscapaciteit: € 40.000

Vervallen risico's en andere risicomutatie

Ten opzichte van de vorige publicatie van risico's (bij de jaarrekening 2019) is het risico voor de Basismobiliteit vervallen omdat de betreffende verbonden partij de taakstelling heeft kunnen realiseren. Ook het risico voor de Veiligheidsregio NOG is zodanig afgenomen (gehalveerd door verlaging van de taakstelling) dat deze niet meer is opgenomen in deze paragraaf.

2.5 Conclusie weerstandsvermogen

De gekwantificeerde risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit laat het volgende beeld zien:

Weerstandsvermogen	2021
Weerstandscapaciteit	2.601
Risico's	1.060
Weerstandsvermogen	1.541

Gerekend in ratio's wordt de weerstandscapaciteit ultimo 2021 als volgt weergegeven:

1. Algemene reserve in relatie tot de risico's: 2,4
2. Weerstandscapaciteit in relatie tot risico's: 2,5

De stand van de algemene reserve bedraagt € 2,5 miljoen. De ratio weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's (2,5) is uitstekend.

2.6 Kengetallen

De gemeente is op basis van de regelgeving (BBV) verplicht een vijftal kengetallen in de begroting op te nemen. Deze geven een inzicht in de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel worden deze kengetallen weergegeven.

Kengetal	Verslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1a. Netto schuldquote	-7,3%	6,1%	-1,9%	-0,3%	0,3%	-1,0%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-13,2%	1,2%	-7,7%	-6,4%	-5,7%	-7,1%
2. Solvabiliteitsratio	78%	68%	74%	72%	71%	72%
3. Grondexploitatie	-0,5%	0,1%	-0,5%	-0,5%	-0,5%	-0,5%
4. Structurele exploitatieruimte	6,7%	2,4%	1,9%	1,4%	0,2%	0,3%
5. Belastingcapaciteit	92%	92%	94%	97%	105%	107%

2.6.1 Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij de door de gemeente verstrekte leningen onzekerheid kan bestaan over of ze allemaal worden terugbetaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden.

Duiding

In de afgelopen jaren zijn de totale schulden van de gemeente sterk afgenomen (van € 20 mln. in

2011 naar € 8 mln. in 2019). De financiële bezittingen (in de vorm van uitgegeven lang- en kortlopende leningen, liquide middelen en overlopende activa) van de gemeente zijn flink toegenomen in diezelfde periode. Dit heeft er eind 2019 toe geleid dat de financiële bezittingen van de gemeente groter zijn dan de totale schulden. Dit komt tot uitdrukking in negatieve percentages. De netto schuldquote blijft in deze programmabegroting ook voor de komende jaren onder de nullijn. Dat betekent dat de financiële bezittingen van de gemeente ook de komende jaren de schulden overtreffen.

2.6.2 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de ratio wordt verstaan het eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat) als percentage van het balanstotaal.

Duiding

Het solvabiliteitspercentage van de gemeente is de afgelopen jaren gestegen en kwam in de jaarrekening 2019 uit op 78%. Door het op begrotingsbasis licht oplopen van de kortlopende schulden en door het fluctueren van de hoogte van het eigen vermogen in de geprognosticeerde balans als gevolg van de ontwikkelingen in de bestemmingsreserves (met name de verklaarbare dalingen in de reserve risico's Sociaal Domein, eenmalige dekkingsmiddelen en de kapitaallasten reserve) loopt het balanstotaal in de komende jaren terug. Hierdoor daalt de solvabiliteit op begrotingsbasis de komende jaren maar blijft op een uitstekend niveau boven de 70%.

2.6.3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de gronden is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Voor de risico's in de grondexploitatie heeft de gemeente op haar balans een risicoreserve gevormd. De accountant beoordeelt ieder jaar in de controle de waardering van de gronden op de balans en de hoogte van de gevormde reserve.

2.6.4 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Duiding

De structurele lasten (exclusief de structurele onttrekkingen aan reserves) zijn over de planperiode 2021-2024 alleen in het eerste jaar lager dan de structurele baten per programma. Met ingang van het tweede planjaar liggen de structurele lasten (exclusief de structurele onttrekkingen aan reserves) hoger dan de structurele baten per programma. In 2022 is dat € 0,4 mln. en loopt op tot € 1,4 - € 1,5 mln. in de twee planjaren daarna.

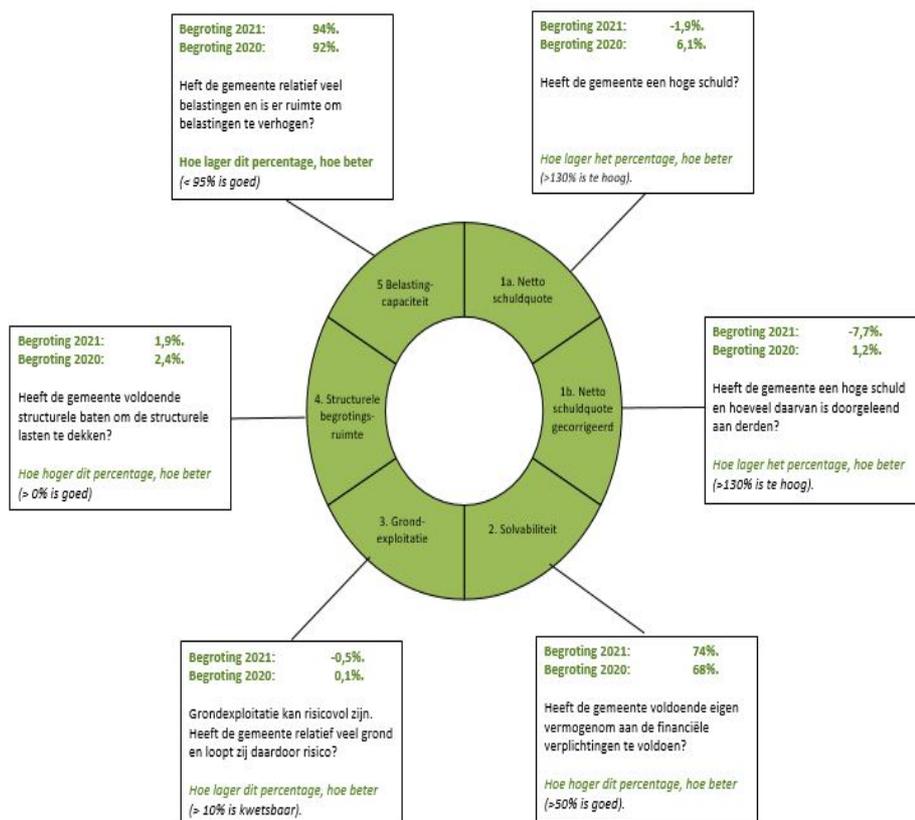
Als de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves betrokken worden bij de bepaling van de structurele exploitatieruimte dan is het beeld dat de meerjarenbegroting en elk planjaar structureel sluitend is wat inhoudt dat het saldo van de structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves groter is dan het saldo van structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves.

2.6.5 Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Duiding

Dit kengetal laat zien dat de woonlasten in de gemeente stijgen. Wel is het zo dat de afvalstoffenheffing met meer onzekerheid is omgeven dan normaal nu is uitgegaan van het nieuwe grondstoffenplan, maar in het kengetal de afvalstoffenheffing op basis van het huidige tarievenbeleid is meegenomen. Daarnaast is bij de rioolheffing uitgegaan van de tarieven in het huidige GRP. Die voorziet in een stijging van 3,25%. In het nieuwe plan wordt (vermoedelijk) uitgegaan van een lager percentage.

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen weergegeven. De belangrijkste criteria in het beleidskader zijn “schoon, heel en veilig”, waarbij het gekozen uitgangspunt de gewenste kwaliteit in verhouding tot de beschikbare middelen is. De kwaliteit en het onderhoud van de kapitaalgoederen is bepalend voor het voorzieningenniveau en de daarmee samenhangende jaarlijkse lasten. Omdat met het onderhoud van de kapitaalgoederen een aanzienlijk deel van de begroting is gemoeid, is een goed overzicht van belang voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft, net als de andere paragrafen, een dwarsdoorsnede van de begroting omdat de kosten van het onderhoud van de kapitaalgoederen over verschillende programma's is verspreid.

3.2 Beleidskaders

Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in de onderstaande beleidsplannen:

- Wegenbeleidsplan
- Gemeentelijk Rioleringsplan
- Groenstructuurplan / Bomenbeleidsplan
- Beleidsplan openbare verlichting
- Beleidsplan civiele kunstwerken
- Beleidsplan gemeentelijke begraafplaatsen
- Beheervisie begraafplaatsen (2018-01733)

3.3 Stand van zaken

Hieronder wordt – per gemeentelijk kapitaalgoed – aangegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van het beleid, welke relevante ontwikkelingen er spelen, of er noodzaak is voor bijstelling van het beleid, de financiële consequenties van het beleid en de vertaling ervan in de begroting.

Financiële vertaling van het onderhoud in de begroting (bedragen in € 1.000):

Beleids-en beheerplan	Jaar vaststelling raad	Looptijd t/m	Achterstand onderhoud	Kosten 2019	Begroting 2020	Structureel m.i.v. 2021	Wijze
Wegen	2014	2019	Nee	1.385	2.175	2.246	structureel budget met egaliseringsreserve
Riool	2016	2020	Inventarisatie t/m 2020	647	752	697	structureel budget
Civiele kunstwerken	2017	2022	Nee	11	17	17	storting voorziening
				21	15	18	structureel budget
Bomen en groen	2010	-	Nee	882	917	980	structureel budget
Openbare verlichting	2018	2026	Nee	1	1	1	storting voorziening
				60	55	57	structureel budget
Gebouwen	-	-	Nee	278	263	283	storting voorziening
				170	208	220	structureel budget

De kosten 2019 betreffen de werkelijk gemaakte kosten in dat jaar. De financiële vertaling in de begroting vindt plaats door het instellen van een onderhoudsvoorziening waarin jaarlijks een gelijkblijvend bedrag wordt gestort of door een structureel budget waaruit de onderhoudskosten worden betaald eventueel aangevuld met een egaliseringsreserve waarmee de lasten gelijkmatig over de jaren verspreid worden.

Onder gebouwen zijn het gemeentehuis, de brandweerkazernes, wijkgebouwen, bibliotheken, dienstgebouwen, de ossenstal, gymlokalen, streekarchief, kinderopvang opgenomen. Voor al deze gebouwen zijn er actuele Meerjarenonderhoudsplannen.

3.3.1 Wegen

In gemeente Epe ligt ongeveer 885 kilometer in lengte aan wegen. In oppervlakte is dat ca 300 ha. Bijna de helft van deze oppervlakte bestaat uit asfalt, 30% uit elementen en 20% is onverhard of bestaat uit beton. Jaarlijks wordt het weg areaal geïnspecteerd. Naar aanleiding van de

inspectieresultaten wordt een onderhoudsprogramma opgesteld voor het jaar volgend op het jaar waarin de inspectie plaats had.

In de begroting zijn structureel extra middelen opgenomen om de kwaliteit van de wegen in het buitengebied op langere termijn naar een hoger niveau te tillen. Ten behoeve van het groot onderhoud van wegen beschikt de gemeente over een structureel budget. Daarnaast is er een egalisereserve onderhoud wegen die de fluctuerende uitgaven voor het onderhoud over de jaren heen egaliseert door middel van een storting in of onttrekking aan deze egalisereserve. Het budget en de egalisereserve onderhoud wegen is zodanig dat het kwaliteitsniveau Laag voor de wegen in de gemeente kan worden gehandhaafd, conform het wegenbeleidsplan.

3.3.2 Riolering

Het rioolnetwerk in de gemeente is 474 kilometer lang. Daarvan is 244 kilometer drukriolering en 230 kilometer vrijverval riolering. Het drukrioolstelsel is voorzien van 1.023 mini gemalen en 21 riool gemalen. Alle gemalen worden jaarlijks preventief onderhouden. In het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) zijn de benodigde maatregelen voor het verbeteren en in standhouden van de riolering genoemd. De verwachte uitgaven voor onderhoud en vervanging van de riolering zijn daarin opgenomen en vertaald in de begroting. De meeste urgente locatie gebaseerd op gebruik, leeftijd en materiaalsoort worden als eerste geïnspecteerd. Hiermee worden risico's verder ingeperkt.

Jaarlijks wordt een deel van het areaal geïnspecteerd met gedetailleerde camera-inspecties. De bevindingen worden nader uitgewerkt in het Rioolbeheerplan. Het doel is aan het einde van de planperiode de kwalitatieve toestand van nagenoeg alle riolen in beeld te hebben.

3.3.3 Bruggen

De gemeente Epe heeft in totaal 66 bruggen en 2 fietstunnels in eigendom. De kosten voor de vervanging van bruggen worden betaald uit een daartoe ingestelde reserve. Voor het opvangen van kosten voor het onderhoud van de bruggen is een onderhoudsvoorziening ingesteld. De hoogte van deze voorziening is in lijn met het beleidsplan bruggen. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden. Voor de periode 2018-2022 is een beleidsplan Civiele werken vastgesteld.

3.3.4 Bomen en groen

Het Bomenbeleidsplan en het Groenstructuurplan geven de toekomstvisie weer van de gemeente Epe op groen in de openbare ruimte van de bebouwde kommen van Epe, Vaassen, Emst en Oene. In de kernen en het buitengebied (exclusief het bosgebied) staan ruim 32.500 onderhoudsplichtige bomen op gemeentelijke gronden. Om de boomveiligheid te waarborgen worden de bomen regelmatig gecontroleerd. De frequentie is op basis van kwaliteit en gebruiksdruk geprioriteerd.

Het onderhoud van de openbare ruimte - waaronder bomen en gazons (ongeveer 50 ha), zandwegen en begraafplaatsen - is vastgelegd in het Beeldkwaliteitplan openbare ruimte (BOR). De beeldkwaliteit wordt geborgd door maandelijks een schouw uit te voeren. Voor de centra en wijken van Epe en Vaassen vindt het onderhoud op tenminste het niveau 'basis' plaats. Daarnaast wordt extra aandacht geschonken aan de bestrijding van boomziekten zoals de kastanjeziekte, iepziekte en essentaksterfte en de bestrijding van invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw e.d.

Voor het opstellen van een nieuw Bomenbeleidsplan is in 2019 een bedrag in de begroting opgenomen. Het Groenstructuurplan zal worden meegenomen in de Omgevingsvisie in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

Het onderhoud van de openbare ruimte is uitbesteed aan Axent Groen en vastgelegd in een overeenkomst met een looptijd tot 2025. Daarin is vastgelegd dat Axent Groen de openbare ruimte op basisniveau onderhoudt. Gemeente Epe heeft hierin de rol van opdrachtgever en toezichthouder op de geleverde kwaliteit in de openbare ruimte. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.5 Openbare verlichting

Het beleids- en beheerplan openbare verlichting 2017-2026 heeft als belangrijkste doel van het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor de zorg voor de openbare verlichting in de planperiode met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren. In 2016 is via "Epe spreekt" een

onderzoek gedaan hoe de burgers van de gemeente Epe de openbare verlichting ervaren. Op basis van deze resultaten is een nieuw beleidsplan voor de periode 2017-2026 opgesteld.

Er zijn 5.859 masten, 6.035 armaturen en 6.213 lampen in beheer. In de gemeente staan 8 provinciale masten, 355 Triada masten en Dorpsbelang Oene 6 stuks. Het doel is om de komende jaren geheel de gemeente Epe uit te rusten met LED verlichting. Voor het onderhoud is er een voorziening waarin jaarlijks een bedrag wordt gestort. Op basis van de nieuwe aanbesteding wordt opnieuw beoordeeld of de hoogte van de storting juist is of dat deze bijgesteld dient te worden. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.6 Gebouwen

Er zijn 47 gebouwen en woningen in beheer en onderhoud bij gemeente Epe, waarvan 6 gymlokalen. Voor alle gebouwen en woningen is een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vastgesteld. Het MJOP is gericht op het in stand houden van de bestaande gebouwen. Per jaar wordt 50% van de MJOP's van de gebouwen geactualiseerd, zodat een cyclus van 2 jaar ontstaat. Een actuele MJOP levert een begroting voor de onderhoudsvoorziening en levert tevens de gegevens voor een jaarplanning voor de uitvoering. Het onderhoudsniveau wordt bepaald op basis diverse uitgangspunten, zoals toekomst, bouwjaar, huidige status e.d.

Op basis van de MJOP's zijn voorzieningen gevormd, waaruit het groot onderhoud wordt bekostigd voor o.a. het gemeentehuis, de binnen- en buitenzijde van de gymzalen, de brandweerkazernes, kinderopvang St. Crusiusweg, de wijkgebouwen, de bibliotheken, de Ossenstal, gemeentewerf Kweekweg, de Milieustraat Vaassen, gebouwen begraafplaatsen en het Streekarchief. Het dagelijks onderhoud wordt bekostigd uit structurele budgetten die in de begroting zijn opgenomen. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.7 Begraafplaatsen

Voor de gemeentelijke begraafplaatsen is het beleidsplan begraafplaatsen vastgesteld. Voor de uitvoering van het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen is een Beheervisie begraafplaatsen vastgesteld. De Beheervisie omschrijft de verschillende sferen en karakteristieken per begraafplaats en bepaald hoe deze kunnen worden behouden en waar nodig versterkt kunnen worden. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om de benodigde werkzaamheden die in de Beheervisie staan omschreven te kunnen uitvoeren.

Paragraaf 4 | Financiering

4.1 Inleiding

De paragraaf financiering heeft tot doel inzicht te verschaffen in de activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's, ofwel: treasury.

4.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut(2014).

4.3 Relevante ontwikkelingen / risico's

4.3.1 Treasurybeheer

De Wet fido geeft twee concrete richtlijnen voor de gemeenten voor het beheersen van renterisico's. Het gaat daarbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

4.3.2 Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. Juist voor kortere financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan de korte financiering is in de Wet fido de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het begrotingsjaar. Voor Epe bedraagt de kasgeldlimiet voor 2021 ca. € 7.650.000 (zie bijlage 7).

Uitgangspunt is dat het financieringstekort zoveel mogelijk met kort geld wordt gefinancierd omdat het rentepercentage voor kort geld lager is dan het percentage voor leningen met een lange looptijd. Voor het (eventuele) restant van het financieringstekort worden leningen met een langere looptijd aangetrokken.

4.3.3 Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De bedoelde aanpassingen van rentepercentages doen zich voor bij herfinanciering en renteherziening.

De renterisiconorm stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking mag komen voor herfinanciering en/of renteherziening. De renterisiconorm bedraagt €18.000.000 (zie bijlage 7). Het renterisico voor 2021 is 0 en blijft ruim onder de renterisiconorm.

4.4 Financiering

4.4.1 Financieringspositie

Voor 2021 bedraagt het financieringstekort op begrotingsbasis ongeveer € 3,6 miljoen. Dit tekort wordt gefinancierd met kortlopende geldleningen.

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van de volgende structurele percentages:

- Rente kort: 1,0 %
- Rente lang: 2,0 %

In de meest recente rentevisie van De Nederlandsche Bank (juni 2020) worden de volgende percentages verwacht:

Rentevisie DNB	2021	2022
Rente kort	-0,4%	-0,4%
Rente lang	-0,2%	-0,1%

De rentevisie van De Nederlandsche Bank geeft aanleiding om net als bij de vorige programmabegroting het rentepercentage voor de eerste twee begrotingsjaren tijdelijk te verlagen naar:

Rente MJB	2021	2022	2023	2024
Rente kort	0,0%	0,0%	1,0 %	1,0%
Rente lang	0,1%	0,2%	2,0 %	2,0 %

4.4.2 Leningenportefeuille

Epe heeft in 2020 geen langlopende leningen. De laatste langlopende lening liep medio 2019 af.

In het kader van het financieel toezicht publiceert de provincie een overzicht van de schuldenpositie van de gemeenten in Gelderland. Uit dat overzicht blijkt dat de netto schuld per inwoner van Epe in vergelijking met de andere Gelderse gemeenten laag is. In de publicaties van de afgelopen jaren staat Epe op een 6e plaats van de gemeenten met de minste schulden.

Het investeringsniveau zal het komende jaren relatief hoog zijn. Gelet op de geplande investeringen de komende jaren (zoals herinrichting centra, verbouw gemeentehuis, investeringsbijdrage onderwijshuisvesting, wegen en rioleringsprojecten) is de verwachting dat het totale investeringsniveau ruim € 20 mln. zal bedragen. Naar verwachting kan dit niet meer met alleen eigen middelen gefinancierd worden maar zullen aanvullend externe financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken. Overigens zijn de rentelasten voor alle geplande investeringen in de begroting opgenomen.

4.4.3 Uitzettingen

Alle decentrale overheden, waaronder gemeenten moeten hun overtollige middelen in de schatkist aanhouden. Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. de BNG en Vitens uit hoofde van haar publieke taak.

4.4.4 Renteschema

Het inzicht in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening is opgenomen in een schema dat als bijlage van de financieringsparagraaf is opgenomen.

4.5 EMU-saldo

In de wet zijn bepalingen opgenomen over het maximale toegestane EMU-saldo van de overheid en eventuele mogelijke sancties bij overschrijding van deze norm. In het bestuurlijk overleg tussen rijk en de decentrale overheden van 23 mei 2018 is afgesproken dat de EMU-tekortnorm voor 2019-2022 – 0,4% van het bruto binnenlands product (bbp) is. In de septembercirculaire 2020 is voor 2021 een referentie waarde per gemeente opgenomen. Een individuele EMU referentie waarde betreft geen norm maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekort norm heeft.

Ontwikkeling EMU-saldo decentrale overheden (percentage van het bruto binnenlands product):

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
tekortnorm	- 0,4%	- 0,3%	- 0,3%	- 0,4%	- 0,4%	- 0,4%	- 0,4%
realisatie	- 0,3%	- 0,15	- 0,1%				
raming				- 0,1%	- 0,2%	- 0,2%	- 0,2%

Voor de komende jaren werd, op basis van ramingen van Centraal Planbureau, verwacht dat de decentrale overheden binnen de afgesproken norm blijven van het financieel akkoord. De effecten van de coronacrisis op de realisatie van de tekortnorm zijn nog niet in kaart gebracht.

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is een meerjarig EMU-saldo opgenomen in de financiële begroting.

4.6 Conclusie

De financiering en tijdelijke uitzettingen van overtollige middelen vinden plaats binnen de kaders van het treasury statuut. De richtlijnen van de Wet fido (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) zullen niet worden overschreden.

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering heeft tot doel inzicht te geven in de beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering en de ontwikkeling van de organisatie. Een goede bedrijfsvoering is een randvoorwaarde voor een succesvolle uitvoering van de primaire processen en ontwikkelingen zoals gebiedsgericht werken en de omgevingswet. Onder bedrijfsvoering wordt verstaan: personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, financiën, huisvesting (incl. facilitaire zaken), interne communicatie en juridische zaken (PIOFHA-JC).

5.2 Beleidskaders

Het beleidskader voor de inrichting van de organisatie en de bedrijfsvoering is door het college vastgesteld in de volgende documenten:

- Organisatiebesluit
- Mandaatregister
- Financiële verordening 2017

De kaders en de ambitie voor de ontwikkeling van de organisatie zijn vastgelegd in de visiedocumenten:

- Epe regisserende gemeente
- Toekomstvisie Epe 2030
- Dienstverleningsvisie
- Programmaplan Sterk Werk

5.3 Beleidsvoornemens

Net als veel andere gemeenten staat Epe voor een grote opgave: de samenleving verandert snel en er wordt van overheidsorganisaties een andere rol invulling gevraagd. Waar we voorheen vaak de bepaler waren, hebben we steeds vaker de rol van medespeler. Dat vraagt nogal wat. Van de raad, het college en het ambtelijk apparaat. Voor iedereen heeft dit gevolgen.

Ook in Epe heeft deze ontwikkeling geleid tot een politieke ambitie om de organisatie en werkwijze hierop in te richten. 'We streven naar een ondernemende, op netwerken en samenwerking gerichte organisatie, die als vanzelfsprekend in verbinding staat met 'buiten'. De kernwaarden onderscheidend, duurzaam, verbindend en verrassend staan hierin voorop.

Om invulling te geven aan de visie op de organisatie wordt ingezet op de volgende onderdelen.

5.3.1 Organisatie

Het verbeteren van de dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers is een van onze kerntaken. Afgelopen jaren is met het programma NUePe en het vervolgprogramma Sterk Werk hierop ingezet en zijn al mooie resultaten geboekt zoals de het digitaal zaken doen via 'Mijn Epe'. De samenleving ontwikkelt verder en nieuwe eisen ontstaan, wij willen hierin mee. De maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een organisatie waarin professionals in hun kracht staan. Die de ruimte hebben om onze samenleving optimaal te kunnen bedienen. Dat gaat niet vanzelf. De ervaring is dat deze manier van werken een beroep doet op andere competenties dan 'voorheen' en misschien nog wel meer tijd kost dan het oude, meer regelende en inhoudelijke werken. De ontwikkeling van de vaardigheden en competenties die dit ondersteunen is dan ook een belangrijke opgave.

Naast deze ontwikkelingen zien we ook een krapte in de arbeidsmarkt en wordt het steeds lastiger goed personeel te vinden. Daarmee wordt arbeidscommunicatie steeds belangrijker en ook zal er meer geïnvesteerd moeten worden in werving en selectie. Er zullen nieuwe ingangen gezocht moeten worden in de werving om aan de vraag te kunnen voldoen.

Belangrijk in de ontwikkeling is de gemeentelijke rol die zich meer richt op sturen-leiden-coördineren en die de uitvoering in belangrijke mate overlaat aan inwoners, maatschappelijke organisaties en

bedrijven. De gemeente zoekt nadrukkelijk de samenwerking met inwoners, partners in de samenleving en regio-/buurgemeenten.

De organisatie heeft gekozen voor procesmatig werken voor de bedrijfsprocessen en projectmatig werken voor de eenmalige activiteiten zodat er snel en adequaat ingespeeld kan worden op de veranderende omgeving en de vraag uit de samenleving. De besturing van de organisatie wordt zo vorm gegeven dat er maximaal ingezet kan worden op continu verbeteren. Deze ontwikkeling van taak- en functiegericht werken naar het werken in processen, opgaven en (regie)rollen staat de komende jaren centraal.

In het programma Sterk Werk zijn de activiteiten en projecten samengebracht die nodig zijn om de gemeentelijke organisatie sterk en toekomstbestendig te maken. Het programma is een meerjarig traject en volgt hierna in een samengevatte vorm.

Covid-19 en onze bedrijfsvoering

Sinds de uitbraak van Covid-19 werken we conform de richtlijnen van de Rijksoverheid. We werken zoveel mogelijk vanuit huis, hanteren extra hygiëne maatregelen, looproutes en afspraken rondom het gebruik van vergaderruimtes voor zowel in- als externen en we hanteren richtlijnen voor bijeenkomsten die de gemeente organiseert in de samenleving. Het thuis werken kent een eigen dynamiek waar onze interne bedrijfsvoering op in heeft gespeeld en blijvend op in moet spelen. Uit een onlangs gehouden enquête onder onze medewerkers blijkt dat wij goed in staat zijn ons werk vanuit huis te doen. De digitale middelen zijn goed, we kunnen veel op afstand. Er is wel behoefte aan persoonlijk contact en fysieke afstemming. Daarin proberen we (beperkt) te voorzien. Onze medewerkers geven aan dat zij structureel een combinatie van thuis en op kantoor werken als meest passend voor het uitvoeren van hen werkzaamheden zien. Naar verwachting zal deze hybride werkvorm het nieuwe normaal worden. Dit vraagt meer audiovisuele middelen ter ondersteuning en deze zullen in 2021 georganiseerd worden. Ook leidinggeven op afstand is een thema wat we in de aankomende tijd specifiek aandacht geven. We blijven oog houden voor resultaat en de persoonlijke verbinding. Zowel met medewerkers, via onze warme contacten in de samenleving en met inwoners in het algemeen.

Activiteiten	Planning	Mijlpalen/resultaten	Toelichting
I. STERKE WERKNEMERS (Dynamischer personeelsbestand)			
LEAN leiderschap	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering LEAN Leiderschap agenda o.b.v. nieuw competentieprofiel (w.o. <i>het goede gesprek, Groepsgericht leidinggeven, verdere verdieping van LEAN</i>) 	De ontwikkeling van Lean leiderschap optimaal ondersteunend aan procesgericht en LEAN werken en de ontwikkeling van medewerkers.
Passende HRM (inrichten HRM instrumentarium)	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> Verder ontwikkelen en HRM-instrumentarium w.o. generatiepact, werving en selectie, opleiding&ontwikkeling, talentontwikkeling. 	Ontwikkelen HRM instrumentarium dat ontwikkeling van de organisatie effectief ondersteunt
Vergroten vakmanschap	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> Op basis van visie en competenties 'ambtenaar van de toekomst' trainen en opleiden van medewerkers d.m.v. implementeren Strategische Opleidingsaanpak (denk aan inrichten creatieprocessen, gespreksvoering, Politiek bestuurlijke sensitiviteit, Regie voeren, Feedback) 2020/2021: Oprichten en uitvoeren Eper Academie 	Effectief, gericht en duurzaam vergroten van de kennis en toekomstgerichte competenties van onze medewerkers ('ambtenaar van de toekomst')
Medewerkers onderzoek (MO)	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering activiteiten n.a.v. uitkomst MO 2019 	Monitoring top3 uit het MO staat op de agenda bij de kwartaalbespreking van de werkplannen
II. STERKE WERKWIJZE (Proces gestuurd en projectmatig werken)			
Projectmatig werken	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> Verdere ontwikkeling en implementatie projectmatig werken waaronder Scrum (Scrum is een projectaanpak om te komen tot een tastbaar product. Het past binnen de LEAN systematiek) 	
Verdere Implementatie processturing	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> Implementatie processtructuur en processturing o.b.v. advies procesgericht werken d.d. juni 2018. Aanpassing en toebedeling rollen en bevoegdheden. Implementatie procesbeschrijvingen incl. processtooling. 	Doel: Voor de terugkerende werkzaamheden werkt de gemeente Epe volledig procesgericht. Hierbij worden de principes van LEAN gehanteerd.
LEAN werken	2019 e.v.	<ul style="list-style-type: none"> Verdieping thema's LEAN door workshops ('klantwaarde', 'flow in je proces', 'inrichten weekstarts') Procesverbetering o.b.v. LEAN principes Verbreding kennis LEAN (o.a. door opleiden green-belts) 	De organisatie werkt volgens de principes van LEAN
III. STERKE WERKOMGEVING (Passende huisvesting/werkomgeving)			
Uitvoeren masterplan huisvesting	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> Inrichten projectorganisatie Aanbesteding Realiseren renovatie. Realisatie tijdelijke huisvesting. Realisatie inrichting. 	Renovatie conform het Masterplan afgerond in 2020-2021

Uitwerken nieuwe werkconcept	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Voorafgaand aan de oplevering nieuwe werkplekken werkconcept vertalen in afspraken en werkwijze 	Het gebouw wordt optimaal gebruikt passend bij de nieuwe werkwijze
------------------------------	-----------	---	--

5.3.2 Communicatie

Inwonerparticipatie

Het betrekken van inwoners bij de ontwikkeling van beleid, met de participatieladder als leidraad én in eenvoudige taal, blijft een belangrijk aandachtspunt. De komende jaren zullen we ons nog meer gaan richten op het ‘adviseren’ en ‘coproduceren’. Waar het kan, bieden we inwoners de mogelijkheid om input te geven op beleid en concrete onderwerpen, waardoor de trajecten een breder inwonersperspectief krijgen.

Actieve communicatie

Actieve, vroegtijdige en gebiedsgerichte communicatie met inwoners wordt steeds belangrijker. Inwoners verwachten dit ook van de gemeentelijke organisatie. Door een (pro)actieve communicatie met de samenleving wordt de verbinding gezocht en kan er beter op maat per doelgroep worden gecommuniceerd. Om actieve communicatie voor elkaar te krijgen, is het van belang vanuit het perspectief van de inwoners te denken en hen ruimte te geven om mee te denken. Dit is ook aangegeven in de notitie “Inwonerbetrokkenheid en gemeentebestuur”, als resultaat van de heidag van de raad over dit onderwerp, die als leidraad wordt gebruikt bij de uitwerking. Hiervoor zetten we een mix in van online en offline media en maken we meer gebruik van beeld. Zo blijven we een klantgerichte organisatie die van “buiten naar binnen” denkt. Om de organisatie hierin te faciliteren bieden we vanuit communicatie coaching en advies aan de organisatie over het inzetten van de juiste middelen en het trainen van communicatieve vaardigheden.

Samen met een raads werkgroep wordt gewerkt aan het opstellen van een brede beleidsvisie communicatie/participatie. Besluitvorming daarover is gepland voor eind 2020, waarna in 2021 de uitwerking van die visie kan starten.

Digitale dienstverlening

Het verbeteren en door ontwikkelen van de digitale dienstverlening vraagt om een accentverschuiving richting omgevingsanalyse. Daarnaast is er ook het belang van het bieden van structurele, snelle dienstverlening aan inwoners via internet zoals sociale media (webcare). Digitale media vragen een specifiek advies over communicatie, boodschap, maar ook over tijdstip en inzet van middelen. De toegankelijkheid, gebruiksvriendelijkheid en beveiliging (m.b.v. digitale authenticatie) van de digitale dienstverlening zijn belangrijke aandachtspunten.

5.3.3 Informatievoorziening en Automatisering

De gemeente Epe is een informatie- en kennisintensieve organisatie die voor de uitvoering van vrijwel al haar taken afhankelijk is van beschikbare informatie. Een adequaat georganiseerde informatiehuishouding waarbij de kwaliteit en beschikbaarheid van informatie voldoende gewaarborgd is, is van belang. Hierbij is een brede (functionele én technische) visie op de informatievoorziening noodzakelijk. Deze visie is in 2013 verwoord in een informatiestrategie en uitgewerkt in het Informatiebeleid 2014-2017. De technologische ontwikkelingen gaan zeer snel en het is dan ook noodzaak dat dit informatiebeleid in 2021 herzien wordt.

Informatiebeleid

Het informatiebeleid beschrijft de vertaling van de interne en externe ontwikkelingen die op de gemeente Epe afkomen naar doelstellingen, resultaten en uitgangspunten voor de informatievoorziening. Deze worden geconcretiseerd in een projectenportfolio die gedurende het jaar up-to-date wordt gehouden. Ook in 2021 dienen dit informatiebeleid en de bijbehorende projectenportfolio als leidraad voor onze acties. Daarnaast zal het informatiebeleid worden geactualiseerd in 2020.

Belangrijke projecten die op de portfolio staan zijn o.a. de implementatie van een back-officepakket binnen het Sociaal Domein, de uitvoering van de ICT visie en daarbij de outsourcing van onze ICT infrastructuur en de voorbereiding en implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

In 2021 zal verdere aandacht worden besteed aan de projectmatige realisatie van de wet Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), en het professionaliseren van gegevensmanagement en

gegevensbeheer. In 2019 is gestart met de implementatie van adequaat gegevensmanagement in onze procesgestuurde organisatie, dit project loopt door in 2021. Naast beheersing en degelijkheid in integriteit van data is ook waarde creatie met data een belangrijk aspect binnen dit project. Data wordt in onze door technologie gedreven maatschappij steeds belangrijker en als gemeente kunnen we hier niet in achter blijven.

Daarnaast zal er blijvend aandacht zijn voor het versterken en door ontwikkelen van functioneel beheer in de organisatie en het professionaliseren van het wijzigingenbeheer. Hiermee zijn wij als gemeente beter in staat snel te kunnen reageren op veranderingen en nieuwe technologische ontwikkelingen.

Een ontwikkeling n.a.v. het digitaal werken is het op een digitale wijze archiveren van informatie. In 2021 wordt verder onderzoek gedaan naar de vorming van een e-depot als archiefbewaarplaats.

Informatieveiligheid

Gemeenten hebben in 2013 afgesproken de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) te implementeren. Deze baseline is de kern van de verantwoording over informatieveiligheid aan de gemeenteraad. In 2020 is deze Baseline vervangen door de Baseline Informatieveiligheid Overheid. Een overheidsbrede baseline voor informatieveiligheid. Vanuit de Baseline Informatieveiligheid Overheid zullen gedurende 2020 en 2021 maatregelen geïmplementeerd worden. In 2018 is de nieuwe verantwoordingssystematiek "Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)" ingevoerd. Op basis hiervan legt ons college jaarlijks verantwoording af aan uw raad en landelijke toezichthouders. De verantwoording aan uw raad bestaat uit een zelfevaluatie, een verklaring van het college van B&W over het gebruik van SUWI-net en DigiD, een onafhankelijke IT-audit over het gebruik van SUWI-net en DigiD en een passage over informatieveiligheid in het jaarverslag. Jaarlijks worden penetratietesten uitgevoerd op de technische infrastructuur. Het doel van penetratietesten is het verkrijgen van onafhankelijk inzicht in de status en effectiviteit van de beveiligingsmaatregelen. Daarnaast maken de toegenomen externe dreigingen dit noodzakelijk. Ook wordt structureel een campagne gehouden om de informatieveiligheidsbewustwording onder medewerkers te versterken. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan het privacy bewustzijn in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

ICT

Dankzij goed werkende ICT voorzieningen kan de gemeente haar werk doen. De afhankelijkheid van deze voorzieningen neemt toe. Daarom willen we in regie zijn ten aanzien van goede ICT-oplossingen voor onze gemeente. We reduceren de kwetsbaarheid en dragen zorg voor de continuïteit van de infrastructuur en de beheersorganisatie. In meerdere mate nemen we daarom diensten extern af, en kijken per update of nieuwe aanschaf, wat de beste oplossing is. We verminderen het bezit van eigen ICT-infrastructuur en brengen dit onder bij derden. Dit is een geleidelijke weg, waarbij de ICT infrastructuur zoveel mogelijk gestandaardiseerd wordt en de beheersactiviteiten procesmatig worden ingericht. In de tussentijd moet de winkel open blijven. Dat betekent dat er beheerd en geïnvesteerd moet worden, maar wel passend bij de ontwikkeling naar meer regie en minder zelf doen. In 2021 zal de ICT infrastructuur inclusief de digitale werkplek geoutsourcet worden.

5.3.4 Juridische Zaken

De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is op 25 mei 2018 in werking getreden. Inmiddels is beleid vastgesteld en zijn een functionaris gegevensbescherming (fg) en een privacy officer benoemd. De AVG verplicht om privacyrisico's in werkprocessen inzichtelijk te maken en te documenteren. Dit gebeurt door het houden van Privacy Impact Assessments (PIA). Hierbij worden de risico's in werkprocessen in beeld gebracht en worden de maatregelen om die risico's weg te nemen of te beperken, beschreven. Het houden van PIA's wordt planmatig aangepakt. Net als in 2020 zal dit ook in 2021 nog de nodige tijd vergen. Per 1 januari 2021 treedt de Wet elektronische publicaties in werking en moet de organisatie klaar zijn voor het elektronische bekendmaking/publiceren van besluiten. In 2020 is hard gewerkt aan het verbeteren van het proces publiceren en aan het aanpassen van interne systemen op elkaar. In 2021 zal verder gewerkt worden aan het optimaliseren van het elektronisch publiceren.

5.3.5 Financiën

In het kader van de rechtmatigheid worden in 2021 de inkoopprocessen en financiële administratieve processen verder op elkaar aangesloten. Dit is een vervolg van de implementatie van het nieuwe financiële pakket

5.3.6 Planning en Control

De ontwikkeling van de planning en control cyclus is een proces waarin mogelijkheden tot verbeteren continue worden benut. Dit gebeurt waar mogelijk in combinatie met de geautomatiseerde toepassing Pepperflow en door kritisch te kijken naar de procesmatige aanpak van het opstellen van de verschillende documenten. Door middel van de 'begrotingonline' hebben de gebruikers van de begroting via een web-based toepassing toegang tot de begroting.

Door middel van voortgangsrapportages wordt de raad als regel twee maal per jaar geïnformeerd over de voortgang van de geplande activiteiten en de financiële afwijkingen.

Binnen de planning en control cyclus is continu aandacht voor het toepassen van de uitgangspunten van het financiële beleid, zoals risicobeheersing in relatie tot het weerstandsvermogen, het steeds minder afhankelijk worden van externe financiering, de financieringsplanning en een sluitende begroting/meerjarenbegroting. Daarbij speelt de interne beheersing van de processen en de rechtmatigheid in de uitvoering (inclusief interne controle daarop) een belangrijke rol. De komende jaren is een belangrijke ontwikkeling de komst van de 'rechtmatigheidsverantwoording', waarmee het college met ingang van 2021 bij de jaarstukken verantwoording aflegt over het (financieel) rechtmatig handelen van de gemeente.

De doorlooptijd van het proces van opstellen en controle van de jaarstukken wordt de afgelopen jaren sterk beïnvloed door de impact van de nieuwe taken in het sociaal domein en de verscherping van de accountantscontrole. In de komende jaren wordt ingezet op het minder afhankelijk zijn van de verantwoordingsinformatie van aanbieders in de zorgsector. De toenemende eisen die gesteld worden aan de accountantscontrole zijn merkbaar van invloed op de doorlooptijd van het jaarrekeningproces.

Ook in 2021 zal in de commissie Planning en Control enkele malen overleg worden gepland tussen vertegenwoordigers van gemeenteraad en college en vakspecialisten uit de gemeentelijke organisatie over onderwerpen uit de planning en control cyclus en bedrijfsvoering aangelegenheden. Ook het overleg met de accountant vindt via die commissie plaats. Vanaf 2020 is een nieuw dienstverleningscontract gesloten voor de controle door de accountant voor de komende vier jaar.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

6.1 Inleiding

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de relaties en verbindingen van de gemeente met verbonden partijen. Van een 'verbonden partij' is sprake wanneer er vanuit de gemeente bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend en wanneer er financiële belangen mee gemoeid zijn.

- Onder bestuurlijk belang wordt verstaan het hebben van een zetel in het bestuur van de verbonden partij of het hebben van stemrecht.
- Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld (en die ze is in geval van faillissement van de verbonden partij kwijt kan zijn) en/of in geval dat er financiële problemen ontstaan bij de verbonden partij er verhaal op de gemeente kan plaatsvinden.

6.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de Nota verbonden partijen 2016.

6.3 Beheersing risico's

De verbonden partijen lopen sterk uiteen in (financiële) omvang en vorm. Hierdoor variëren ook de gemeentelijke belangen en risico's sterk. Bij de begroting en de rekening wordt per partij bezien hoeveel bestuurlijk (inhoudelijk) en financieel belang er is en hoeveel risico er wordt gelopen en wordt het risicoprofiel bepaald. Hoe groter het bestuurlijk en/of financieel belang bij een verbonden partij, des te intensiever de sturing. Er zijn drie risicoprofielen:

Basis pakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een laag bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het basispakket. De raad wordt over verbonden partijen in dit pakket geïnformeerd bij de gemeentelijke begroting en jaarrekening.

Pluspakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een gemiddeld bestuurlijk of financieel risico loopt worden ingedeeld in het pluspakket. Aanvullend op het basispakket wordt de raad ook bij de voortgangsrapportage geïnformeerd over deze verbonden partijen, zo nodig ook met een informatienota. Daarnaast zal de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen hoger zijn dan bij de partijen in het basispakket. Tot slot worden deze verbonden partijen ook periodiek geagendeerd in het college.

Plusplus pakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een hoog bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het plusplus pakket. Aanvullend op het pluspakket ligt de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen hoger.

6.4 Overzicht verbonden partijen

Op basis van regelgeving volgt hierna het overzicht van bestaande verbonden partijen. Daarin wordt per partij de voorgeschreven informatie verschaft. Bij de gemeenschappelijke regelingen die geen eigen vermogen hebben is het financieel belang van de gemeente gelegen in de verplichting om bij te springen als er financiële problemen ontstaan bij de verbonden partij. Omdat die op begrotingsbasis niet zijn in te schatten staat bij die gemeenschappelijke regelingen € 0 als financieel belang.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Volledige naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Vorm	Vennootschap
Wijze van belang	Algemene Vergadering
Openbaar belang	Bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang

		1 januari 2019	31 december 2019
Financieel belang	van de gemeente	€ 4,6 mln.	€ 4,6 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 4.991 mln.	€ 4.887 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 132.518 mln.	€ 144.802 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij	p.m.	p.m.
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Niet bekend. BNG publiceert geen begroting. Daarom zijn de cijfers van 2019 opgenomen.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Circulus-Berkel			
Volledige naam	Circulus-Berkel B.V.		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Vennootschap		
Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Afvalverwijdering en straatreiniging		
		prognose	
		1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 0,8 mln.	€ 0,8 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 15,3 mln.	€ 16,0 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 44,0 mln.	€ 42,3 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij	(excl. deelnemingen)	€ 850.000.
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Verduurzamen: Circulaire economie: hergebruik van hernieuwbare grondstoffen optimaliseren de hoeveelheid aangeboden huishoudelijk afval te minimaliseren en de reststromen van het huishoudelijk afval nog beter verwaarden.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

GGD NOG			
Volledige naam	GGD Noord- en Oost Gelderland		
Vestigingsplaats	Warnsveld		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid dagelijks bestuur		
Openbaar belang	GGD NOG beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van de inwoners van 22 gemeenten die bij GGD NOG zijn aangesloten.		
		prognose	
		1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 0,1 mln.	€ 0,1 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 2,5 mln.	€ 2,2 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 2,6 mln.	€ 2,5 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van de aangesloten gemeenten. Daarbij blijft GGD NOG aandacht besteden aan het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen inwoners. In 2021 zet GGD NOG zich ook extra in voor advisering bij de invoering van de Omgevingswet. En het Rijksvaccinatieprogramma wordt verder uitgebreid.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Leisurelands			
Volledige naam	Leisurelands B.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Vorm	Vennootschap		
Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Openbare toegankelijkheid dagrecreatieterrein Kievitsveld		
Leisurelands heeft geen geprognosticeerde balans		1 januari 2019	31 december 2019
Financieel belang	van de gemeente	€ 6.507	€ 6.507
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 64,4 mln.	€ 68,9 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 44,1 mln.	€ 46,6 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 4,4 mln.
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Sterke uitgangspositie behouden, intensieve samenwerking met partners, ontwikkeling duurzame exploitatie.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Lucrato			
Volledige naam	Werkbedrijf Lucrato		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid dagelijks bestuur		
Openbaar belang	Het bieden van werkplekken voor inwoners met een arbeidshandicap, die niet zelfstandig kunnen werken (WSW) of alleen in een beschutte werkomgeving. En begeleiding naar werk (re-integratie) van mensen die onder de Participatiewet vallen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt.		

		prognose	1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente		€ 0,4 mln.	€ 0,4 mln.
Eigen vermogen	van de verbonden partij		€ 2,9 mln.	€ 2,9 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij		€ 3,0 mln.	€ 2,9 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij			€ -1,5 mln.
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	T.b.v. realiseren en vergroten uitstroombestemming Participatiewet: - Efficiënte inzet op begeleiden inwoners naar passende arbeidsplek. - Doorontwikkelen inzet PMC's; expertise bieden voor de brede doelgroep die onder de Participatiewet valt - Mogelijkheden onderzoeken naar extra financieringsvormen en/of maatregelen die (deels) moeten leiden tot een meer gezonde exploitatie.			
Risicoprofiel	gemiddeld (pluspakket)			

Omgevingsdienst OVIJ				
Volledige naam	Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ)			
Vestigingsplaats	Apeldoorn			
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam			
Wijze van belang	Voorzitter dagelijks bestuur			
Openbaar belang	Uitvoering wettelijke milieutaken			
		prognose	1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente		€ 26.000	€ 24.000
Eigen vermogen	van de verbonden partij		€ 190.000	€ 180.000
Vreemd vermogen	van de verbonden partij		€ 1.740.000	€ 1.605.000
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij			€ 0
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Uitvoering (wettelijke) milieutaken.			
Risicoprofiel	laag (basispakket)			

OMVV				
Volledige naam	Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem			
Vorm	Vennootschap			
Wijze van belang	Algemene vergadering			
Openbaar belang	Revitalisering vakantieparken			
		prognose	1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente		€ 1.536	€ 1.565
Eigen vermogen	van de verbonden partij		€ 3.337,00	€ 7.348.000
Vreemd vermogen	van de verbonden partij		-	-
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij			€ -480.000
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Het verbeteren van de kwaliteit van de vakantieparken en hiermee bij te dragen aan een sterkere positie van de Veluwe als toeristisch-recreatieve bestemming.			
Risicoprofiel	laag (basispakket)			

Basismobiliteit				
Volledige naam	Basismobiliteit			
Vestigingsplaats	Lochem			
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: bedrijfsvoeringsorganisatie			
Wijze van belang	Lid bestuur			
Openbaar belang	Doelgroepen prettig en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is.			
		prognose	1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente		€ 108.591	€ 72.431
Eigen vermogen	van de verbonden partij		€ 900.920	€ 600.920
Vreemd vermogen	van de verbonden partij		€ 3.300.000	€ 3.600.000
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij			€ 250.000
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Verbeteren van de infrastructuur ICT, de telefooncentrale en het planningsportaal (monitoring/communicatiesysteem), waardoor financiële lasten afnemen en klanttevredenheid toeneemt.			
Risicoprofiel	gemiddeld (pluspakket)			

Regio Stedendriehoek				
Volledige naam	Gemeenschappelijke regeling regio Stedendriehoek			
Vestigingsplaats	Apeldoorn			
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam			
Wijze van belang	Lid/plaatsvervangend voorzitter dagelijks bestuur en lid regionaal			
Openbaar belang	Belangenbehartiging op gebied van ruimtelijke ordening en landschapontwikkeling, volkshuisvesting, sociaaleconomische ontwikkeling en arbeidsvoorziening, verkeer en vervoer, milieu, onderwijs en welzijn en recreatie.			

Stedendriehoek heeft geen geprognosticeerde balans		1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 7.913	€ 9.171
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 105.000	€ 122.000
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 1.737.000	€ 1.241.000
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Uitvoering van de Agenda Cleantech in samenwerking met de Strategische Board onder de gezamenlijke naam "Cleantechregio".		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Streekarchief			
Volledige naam	Streekarchief Epe, Hattem en Heerde		
Vestigingsplaats	Epe		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: centrumgemeente		
Wijze van belang	Voorzitter commissie en plaatsvervangend lid		
Openbaar belang	Het beheer van de oude openbare archieven en het toezicht op het beheer van de nieuwe archieven.		
		prognose	
		1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Het beheer van de oude openbare archieven en het toezicht op het beheer van de nieuwe archieven. Het onderzoeken / realiseren van een voorziening voor het duurzaam behouden van elektronische informatie.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Tribuut			
Volledige naam	Tribuut belastingssamenwerking		
Vestigingsplaats	Epe		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: bedrijfsvoeringsorganisatie		
Wijze van belang	Voorzitter bestuur		
Openbaar belang	Het uitvoeren van de gemeentelijke belastingen en Wet waardering onroerende zaken.		
		prognose	
		1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	Strategie bepalen voor toekomstig beheer ICT. Persoonlijke ontwikkeling en continu verbeteren verankeren in de medewerkers. Doorontwikkeling van beheersmaatregelen, waarbij ook de gemeenten worden betrokken.		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Veiligheidsregio			
Volledige naam	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam		
Wijze van belang	Lid algemeen bestuur		
Openbaar belang	De VNOG werkt samen met de gemeenten aan veiligheid, door zich sterk te maken voor de kwaliteit en efficiency van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, bevolkingszorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding. Dit alles met als doel: veilig en gezond, wonen, werken en recreëren.		
		prognose	
		1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 323.000	€ 310.000
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 7,9 mln.	€ 7,6 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 47,4 mln.	€ 56,0 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 0
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	In 2020 heeft de VNOG een Toekomstvisie vastgesteld, inclusief opdrachten die in de periode 2020-2026 moeten worden uitgevoerd om de Toekomstvisie te realiseren. Doel is om op een gezonde financiële basis en met betrokken medewerkers, een solide veiligheidsregio te zijn voor de lange termijn. De accenten waarop de VNOG zich gaat richten: zelf- en samenredzaamheid en preventie (risicocommunicatie en -analyse), compacte en slagvaardige posten met goed getrainde vrijwilligers, een versterkte informatiepositie, een goede transitie naar de Omgevingswet, innovatie efficiëncyslagen en besparingen, cultuuromslag en ontwikkeling personeel.		
Risicoprofiel	gemiddeld (pluspakket)		

Vitens	
Volledige naam	Vitens N.V.
Vestigingsplaats	Zwolle
Vorm	Vennootschap

Wijze van belang	Algemene vergadering		
Openbaar belang	Het beschikbaar stellen van voldoende betrouwbaar drinkwater.		
	prognose	1 januari 2021	31 december 2021
Financieel belang	van de gemeente	€ 35.000	€ 35.000
Eigen vermogen	van de verbonden partij	€ 545,7 mln.	€ 580,6 mln.
Vreemd vermogen	van de verbonden partij	€ 1.378,7 mln.	€ 1.445,0 mln.
Verwacht financieel resultaat	van de verbonden partij		€ 24,9 mln.
Beleidsvoornemen 2021 van de verbonden partij	<ul style="list-style-type: none"> - 24/7 Betrouwbaar en betaalbaar drinkwater - Meer gemak voor de klant - Voldoende beschikbare schone bronnen. 		
Risicoprofiel	laag (basispakket)		

Paragraaf 7 | Grondbeleid

7.1 Beleidskaders

Het grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2013.

7.2 Grondbeleid in Epe

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van het collegeakkoord en de volgende programma's in de programmabegroting:

- Ruimte en wonen (programma 5)
- Bedrijvigheid (programma 9).

De gemeente Epe voert een facilitair grondbeleid. Daarbij volgt de gemeente de ontwikkelingen eerder dan dat ze die initieert. De gemeente speelt in op particuliere initiatieven, zonder zelf de beschikking te verkrijgen over de grond. Hierbij heeft de gemeente een voorwaardenscheppende rol door middel van de structuurvisie en het bestemmingsplan. Marktpartijen verwerven en exploiteren de grond. De risico's voor de gemeente bij facilitair grondbeleid zijn minimaal; de gemeente koopt geen grond en het ontwikkelrisico ligt bij een private partij.

De gemeente Epe beschikt over een voorraad aan (eigen) grond die kan worden ontwikkeld. Dit is ontstaan door (actief) verwerven of doordat de grond (historisch) al in eigendom bij de gemeente was. Een deel van deze gronden zijn opgenomen in grondexploitaties en zullen nadat ze bouwrijp zijn gemaakt, als bouwterrein worden uitgegeven door verkoop. Daarnaast geldt voor een deel van de gronden dat de ontwikkelingen nog in voorbereiding zijn.

7.3 Grondexploitaties

7.3.1 Voortgang van de exploitaties

- Kweekweg VI Epe
Van de zeven percelen bedrijfsterrein in dit plan zijn er zes verkocht.
- De Pirk-Noord Vaassen
Van de 74 geplande woningen in dit plan zijn er 56 opgeleverd.
- De overige plannen (Warande Epe, Klaarbeek Epe en Oene-West) kunnen op korte termijn worden afgesloten. Voor deze plannen worden geen inkomsten meer verwacht en zijn de nog te verwachten uitgaven relatief laag.

7.3.2 Parameters grondexploitatiebegrotingen

Bij de actualisatie van de grondexploitatiebegrotingen per 30 juni 2020 van de plannen van het grondbedrijf zijn de volgende parameters gehanteerd:

- Kostenstijging:
 - 3% per jaar (niet gewijzigd)
- Opbrengstenstijging:
 - bedrijfsterrein: 0% per jaar (niet gewijzigd)
 - bouwterrein voor woningen: n.v.t.
- Rekenrente:
 - 0,22% per jaar (was 0,27% per jaar)

7.3.3 Tussentijdse winst- en verliesnemingen

Met zekerheid in de plannen gerealiseerde winsten moeten (op grond van voorschriften) tussentijds worden overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie. Op 30 juni 2020 zijn de volgende tussentijdse winsten overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie:

- Plan Warande Epe € 13.553
- Plan Kweekweg VI Epe € 69.401

Als uit een grondexploitatiebegroting blijkt, dat er een verlies op een plan ontstaat, wordt dit verlies direct ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie gebracht. In dit kader is op basis van de

geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen per 30 juni 2020 voor het plan Klaarbeek Epe een bedrag van € 1.187, voor het plan Oene-West € 22.536 en het plan De Pirk-Noord een bedrag van € 12.661 als tussentijds verlies genomen.

7.3.4. Cijfers geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste cijfers weergegeven van de grondexploitatiebegrotingen per 30 juni 2020.

Plan	boekwaarde 30-6-2020*	verwacht eind- resultaat grexen*	jaar afsluiting plan
Warande	+ € 101.684	+ € 212.912	2020
De Pirk-Noord	+ € 3.889	+ € 24.456	2023
Oene-West	+ € 24.645	+ € 751.770	2020
Kweekweg VI	+ € 459.332	+ € 771.690	2022
Klaarbeek	+ € 15.423	- € 169.835	2022

* - = nadelig; + = voordelig

De grondexploitatiebegrotingen worden gebruikt voor het berekenen van de benodigde reserve bouwgrondexploitatie.

7.4 Reserve bouwgrondexploitatie

Voor het afdekken van de risico's van de bouwgrondexploitatie is een reserve bouwgrondexploitatie gevormd. Het te hanteren model voor het berekenen van de reserve bouwgrondexploitatie is opgenomen in de Nota Grondbeleid 2013.

De benodigde reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 juli 2020 € 3.865.639. De werkelijke stand van de reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 juli 2020 € 4.609.314 en is dus voldoende voor het afdekken van de risico's van de bouwgrondexploitatie. Bij de begroting 2020 is besloten om van het surplus € 510.000 in te zetten als eenmalige middelen. In de huidige begroting wordt € 226.000 ingezet als eenmalige middelen.

Paragraaf 8 | Demografische ontwikkelingen

8.1 Inleiding

Het is belangrijk de demografische ontwikkelingen en specifiek de bevolkingsdaling of krimp te monitoren. Demografische ontwikkelingen kunnen leiden tot een verandering van de bevolkingssamenstelling. Dit heeft impact op de gehele samenleving en de keuzes die gemaakt worden op o.a. wonen, werk, welzijn, voorzieningen en vrije tijd. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeentelijke financiële middelen. Deze paragraaf beoogt inzicht te geven in deze ontwikkelingen, de gevolgen voor Epe en de genomen of nog te nemen maatregelen.

8.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de demografische ontwikkelingen is vastgelegd in:

- Woonagenda MIJN THUIS, 2019-2023 (2019)
- Gebiedsgericht werken/Transformatieagenda (2016)
- Economische visie (2016)
- Vitale verblijfsrecreatie (2016)
- Cleantech agenda 2019-2023
- Sociale agenda 2015-2021 (2015)
- Toekomstvisie Epe 2030 (2013)

8.3 Stand van zaken

De ontwikkeling van het aantal inwoners in de afgelopen jaren is als volgt:

Aantal inwoners	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
jonger dan 20 jaar	6.981	6.965	6.853
20 tot 65 jaar	17.811	17.935	17.871
65 jaar en ouder	8.071	8.245	8.454
Totaal aantal inwoners	32.863	33.145	33.178

Bevolkingsontwikkeling

De verwachting van de toekomstige bevolkingsontwikkeling vindt plaats op basis van de PRIMOS-prognose. Belangrijk daarbij is dat die prognose een trend weer. Hoe verder in de toekomst, hoe meer onzeker de prognose is. Vandaar dat prognoses regelmatig worden geactualiseerd. De ontwikkeling van de economie en de migratie zijn bijvoorbeeld belangrijke parameters voor de prognose. Hieronder staat de bevolkingsprognose uit 2019, waaruit te lezen valt dat de gemeente Epe de komende tijd blijft groeien.

Gemeente Epe	2019	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Jonger dan 19	6.939	6.880	6.798	7.151	7.541	7.810	7.882	7.755
20 tot 44	8.220	8.258	8.479	8.630	8.580	8.409	8.327	8.240
45 tot 64	9.768	9.638	9.103	8.419	7.912	7.750	8.003	8.252
65 tot 74	4.597	4.625	4.482	4.784	5.053	4.768	4.090	3.694
75 tot 84	2.667	2.763	3.484	3.794	3.804	4.177	4.477	4.313
Ouder dan 85	964	1.011	1.100	1.323	1.747	1.939	2.123	2.454
Totaal	33.155	33.175	33.446	34.101	34.637	34.853	34.902	34.708

Huishoudensontwikkeling

Het aantal huishoudens en de prognoses zijn belangrijk voor het antwoord op de vraag of er nieuwbouw nodig is en voor welke doelgroep. Een stijging van de prognoses geeft dus aan welke kwantitatieve vraag naar woningen er is binnen de gemeente Epe. Ook hier wordt weer gebruik gemaakt van de PRIMOS-prognoses 2019 en ook daarin is een stijgende lijn te zien.

Gemeente Epe	2019	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Alleenstaand	4.359	4.378	4.659	5.053	5.249	5.314	5.344	5.364
Eénoudergezin	836	825	777	752	734	765	768	774
Paar zonder kind(eren)	4.988	5.025	5.079	5.072	4.986	4.845	4.723	4.594

Paar met kind(eren)	4.049	4.033	3.986	3.993	4.056	4.113	4.154	4.161
Overig huishoudens	52	45	35	33	34	37	43	46
Totaal	14.284	14.306	14.536	14.903	15.059	15.074	15.032	14.939
Intramuraal	470	468	474	498	521	542	557	570

Het beleid op de terreinen wonen, openbare ruimte, voorzieningen en arbeidsmarkt worden ten aanzien van de demografische ontwikkelingen hierna verder in kaart gebracht. Naar verwachting de vier beleidsterreinen waar de kosten het meest kunnen stijgen.

8.4 Koersbepaling op demografische ontwikkelingen

De gemeente Epe wil de ontgroening en vergrijzing op een goede manier begeleiden. De hoofdlijnen staan in de Toekomstvisie Epe 2030 beschreven voor de beleidsdomeinen economie, sociaal en ruimte. Om in te spelen op de vergrijzing, ontgroening en leefbaarheid in de gemeente zal Epe een attractieve gemeente moeten zijn en blijven om te wonen, te werken, te leven en te bezoeken. Speciale focus daarbij dient te zijn het behoud van en het extra aantrekken van 20 tot 35 jarigen als potentiële toekomstige beroepsbevolking. Ook ligt de aandacht bij gezinnen, o.a. ook vanwege het behoud van voorzieningen en de groeiende groep ouderen. Invulling, operationalisering en waarmaken volgt in de strategische beleidsdocumenten en beleidskaders zoals hierboven vermeld. Verder is bij de drie decentralisaties in het sociale domein daarvoor nadrukkelijk aandacht.

8.5 Beleid gericht op gevolgen van demografische ontwikkelingen

8.5.1 Wonen

Wat zijn de effecten voor het domein wonen en overige bebouwing?

Epe vergrijst en ontgroent. Het aantal 75-plussers groeit fors. Het aantal 1- en 2-persoonshuishoudens stijgt. Het aantal gezinnen tot 35 jaar neemt eerst af, maar stijgt daarna weer. Boven de 35 jaar blijft het aantal gezinnen afnemen, om daarna weer in aantal toe te nemen. Verder daalt het aantal personen dat in een huis woont. Het effect van deze ontwikkelingen op het domein wonen is dat de bestaande woningvoorraad niet aansluit bij de veranderende bevolkingssamenstelling. Dit wordt versterkt door de veranderingen binnen de zorg. Wonen en zorg worden steeds meer van elkaar gescheiden. Het gevolg is dat ouderen en mensen met een hulpvraag (lichamelijk, psychisch etc.) langer thuis blijven wonen. Deze groep mensen heeft veelal specifieke woonwensen.

Wat willen we bereiken?

Een woningvoorraad realiseren die afgestemd is op de veranderende bevolkingssamenstelling. Een situatie waarin senioren zolang mogelijk zelfstandig in hun woning verblijven en daartoe vroegtijdig maatregelen treffen om de levensloopgeschiktheid van woningen te vergroten. Daarnaast dient de woningvoorraad geschikt gehouden te worden voor jongeren en starters.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voldoende betaalbare woningen beschikbaar krijgen voor starters, alleenstaanden en huishoudens met een laag inkomen en een zorgvraag;
- Het bevorderen van de doorstroming van senioren naar levensloopgeschikte woningen, waardoor een verhuisketen op gang komt en meerdere doelgroepen bediend worden.
- De Woonvisie is in 2019 geconcretiseerd in de Woonagenda 2019-2023. De woonagenda wijst de gemeentelijke volkshuisvestelijke koers aan, onder andere richting de corporaties voor het jaarlijks bod van de corporatie op het gemeentelijk beleid en de te maken prestatieafspraken. Met de corporatie zijn afspraken gemaakt voor extra sociale woningen. Daarnaast geeft het richting aan de Markt als het gaat om het type woning dat in Epe gebouwd moet worden. Dan gaat het om starters, gezinnen en senioren.
- Het project "Thuis wonen, nu en later", gericht op het langer zelfstandig thuis wonen, heeft een vervolg gekregen. Koppel/Swoe voert dit nu uit.
- Nieuwe woonwijken realiseren, inzetten op transformatie en in de Omgevingsvisie bepalen waar de toekomstige uitbreidingswijken komen.

Toelichting:

Een belangrijk gegeven is dat de woningvoorraad of in eigendom van particulieren, of in eigendom van verhuurders, zoals Triada is. De directe invloed van de gemeente Epe op het domein wonen – vooral daar waar het de bestaande woningvoorraad betreft – is dus in beginsel beperkt.

8.5.2 Openbare ruimte

Wat zijn de effecten voor het domein openbare ruimte?

Vergrijzing en de toename van ouderen met een zorgvraag die langer thuis blijven wonen, leidt tot een toenemende behoefte aan een sociaal en fysiek goed toegankelijke openbare ruimte die bovendien voldoende recreatieve mogelijkheden biedt (grotere parkeervakken, andere speeltoestellen, meer straatmeubilair wat flexibel inzetbaar is, wandelroutes).

Wat willen we bereiken?

Realiseren van een duurzame, schone en veilige leefomgeving die toegankelijk is voor alle mensen, die bijdraagt aan de leefbaarheid en uitnodigt tot participatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De nota toegankelijkheid, met daarin een uitvoeringsprogramma is vastgesteld en grotendeels in uitvoering gebracht.
- Uitvoeren van het gebiedsgericht werken, waarbij meer betrokkenheid en inspraak vanuit de wijken onderdeel van uitmaakt.
- Het realiseren van een toegankelijk en aantrekkelijk centrum in Vaassen
- Het gedeelte van de Dorpsstraat en Apeldoornseweg, tussen de Kosterstraat en Laan van Fasna wordt heringericht en daarmee veiliger en beter toegankelijk gemaakt voor voetgangers, fietsers en mensen met een functiebeperking.

8.5.3 Voorzieningen

Wat zijn de effecten voor het domein voorzieningen (sport, welzijn, cultuur en onderwijs)?

Een voortdurende aandacht van het voorzieningenaanbod is nodig vanuit de veranderende vraag en behoefte. Dit wordt nog eens versterkt door de transformatie in het sociale domein, waarbij een kostenbesparing gerealiseerd dient te worden. Om dit realiseren wordt onder andere het gebiedsgericht werken ingezet en een transformatie agenda uitgevoerd. Gevolg zal zijn dat er een groter beroep komt op algemene welzijnsvoorzieningen en er meer vrijwillige inzet van inwoners wordt verwacht op allerlei terreinen. Daarnaast is het van belang om het voorzieningenniveau in stand te houden; mensen blijven dan meedoen.

Door afname van het leerlingenaantal ontstaat er leegstand binnen de scholen. Dit heeft grote gevolgen voor de exploitatie. Er dienen adequate oplossingen bedacht te worden om de nadelige effecten van de teruggang van het aantal leerlingen het hoofd te bieden.

Wat willen we bereiken?

Een voorzieningenniveau dat afgestemd is op de bevolkingssamenstelling en opgebouwd is vanuit de behoefte van de samenleving. Het dient bij te dragen aan een goed woon- en leefklimaat voor ouderen, jeugd en jonge gezinnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het versterken van vrijwilligerswerk en -zorg in wijken en buurten door op een meer gebiedsgerichte werkwijze aan de slag te gaan en vrijwilligersorganisaties te faciliteren. Hierbij zullen vrijwilligers(organisaties) en professionele organisaties intensiever moeten gaan samenwerken;
- Basisvoorzieningenniveau zijn essentiële minimale faciliteiten op het gebied van sport, welzijn, cultuur, onderwijs, zorg en ontmoeting die samen voor een prettig en leefbaar wonende gemeente zorgen. De gemeente voert een actieve aanpak bij gemeentelijk gefinancierde voorzieningen en faciliteert bij niet-gemeentelijk gefinancierde voorzieningen, voor zover dat past binnen de bestuurlijke kaders. Hierbij zal in afstemming met de inwoners, per gebied bepaald worden welke basisvoorzieningen nodig zijn en aansluiten bij de vraag en mogelijkheden;

- In overleg met het onderwijs bepalen hoe om te gaan met afname van het leerlingenaantal. Schoolgebouwen zijn niet meer uitsluitend gericht op het invullen van de onderwijsfunctie maar bieden ook plaats aan functies zoals kinder-/peuteropvang, culturele vorming en sportactiviteiten. Ze vervullen een belangrijke dorps-/wijkfunctie. Het actiekader 'Onderwijs' zal hierbij als basis dienen.

8.5.4 Arbeidsmarkt

Wat zijn de effecten voor het domein arbeidsmarkt?

Afname van de potentiële beroepsbevolking door het toenemende aantal ouderen en afnemende aantal jongeren. Als gevolg hiervan zal er een krappe arbeidsmarkt ontstaan waarbij de vraag naar arbeidskrachten het aanbod overstijgt.

Wat willen we bereiken?

Versterken van de economische structuur door verdere modernisering en innovatie. De gemeente als een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en werknemers. Naast de lokale insteek is een intensieve samenwerking in de Cleantech Regio nodig met bedrijven, maatschappelijke organisaties en gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De economische visie is vastgesteld. Daaraan is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. Met betrokkenen worden acties uitgevoerd die bijdragen aan een versterking van de (lokale) economie. Daarbij wordt aangehaakt bij de Omgevingsagenda en Agenda Cleantech Regio;
- Daar waar het voor Epe interessant is: aanhaken bij projecten voortkomend uit de regionale Human Capital Agenda en gericht op het terugdringen van werkloosheid, goed en snel vervullen van vacatures, goede aansluiting onderwijs en werk en het activeren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- Het uitvoeren van het lokaal convenant “samen werken in Epe”. Het convenant heeft als doel om met het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid gezamenlijk de weg te bewandelen richting een inclusieve arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt waaraan mensen zoveel mogelijk en duurzaam meedoen. Niet kijkend naar beperkingen, maar naar mogelijkheden.
- Bieden van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties. Dit uit zich in goede voorwaarden en faciliteiten en mogelijkheden in het kader van “het nieuwe werken”, zoals bedrijfsverzamelgebouwen. In de economische visie is het vestigingsklimaat een belangrijk terugkerend thema, vooral ook ten aanzien van jongeren en hun plek op de arbeidsmarkt. Door middel van het uitvoeringsprogramma moeten verdere stappen gezet worden om het economisch profiel van Epe te versterken.

Paragraaf 9 | Decentralisaties sociaal domein

9.1 Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. In 2015 kwamen door de decentralisaties in het sociale domein meer taken terecht bij de gemeenten en werden de daarmee gemoeide budgetten voor de overheveling gekort. Gemeenten moeten met minder geld de zorg- en ondersteuningstaken uitvoeren.

Een zorgvuldige implementatie van de nieuwe taken kostte tijd en is succesvol verlopen. Dat maakt het mogelijk om nu duurzaam te werken aan de transformatie. De gemeente Epe wil, samen met organisaties voor welzijn, zorg en ondersteuning, het sociale domein anders inrichten binnen de beschikbare budgetten. Daarbij ligt de nadruk op meer algemene voorzieningen voor alle inwoners van Epe, op preventie en op zorg dicht bij huis die aansluit op wat inwoners nodig hebben. Om de transformatie door te ontwikkelen en om te anticiperen op de ontwikkelingen binnen het sociaal domein heeft de gemeenteraad extra financiële middelen beschikbaar gesteld, die worden gedekt uit het eenmalige overschot sociaal domein 2019. Bekend als het project 'Grip op zorg'.

Om de doelen van de transformatie te bereiken is er een transformatieagenda met drie pijlers: innovatief aanbod, integrale werkwijze in de toegang naar zorg en ondersteuning en gebiedsgericht werken. In de uitvoering ligt de focus op: één gezin, één plan, één regisseur. In 2021 wordt de transformatie doorgezet om tot de beoogde veranderingen te komen. Daarnaast dragen activiteiten en maatregelen die voortvloeien uit het integraal beleidsplan voor het Sociale Domein 2019 e.v. bij aan de transformatie. In dat beleidsplan komen beleid van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet bij elkaar.

9.2 Beleidskaders

Het beleid ten aanzien van de decentralisatie en transformatie in het sociaal domein is vastgelegd in:

- Beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 (2018)
- Visie Gebiedsgericht werken (2016)
- Transformatieagenda 2016-2019 (2016)
- Kadernota Participatiewet (2015)
- Sociale Agenda 2015-2021 (2015)
- Toekomstvisie Epe 2030 (2013)

9.3 Beleid gericht op uitvoering taken sociaal domein

Hieronder staat beschreven wat we voor de onderdelen Wmo, Jeugd en W&I willen bereiken.

9.3.1 Wmo

Wat willen we bereiken?

Op basis van de Wmo geeft het Rijk aan gemeenten de volgende opdracht:

- het bevorderen van de sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid en het voorkomen van huiselijk geweld;
- het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van inwoners met een lichamelijke, chronische, psychische of psychosociale kwetsbaarheid;
- het bieden van opvang (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg).

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van de Wmo worden in programma 3 benoemd. De activiteiten betreffen het bieden van individuele begeleiding, dagbesteding, respijtopvang en beschermd wonen. Hierbij wordt rekening gehouden met de keuzevrijheid van inwoners, de financiële beheersbaarheid en het versterken van de eigen regie en zelfredzaamheid van inwoners.

Zorg en ondersteuning is zoveel mogelijk in de eigen omgeving van inwoners georganiseerd en sluit aan bij de vraag van inwoners. We richten ons in 2021 onder andere op:

- het uitvoeren van het Actieprogramma Sociaal Domein;

- het doorontwikkelen van preventief ingerichte voorzieningen zoals de pilot Buurtpunt waar inwoners dichtbij terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning;
- de doorontwikkeling van een intensievere samenwerking van betrokken partijen (integrale toegang);
- het uitvoeren van de Transformatieagenda Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (MO/BW) en de regionale en lokale jaarwerkplannen. Ook wordt het regionale convenant MO/BW met afspraken over de financiële overschotten en tekorten uitgewerkt voor het scenario 2021 en verder. Om het regionale convenant vorm te geven na 2021 wordt er gewerkt aan visie genaamd ontwerp beschermd thuis 2030;
- het uitvoeren van de Uitvoeringsagenda Samen tegen huiselijk geweld 2020 - 2023 samen met het beleidsterrein Jeugd;
- het evalueren van de Wet verplichte ggz. Deze wet is ingegaan op 1 januari 2020;
- hoofdaannemerschap benoemen voor de onafhankelijke cliëntondersteuning;
- het monitoren van de financiële en inhoudelijke resultaten en de uitkomsten en bevindingen vertalen naar beleidskeuzes. Deze doorvertaling vindt plaats onder de noemer 'grip op zorg';
- het uitvoeren van de mantelzorgwaardering en , evalueren en integreren van de ondersteuning aan jonge mantelzorgers in het Steunpunt Mantelzorg;
- het uitvoeren van de Woonzorgagenda en de samenwerking met de afdeling Ruimte op beleidsthema's (bijv. de Omgevingswet);
- het opzetten van vernieuwende initiatieven met behulp van de Transformatieregeling waarmee (hulp)vragen adequaat beantwoord kunnen worden en waarmee eigen kracht en participatie van inwoners wordt gefaciliteerd.

9.3.2 Jeugdzorg

Wat willen we bereiken?

De transformatie van jeugdhulp laat zich vatten in de frase: beter met minder, zorg en ondersteuning zo 'normaal' mogelijk en nabij inzetten. Het streven is om voor jeugdigen en hun ouders beter passende en integrale ondersteuning en hulp te organiseren, terwijl er minder budget beschikbaar is. Hulp en ondersteuning moet effectiever en efficiënter ingezet worden; zoveel mogelijk vanuit het eigen netwerk, zo 'normaal' mogelijk, zo min mogelijk met dwangmaatregelen. We willen een toekomstbestendige Wmo en Jeugdhulp door uitvoering te geven aan:

- het versterken van het gewone leven.
- verandering in te zetten vanuit de inhoud (staan voor goede kwalitatieve zorg, passend bij de hulpvraag van onze inwoners)
- buiten de kaders te denken, bestaande zorgstructuren kritisch te bekijken en te doorbreken waar nodig
- meer inzet van ambulante zorg en ondersteuning en minder inzet van intramurale zorg (minder grote residentiële instellingen, meer kleinschalige gezinshuizen en pleeggezinnen)
- ontschotting, zowel verticaal (ketenzorg) als horizontaal (intersectoraal)
- gericht te zijn op ontwikkeling en ruimte te bieden aan innovatie bij aanbieders

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van jeugdzorg zijn in programma 1 benoemd. Kader is het beleidsplan sociaal domein 2019 - 2022. Hieraan zit een lokaal actieprogramma gekoppeld. Daarnaast werken we binnen de jeugdzorg regio nauw samen met gemeenten Apeldoorn, Brummen, Hatterem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen in de transformatie van de jeugdzorg. In het programmaplan Wmo en Jeugdhulp 2020-2022 staan de doelen en inspanningen voor de komende 3 jaren uitgewerkt.

De komende tijd gaan we ons specifiek voor jeugd richten op een aantal aspecten. Zo moet allereerst 'de basis op orde' zijn. Kinderen moeten passende hulp krijgen. Hierbij wordt goed gekeken naar het opvoedkundige en pedagogische aspect. We willen zo min mogelijk medicaliseren en zoveel mogelijk normaliseren. Daarnaast moeten aanbieders en gemeenten snel passende, (integrale) oplossingen vinden voor cliënten met complexe problematiek. Kwetsbare jongeren moeten we beter op weg helpen zelfstandig te worden. Hierbij is het belangrijk dat een jongere vanaf zijn 16de jaar samen met een begeleider/hulpverlener een perspectiefplan opstelt, waarin alle levensdomeinen worden meegenomen. Verder willen we meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien. Dit betekent meer investeren in preventie, signalering en ambulante hulp. Als kinderen niet meer thuis kunnen wonen, worden zij zo veel mogelijk kleinschalig, gezinsgericht en in perspectief biedende voorzieningen

opgevangen. Bij voorkeur in het eigen netwerk.

Vanaf 2019 werken we met één integraal contract voor alle maatwerkvoorzieningen Wmo, Jeugdhulp en MO/BW. Dit is regionaal opgepakt. De huidige raamovereenkomst wordt verder doorontwikkeld. De lokale toegang is bekend met het zorgproductenboek Inkoop 2019 en handelt hiernaar. De samenwerking met huisartsen is verstevigd door de inzet van een GZ-psycholoog, waardoor minder (onjuiste) doorverwijzingen naar de sGGZ plaatsvinden. Met het onderwijs wordt nog meer de samenwerking gezocht in verband met passend onderwijs.

Tenslotte is het belangrijk om zicht te houden op de totale uitgaven aan individuele voorzieningen zodat kinderen de hulp kunnen blijven krijgen die ze nodig hebben. Een regionale toezichthouder kwaliteit en rechtmatigheid speelt hier een rol in. Verder worden met zorgaanbieders gesprekken gevoerd over mogelijkheden om zorg af te schalen. Binnen de gemeente Epe loopt het project Grip op (Jeugd)Zorg.

9.3.3 De arbeidsmarkt (Participatiewet)

Wat willen we bereiken?

De Participatiewet moet leiden tot meer participatie, meer gerichte en effectieve inzet van budgetten en een besparing van kosten. Er is minder geld beschikbaar om een uitkeringsgerechtigde naar werk toe te kunnen leiden. Dit is merkbaar voor partners als bedrijven, het onderwijs en zorginstellingen. Het is de uitdaging om op een houdbare manier met deze financiële opgave om te gaan.

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van Participatiewet zijn in programma 10 benoemd. De Participatiewet is onderdeel geworden van het Integraal Beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 'Samen meedoen mogelijk maken'. De achterliggende gedachte van de decentralisaties (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) is dat gemeenten dicht bij de inwoner staan en daardoor ondersteuning en zorg beter kunnen organiseren. Dit door de eigen regie van inwoners te versterken, preventief te werken en ondersteuning dichtbij te organiseren met het uitgangspunt dat iedereen naar eigen vermogen mee kan doen. De thema's: 1) regie, 2) meedoen, 3) dichtbij, 4) preventie en 5) integraliteit horen bij de opgave vanuit de decentralisaties en staan centraal in dit beleidsplan.

We richten ons in 2021 onder andere op:

- De regionale aanpak met FactorWerk voor een regionaal werkgeversservicepunt, scholing, werkfit maken van werkzoekenden, het matchen van werkzoekenden en werkgevers en sturen op geschikte werkplekken voor de doelgroep;
- De lokale aanpak tot het activeren van werkzoekenden en geschikte participatieplaatsen te realiseren in samenwerking met (maatschappelijke) ondernemers;
- Lokaal en gebiedsgericht dienstverlening te bieden aan participatie en re-integratie van uitkeringsgerechtigden;
- Een verder vervolg geven aan de monitoring gericht op de financiële en inhoudelijke uitvoering en uitkomsten en bevindingen vertalen naar beleidskeuzes;
- Het opzetten van vernieuwende initiatieven waarmee (hulp)vragen adequaat beantwoord kunnen worden en waarmee eigen kracht en participatie worden gefaciliteerd;
- Activering, participatie, meedoen en doorstroom naar vrijwilligers- of deeltijd werk als hoogst haalbare resultaat (en niet alleen volledige uitstroom uit de uitkering);
- Verder vorm te geven aan Social Return on Investment (SROI) en vraag en aanbod bij sociale aanbestedingen lokaal en regionaal te intensiveren.

9.4 Financiën en risico's

Wat zijn de financiële effecten van de decentralisaties en de transformatie?

De middelen voor de uitvoering van de taken in het Sociaal Domein zijn sinds 2019 integraal onderdeel van de algemene uitkering die de gemeente ontvangt van het Rijk.

Bedragen in de tabel (* € 1.000) hebben als basis de meicirculaire 2020.

Taak	2020	2021	2022	2023	2024
------	------	------	------	------	------

Algemene uitkering (algemeen deel):					
Wmo (incl 2007)	9.771	10.400	10.837	10.845	10.845
Jeugdzorg	5.985	6.244	6.020	5.999	5.999
Participatie	450	466	488	488	488
Integratie-uitkering participatie	4.374	4.149	4.058	3.986	3.694
Integratie-uitkering voogdij/18+	908	976	976	976	976
Totaal	21.488	22.235	22.379	22.294	22.002

De gemeente loopt met de uitvoering van de nieuwe taken aanzienlijke financiële risico's. Dit wordt mede veroorzaakt door het 'open einde' karakter van de nieuwe taken en externe factoren zoals de door het Rijk opgelegde wijziging van de eigen bijdrageregeling in de Wmo, de inrichting van het jeugdzorglandschap en de herverdeling van middelen voor de (financiële) decentralisatie Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen. Inzicht in- en sturing op de (toekomstige) kosten zijn daarom een voortdurend aandachtspunt.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Epe wil anticiperen op de toekomstige vraag naar zorg en ondersteuning van haar inwoners. Epe doet dat door:

- Kwalitatieve zorg en ondersteuning in te zetten waar dat nodig is;
- Een verschuiving te realiseren van individuele maatwerkvoorzieningen naar voorliggende- en algemene voorzieningen;
- Datagestuurd te werken;
- Gebiedsgericht te werken;
- Binnen het huidige en toekomstige beschikbare begrotingsbudget Sociaal Domein te blijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om de verschuiving van specialistische zorg en ondersteuning naar voorliggende-, algemene voorzieningen te realiseren is een transformatieagenda opgesteld en een budget beschikbaar.
- Er is een project grip op zorg. Bestaande uit ombuigvoorstellen, een investeringsagenda en een overbruggingsperiode. De opgave is het realiseren van een ombuiging van 1 miljoen euro structureel, gefaseerd in vijf jaar. Daarin analyseren we in een continue proces de kosten van het sociale domein, stellen prognoses op voor de toekomst en ontwikkelen interventies gericht op kwaliteit en kostenbeheersing.
- Op de drie taakvelden is een integrale beleids- en financiële monitor die maandelijks geanalyseerd wordt. Dat gebeurt met hulp van een data-analist die sinds 2019 is toegevoegd aan het team Participatie en met de Datamonitor Epe (DaME). Met de DaME verwachten we ook betere prognoses op te kunnen stellen t.a.v. het gebruik van zorg en ondersteuning en de kosten. Twee keer per jaar worden relevante data van Jeugd, Wmo, Werk en Inkomen en Schuldhulpverlening samengevoegd in de halfjaarlijkse monitor en besproken met de gemeenteraad. Deze Raadsmonitor Sociaal beleid bevat informatie over toegang naar de zorg en ondersteuning, aantal en duur van de ingezette specialistische zorg en ondersteuning en de kosten.
- Er is een reserve Risico's Sociaal Domein. Daaruit worden de financiële risico's in het sociale domein opgevangen.

Financiële begroting

Financiële begroting

1. Overzicht van baten en lasten in de begroting

Het overzicht van baten en lasten in de begroting bevat:

1. de baten, de lasten en het saldo per programma.
2. de algemene dekkingsmiddelen.
3. de kosten van de overhead.
4. verwachte heffing voor de vennootschapsbelasting.
5. het bedrag voor onvoorzien.
6. het totaal saldo van baten en lasten.
7. toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma.
8. het geraamde resultaat.

(bedragen x € 1.000)	2021			2022			2023			2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma's												
1. Opgroeien in Epe	592	13.396	-12.803	592	13.118	-12.525	592	13.143	-12.551	592	13.143	-12.551
2. Actief in Epe	516	4.059	-3.543	516	4.085	-3.569	516	4.085	-3.569	516	4.085	-3.569
3. Zorg en opvang	307	11.839	-11.533	307	11.949	-11.643	307	12.080	-11.774	307	12.289	-11.982
4. Leefbaar en veilig	2	2.399	-2.397	2	2.399	-2.397	2	2.399	-2.397	2	2.399	-2.397
5. Ruimte en wonen	2.695	4.171	-1.476	2.698	3.971	-1.273	2.545	3.971	-1.426	2.301	3.971	-1.670
6. Epe op orde	1.240	7.278	-6.038	1.167	7.244	-6.077	1.142	7.293	-6.151	1.142	7.329	-6.187
7. Duurzaamheid	7.357	7.181	176	7.357	7.181	176	7.357	7.181	176	7.357	7.181	176
8. Toezicht en handhaving	110	644	-534	110	494	-384	110	494	-384	110	494	-384
9. Bedrijvigheid	8	678	-670	8	678	-670	8	678	-670	8	678	-670
10. Weer aan het werk	6.793	14.853	-8.060	6.793	14.744	-7.951	6.793	14.729	-7.936	6.793	14.415	-7.622
11. Bestuur en organisatie	404	3.302	-2.898	353	3.792	-3.438	339	4.374	-4.035	484	3.828	-3.344
Subtotaal saldo programma's	20.023	69.799	-49.776	19.902	69.654	-49.752	19.711	70.428	-50.717	19.612	69.812	-50.200
Algemene dekkingsmiddelen:												
- Lokale heffingen	8.593	460	8.133	6.100	437	5.663	6.993	437	6.556	7.130	437	6.693
- Algemene uitkering	51.282	11	51.271	51.134	11	51.123	51.080	11	51.069	50.560	11	50.549
- Dividend	135	4	131	135	4	131	135	4	131	135	4	131
- Saldo financieringsfunctie	1.209	-235	1.444	1.209	-230	1.439	1.209	-90	1.299	1.209	-90	1.299
- Overige algemene dekkingsmiddelen	-	128	-128	-	128	-128	0	128	-128	0	128	-128
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	61.219	367	60.852	58.577	349	58.229	59.416	489	58.928	59.033	489	58.545
Overheadkosten	-	9.530	-9.530	-	9.633	-9.633	-	9.633	-9.633	-	9.563	-9.563
Heffing Venootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	101	-101	-	101	-101	-	101	-101	-	101	-101
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	81.242	79.796	1.445	78.479	79.736	-1.257	79.127	80.650	-1.523	78.645	79.964	-1.319
Mutaties in reserves:												
1: Opgroeien in Epe	46	532	-486	86	532	-446	86	532	-446	86	532	-446
2: Actief in Epe	-	3	-3	-	3	-3	-	3	-3	-	3	-3
3: Zorg en opvang	2.361	125	2.236	-	125	-125	-	125	-125	-	125	-125

4: Leefbaar en veilig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5: Ruimte en wonen	280	155	124	54	158	-105	204	155	207
6: Epe op orde	254	408	-155	254	408	-155	254	408	-155
7: Duurzaamheid	3	3	-	3	3	-	3	3	-
8: Toezicht en handhaving	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9: Bedrijvigheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10: Weer aan het werk	26	72	-46	26	72	-46	26	72	-46
11: Bestuur en organisatie	4.757	6.077	-1.320	3.599	1.698	1.901	2.679	645	2.034
12: Algemene dekkingsmiddelen	440	2.350	-1.910	420	361	60	400	361	40
Overhead	738	623	115	738	561	177	738	561	177
Totaal mutaties in reserves	8.904	10.349	-1.445	5.179	3.922	1.257	4.389	2.865	1.524
Geraamde resultaat	90.146	90.146	-	83.659	83.658	1	83.516	83.515	1

2. Toelichting op het overzicht baten en lasten

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bevat:

1. Het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen: lokale heffingen.
2. Inzicht in de gehanteerde prijzen, lonen en rentepercentages.
3. Het overzicht van de incidentele baten en lasten en de structurele ruimte met toelichting.
4. Het overzicht van de structurele mutaties in de reserves met toelichting

Toelichting op de mutatie per programma

In de toelichting op de mutaties per programma wordt inzicht gegeven in de baten en lasten per afzonderlijk programma en wordt een analyse gegeven van de verschillen die zijn ontstaan tussen de begrote bedragen in 2020 en 2021. Dit betreffen de bestaande baten en lasten, uitgaande van het bestaande beleid. De 'budgetaanpassingen' als gevolg van de voortzetting van bestaand beleid (en perspectiefbrief) zijn in de verschillende plannen per programma per pijler toegelicht. In bijlage 5 wordt inzicht gegeven in de lasten en baten per taakveld.

Algemene Dekkingsmiddelen: Lokale heffingen

bedragen x € 1.000

Onderwerp	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Onroerendezaakbelasting	5.493	5.824	6.047	6.328	6.467	6.604
Hondenbelasting	76	77	68	-	-	-
Precariobelasting	2.084	2.347	2.086	97	97	97
Forensenbelasting	330	313	342	342	342	342
Toeristenbelasting	787	730	749	786	786	786
Opbrengst algemeen ^[1]	48	-689	-699	-1.453	-699	-699
Totaal bruto opbrengst	8.818	8.602	8.593	6.100	6.993	7.130
Kosten	426	504	460	437	437	437
Totaal netto opbrengst	8.392	8.098	8.133	5.663	6.556	6.693

[1] In de opbrengst algemeen zijn opgenomen de terug te vorderen invorderingskosten en de woonlastenverlichting.

Voor een toelichting op de belastingopbrengsten wordt verwezen naar de Paragraaf Lokale Heffingen.

Prijzen, lonen en rentepercentage

Bij het opstellen van deze (meerjaren)begroting zijn de volgende percentages gehanteerd:

Component	2021	2022	2023	2024
Prijsstijging	1,7%	1,5%	1,5%	1,5%
Loonstijging	2,8%	2,1%	2,0%	1,7%
Rente kort geld	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%
Rente lang geld	0,1%	0,2%	2,0%	2,0%

De percentages van de autonome loon- en prijsstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor zijn gegeven in de meicirculaire 2020 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Zo nodig wordt aanvullend hierop een 'correctie' toegepast op basis van het geactualiseerde percentage voor het lopende begrotingsjaar.

Ingaande 2019 wordt voor de prijsstijging het Imoc (inflatie materiële overheidsconsumptie)-percentage gehanteerd. Dit is het stijgingspercentage dat ook gehanteerd wordt bij de rijksbegroting c.q. de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Voor de bepaling van het te hanteren rentepercentage wordt de lange termijn visie van De Nederlandse Bank gehanteerd. Gelet op de prognose van de Nederlandse Bank zijn de rentepercentages tijdelijk verlaagd voor 2021 en 2022. Met ingang van 2022 zijn structureel de hierboven aangegeven percentages aangehouden.

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en de structurele ruimte met toelichting

Dit overzicht geeft inzicht in het structurele en reële evenwicht van de begroting op korte en langere termijn:

1. Een structureel evenwicht houdt in dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
2. Een reëel evenwicht houdt in dat de geraamde bedragen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

bedragen x € 1.000

Programma	2021		2022		2023		2024	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Opgroeien in Epe	54	-	-	-	-	-	-	-
2. Actief in Epe	26	-	-	-	-	-	-	-
3. Zorg en Opvang	76	-	40	-	-	-	-	-
4. Leefbaar en veilig	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Ruimte en wonen	200	-	-	-	-	-	-	-
6. Epe op orde	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Duurzaamheid	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Toezicht en handhaving	150	-	-	-	-	-	-	-
9. Bedrijvigheid	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Weer aan het werk	-	40	-	40	-	-	-	-
11. Bestuur en Organisatie	-	-	32	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	1.235	-	-754	-	-	-	-
Overhead	80	-	-	-	-	-	-	-
Resultaatbestemming	8.858	6.657	2.064	1.726	989	849	970	708
Totaal	9.444	7.932	2.136	1.012	989	849	970	708

bedragen x € 1.000; +=structurele ruimte

Structurele ruimte	2021	2022	2023	2024
Geraamde resultaat	0	1	1	1
Saldo eenmalige baten (+) / lasten (-)	1.512	1.124	140	262
Gecorrigeerd saldo / structurele ruimte	1.512	1.125	141	263

Uit het overzicht blijkt dat het begrotingsresultaat wordt beïnvloed door incidentele baten en lasten. De incidentele lasten zijn hoger dan de incidentele baten. Hieruit wordt geconcludeerd dat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten. En dat daarmee sprake is van een structureel sluitende (meerjaren)begroting.

Het jaar 2024 laat een positief structureel begrotingssaldo zien. Echter is in 2024 een structurele taakstellende stelpost opgenomen van 1,2 miljoen (uitgaven verlagend/inkomsten verhogend). Hierdoor is er sprake van een structureel begrotingstekort vanaf 2024. In de komende jaren zullen maatregelen worden getroffen om dit structurele tekort op te kunnen vangen.

Toelichting incidentele bedragen per programma ≥ € 50.000:

Programma 1:

- Jongeren op Gezond Gewicht; € 54.000 voor het jaar 2021

Programma 5:

- Aanvullende capaciteit omgevingswet; € 200.000 in 2021.

Programma 8:

- Vitalisering vakantieparken; €150.000 in 2021.

Algemene dekkingsmiddelen:

- Precariobelasting kabels en leidingen; baten van € 1.989.000 in 2021. Hier staat een storting in de reserve precariobelasting tegenover.
- Teruggave precariobelasting; voor de jaren 2021 en 2022 € 754.000 per jaar.

Overhead:

- Organisatie brede taakstelling; € 80.000 voor 2021.

Overzicht van de geraamde structurele mutaties in reserves met toelichting.

Dit overzicht ondersteunt bij de bepaling en de beoordeling van het structurele evenwicht in de begroting.

bedragen x € 1.000

Naam reserve	2021		2022		2023		2024	
	Toev.	Ontr.	Toev.	Ontr.	Toev.	Ontr.	Toev.	Ontr.
Eenmalige dekkingsmiddelen	-	500	-	500	-	500	-	500
ICT investeringen	445	512	452	512	459	512	466	512
Vervanging openbare verlichting	276	-	280	-	284	-	288	-
Onderhoud Abri's	9	-	9	-	9	-	9	-
Overdracht fietspaden RGV	-	47	-	47	-	48	-	49
Vervanging bruggen	72	-	73	-	74	-	75	-
Egalisatie winstuitkering Nuon	11	54	10	54	9	54	8	54
Verkoop 14 aandelen VNB (6%)	24	98	20	78	16	58	14	38
Afl. achtergestelde lening Nuon	38	38	38	38	38	38	38	38
Afl. achtergestelde lening Vitens	43	43	47	47	47	47	47	47
Meubilair gymlokalen	22	20	22	21	23	21	23	32
Huisvesting onderwijsvoorzieningen	500	26	500	26	500	26	500	27
Participatie	-	26	-	26	-	26	-	26
Starterslening	52	8	53	9	54	10	54	10
Dekking kapitaallasten	-	875	-	1.740	-	1.835	-	1.772
Totaal structureel	1.491	2.246	1.502	3.097	1.511	3.174	1.521	3.103

3. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

In de uiteenzetting van de financiële positie worden de consequenties opgenomen van het beleid dat in de begroting is opgenomen.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Financiële gevolgen van het bestaande beleid en voortzetting van beleid uit de vorige meerjarenbegroting / perspectiefbrief 2021, zoals in de programma's opgenomen
- Vrijkomende eenmalige middelen
- Investerings (economisch / maatschappelijk nut)
- Investerings (vervanging / uitbreiding)
- Financiering
- Stand en verloop reserves en voorzieningen
- Geprognosticeerde begin- en eindbalans
- EMU-Saldo
- Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Financiële gevolgen bestaand beleid en voortzetting beleid vorige meerjarenbegroting / perspectiefbrief 2021, zoals in de programma's opgenomen

De uitkomst van de jaarlijkse afweging in het kader van het begrotingsproces, is samengevat in het volgende overzicht van de cumulatieve ontwikkeling van lasten en baten. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting.

bedragen x € 1.000

	2021	2022	2023	2024
Bestaand beleid (budgetprognose)	1.928	1.234	-85	-960
Dekkingsmogelijkheden	22	115	355	115
Voortzetting beleid <i>vorige</i> meerjarenbegroting / perspectiefbrief 2021	-1.843	-1.239	-160	955
Reeds geplande projecten/ Investerings (uit vorige meerjareninvesteringsplan) c.q. projecten a.g.v. wettelijke plicht	-107	-109	-109	-109
Nieuw beleid deze meerjarenbegroting	-	-	-	-
Nieuwe investeringen	-	-	-	-
Saldo meerjarenbegroting	0	1	1	1

Vrijkomende eenmalige middelen

De volgende reserves bevatten een surplus dat binnen de begroting wordt ingezet voor incidentele uitgaven:

Reserve	Vrijkomend bedrag in euro
90000 Algemene reserve (surplus boven € 2,5 mln.)	1.457.000
96028 Reserve risico's sociaal domein (surplus, maximaal 5%, 3 jaar)	1.971.000
99000 Reserve bouwgrondexploitatie (surplus)	226.000
99010 Reserve egalisatie hondenbelasting (surplus)	51.000
Totaal	3.705.000

Investerings

Dit onderdeel bevat een totaal overzicht van de investeringen die de gemeente gepland heeft in het meerjareninvesteringsplan 2021-2024. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting. Het hier gegeven inzicht is een onderverdeling naar investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut en daarnaast naar vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen.

Alle investeringen moeten verplicht geactiveerd en afgeschreven worden over de verwachte levensduur. De kosten daarvan (de kapitaallasten) worden in de lasten opgenomen. Als er sprake is van financiering vanuit eenmalig beschikbare middelen of reserves, dan vindt jaarlijks een structurele onttrekking plaats aan een daartoe gevormde kapitaallastenreserve ter grootte van de kapitaallasten. Hierdoor heeft het opnemen van kapitaallasten van een investering die gedekt wordt uit reserves of eenmalige middelen geen effect op het saldo van de begroting.

Bedragen x € 1.000

Investeringsbedragen	2021	2022	2023	2024
Economisch nut	3.120	2.280	3.086	2.348
Maatschappelijk nut	1.299	32	281	-
Vervangingsinvesteringen	3.789	2.312	3.367	2.348
Uitbreidingsinvesteringen	630	-	-	-
Totale investeringen	4.419	2.312	3.367	2.348

Financiering

Hiervoor wordt verwezen naar de Paragraaf Financiering.

Stand en verloop reserves en voorzieningen

Voor het verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting.

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Dit onderdeel bevat de verwachte begin- en eindbalans over het begrotingsjaar 2020 en de drie daaropvolgende jaren.

bedragen in € 1.000

Activa	balans 2019	Geprognosticeerde balans per ultimo				
		2020	2021	2022	2023	2024
(im)Materiële vast activa	55.804	56.314	58.390	58.416	57.246	54.994
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekking	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa: Leningen	4.759	4.759	4.759	4.759	4.759	4.759
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	194	194	194	194	194	194
Totaal Vaste Activa	60.757	61.267	63.343	63.369	62.199	59.947
Voorraden: Onderhanden werk en overige grond- en hulpstoffen	-393	-393	-393	-393	-393	-393
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen en vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen korter 1 jaar	2.595	2.595	2.595	2.595	2.595	2.595
Liquide middelen	2	2	2	2	2	2
Overlopende activa	10.799	10.799	10.799	10.799	10.799	10.799
Totaal Vlottende Activa	13.003	13.003	13.003	13.003	13.003	13.003

Totaal activa	73.760	74.270	76.346	76.372	75.202	72.950
----------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Passiva	Balans 2019	Geprognosticeerde balans per ultimo				
		2020	2021	2022	2023	2024
Eigen vermogen	57.376	54.837	56.283	55.026	53.503	52.184
Voorzieningen	8.386	8.424	7.976	8.022	7.841	7.998
Vaste schulden	-	-	-	-	-	-
Totaal Vaste Passiva	65.762	63.262	64.259	63.048	61.344	60.182
Vlottende schulden	5.899	8.909	9.988	11.225	11.759	10.669
Overlopende passiva	2.099	2.099	2.099	2.099	2.099	2.099
Totaal Vlottende Passiva	7.998	11.008	12.087	13.324	13.858	12.768
Totaal passiva	73.760	74.270	76.346	76.372	75.202	72.950

EMU-saldo

Dit onderdeel bevat het verwachte EMU-saldo over het begrotingsjaar 2021 en de drie daaropvolgende jaren, gebaseerd op de voorgaande geprognosticeerde balans. Het EMU-saldo geeft de mutatie in het saldo van de activa en passiva van de collectieve sector weer.

bedragen in € 1.000

				2020	2021	2022	2023	2024
Mutaties in het jaar	Activa	Financiële vaste activa	kapitaal-verstrekkings	-	-	-	-	-
			Uitzettingen	-	-	-	-	-
		Vlottende activa	Uitzettingen	-	-	-	-	-
			Liquide middelen	-	-	-	-	-
	Passiva	Vaste passiva	Overlopende passiva	-	-	-	-	-
			Vaste schuld	-	-	-	-	-
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	-3.010	-1.078	-1.237	-534	1.090
			Overlopende passiva	-	-	-	-	-
EMU-saldo				-3.010	-1.078	1.237	-534	1.090
EMU-saldo referentiewaarde				-3.397	-3.228	-3.228	-3.228	-3.228
Vershil				387	2.150	1.991	2.694	4.318

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Dit onderdeel bevat de zogenoemde jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Daaronder worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen. Toepassing van deze voorschriften leidt tot de volgende situaties:

1. *Salariskosten*

Voor het begroten van de salariskosten wordt uitgegaan van trede 10 van de functieschaal (organieke raming). De toelagen en vergoedingen worden individueel begroot.

2. *WW-conforme uitkeringen en aanvullende WW-uitkeringen en na-wettelijke uitkeringen*

Medewerkers die op grond van artikel 10 van de cao gemeenten worden ontslagen kunnen recht hebben op een aanvullende uitkering die gekoppeld is aan het recht op WW. Vanaf 2020 bestaat ook het recht op een transitievergoeding (met uitzondering van ontslag wegens reorganisatie en disfunctioneren).

3. *Wachtgelden en pensioenen wethouders, voorziening vanaf 2001*

Ten behoeve van de wachtgelden en pensioenen van wethouders is een voorziening getroffen. Op basis van de opbouw van de pensioenrechten, waarvoor jaarlijks door een extern bureau een berekening wordt gemaakt, wordt berekend in hoeverre de voorziening

moet worden aangevuld.

4. *Wachtgelden en pensioenen wethouders voor 2001*
De wachtgelden en pensioen van wethouders voor 2001 worden jaarlijks bekostigd uit een structureel daarvoor opgenomen post binnen de begroting. Hiervoor is geen voorziening getroffen. De berekening van deze pensioenen en wachtgelden, evenals de uitbetaling daarvan, is uitbesteed.
5. *Levensloopregeling*
De levensloopregeling is een aflopende regeling die in 2021 volledig vervalt. Eind 2020 wordt het laatste tegoed verzilverd.
6. *Generatiepactregeling*
De Generatiepactregeling van de gemeente Epe loopt van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2020. Voor deelnemende medewerkers wordt o.b.v. salaris en het gekozen arrangement een bedrag gereserveerd. Er kunnen nog ongeveer 18 mensen deelnemen tot het einde van de looptijd van de Generatiepactregeling. Vanuit de evaluatie van de regeling kan blijken dat de regeling gecontinueerd wordt binnen de bestaande middelen (opgenomen in een reserve).
7. *Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) en Ziektewet (ZW)*
Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Vanaf 1 januari 2017 is de gemeente ook eigen risicodragers voor de Ziektewet en WGA-flex. Daarmee is gemeente in het kader van ziekte en arbeidsongeschiktheid volledig uit het publieke stelsel gestapt. Voor het beperken van de schadelast is een verzekering met een particuliere verzekeraar afgesloten.
8. *Individueel Keuze Budget (IKB)*
Dit is een budget dat per maand wordt opgebouwd en waarvoor de volgende bronnen zijn gebruikt: de eindejaarsuitkering, de vakantie-uitkering, de levensloopbijdrage en 2 bovenwettelijke vakantiedagen. De medewerker bepaalt gedurende het jaar zelf waar hij het budget voor in wil zetten. In de maand december wordt uitbetaald wat nog resteert in het budget en vervolgens begint met ingang van het nieuwe jaar de opbouw weer opnieuw. Het IKB geeft de mogelijkheid voor een full-timer medewerker om maximaal 144 uur aan verlof te kopen.
9. *Verkoop verlofuren*
Naast de koop van verlof-uren biedt het IKB ook de mogelijkheid tot verkoop van verlofuren. Dit kan tot maximaal 72 uren voor een voltijds medewerker.

Toelichting mutaties programma 1 | Opgroeien in Epe

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	11.745	13.973	13.264	13.040	13.019	13.019
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	132	78	124	124
Lasten totaal	11.745	13.973	13.396	13.118	13.143	13.143
Baten bestaand beleid	447	570	592	592	592	592
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	447	570	592	592	592	592
Saldo	-11.298	-13.403	-12.804	-12.526	-12.551	-12.551

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 1 van deel 1. -
132
- De begroting van de lasten van de jeugdzorg (o.a. jeugdzorg, jeugdbescherming en ggz) is gebaseerd op de ontwikkeling van de werkelijke uitgaven in 2019, rekening houdend met de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg. De grootste mutaties ten opzichte van de vorige begroting betreffen bovenregionale zorg (+€ 54.000) en behandeling (+€ 568.000). Daarnaast is het jeugdwetvervoer aangesloten bij de begroting basismobiliteit (+ € 22.000). Tegenover de lagere lasten voor jeugdzorg staan hogere inkomsten van het rijk (programma 12 algemene dekkingsmiddelen) en hogere lasten voor de Wmo (programma 3). Een voor- of nadelig saldo op het sociaal domein (jeugdzorg/Wmo) wordt verrekend met de reserve risico's sociaal domein. 596
- De begroting voor het leerlingenvervoer en het jeugdwetvervoer is gebaseerd op de begroting 2021-2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Basismobiliteit. Door een verschuiving binnen de begroting van leerlingenvervoer naar dagbestedingsvervoer en enkele andere oorzaken (resultaat aanbesteding, wijziging bezettingsgraad, wijze van plannen en daling aantal kilometers) zijn de kosten voor leerlingenvervoer en jeugdwetvervoer lager. Hiermee wordt ook de opgenomen taakstelling gerealiseerd. Na afloop van het jaar 2021 zal de definitieve afrekening plaatsvinden op basis van de dan vastgestelde vereveningssystematiek. 126
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. -48

Toelichting mutaties programma 2 | Actief in Epe

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	4.050	4.789	4.085	4.085	4.085	4.085
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	-26	0	0	0
Lasten totaal	4.050	€ 4.789	4.059	4.085	4.085	4.085
Baten bestaand beleid	611	506	516	516	516	516
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	611	506	516	516	516	516
Saldo	-3.439	-4.283	-3.543	-3.569	-3.569	-3.569

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) 26
beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 2 van deel 1.
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 693
2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma.
Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt
verwezen naar bijlage 8.

Toelichting mutaties programma 3 | Zorg en opvang

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	10.726	11.008	11.821	11.903	12.074	12.282
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	19	47	7	7
Lasten totaal	10.726	11.008	11.840	11.950	12.081	12.289
Baten bestaand beleid	1.180	267	307	307	307	307
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	1.180	267	307	307	307	307
Saldo	-9.546	-10.741	-11.533	-11.643	-11.774	-11.982

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 3 van deel 1. -19
- De kosten van individuele begeleiding stijgen met € 565.000. Dit wordt veroorzaakt door de groei van het aantal mensen met een zorgvraag. -
Deze groei wordt veroorzaakt door de uitstroom van inwoners vanuit maatschappelijke opvang en beschermd wonen, de invoering van het abonnementstarief en de aanzuigende werking, de toename van complexere problematiek, de demografische ontwikkeling, snellere uitstroom vanuit zwaardere zorg en de gemeentelijke taak om inwoners te ondersteunen om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen. 565
- Door de invoering van het abonnementstarief en een grotere zorgvraag is de verwachting dat de lasten voor huishoudelijke hulp zullen toenemen. -
326
- De afgelopen jaren is de vraag naar praktische gezinsondersteuning toegenomen; dit zorgt voor hogere lasten van € 50.000. -50
- De dagbesteding is ingericht als algemene voorziening. Deze voorziening is laagdrempelig toegankelijk, draagt bij aan een efficiëntere werkwijze en meer onderlinge samenwerking tussen de organisaties. Hierdoor stijgen de lasten minder snel dan op basis van indexering zou worden verwacht. 93
- De begroting voor het dagbestedingsvervoer is gebaseerd op de begroting 2021-2024 van de Gemeenschappelijke Regeling Basismobiliteit. Door een verschuiving binnen de begroting van leerlingenvervoer naar dagbestedingsvervoer en enkele andere oorzaken zijn de kosten voor dagbestedingsvervoer per saldo lager. Dit resulteert in een voordelig effect van € 28.000. 28

Een voor- of nadelig saldo op de hierboven genoemde mutaties valt onder het sociaal domein (jeugdzorg/Wmo) en wordt verrekend met de reserve risico's sociaal domein.

- Nieuwe overeenkomsten voor het leveren, repareren en onderhouden van Wmo hulpmiddelen leiden tot hogere kosten voor de onderhoudscontracten. Naar verwachting zullen door de mobiliteitsgarantie van negen jaar, die hierin is opgenomen, hoge herinvesteringskosten in de komende jaren kunnen worden voorkomen. Dit voordeel zal pas in de komende jaren tot uitdrukking komen. -
120
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 154

Baten:

- Vanaf 2019 worden de abonnementsgelden voor o.a. de huishoudelijke hulp anders geregeld. Het effect van deze wijziging was voor 2020 moeilijk in te schatten. In de begroting 2021 is aangesloten bij de werkelijke inkomsten 2019. Dit resulteert in een voordeel van € 44.000. 44

Toelichting mutaties programma 4 | Leefbaar en veilig

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	2.151	2.699	2.422	2.422	2.422	2.422
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	-23	-23	-23	-23
Lasten totaal	2.151	2.699	2.399	2.399	2.399	2.399
Baten bestaand beleid	0	2	2	2	2	2
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	0	2	2	2	2	2
Saldo	-2.151	-2.697	-2.397	-2.397	-2.397	-2.397

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 4 van deel 1. 22
- Op basis van de begroting 2021 van de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) is de bijdrage € 153.000 hoger dan in 2020. De verhoging wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de reguliere stijging (indexering) van de VNOG-begroting op basis van de uitgangspunten hiervoor en de (laatste stap in de fasegewijze) verhoging als gevolg van het nieuwe financiële verdeelmodel. 153
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 434

Toelichting mutaties programma 5 | Ruimte en wonen

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	3.589	4.479	3.843	3.843	3.843	3.843
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	328	128	128	128
Lasten totaal	3.589	4.479	4.171	3.971	3.971	3.971
Baten bestaand beleid	2.859	3.217	2.695	2.698	2.545	2.301
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	2.859	3.217	2.695	2.698	2.545	2.301
Saldo	-730	-1.262	-1.476	-1.273	-1.426	-1.670

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 5 van deel 1. -
328
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 549
- Lagere lasten bouwgrondexploitatie. Hier tegenover staan even grote lagere baten. 112

Baten:

- De raming opbrengst bouwleges valt lager uit door het uitblijven/uitstellen van grote bouwprojecten. In de afgelopen jaren werd de hoger dan gemiddelde opbrengst bouwleges nog toegevoegd aan de reserve egalisatie bouwleges. De komende jaren wordt een aanzienlijke verlaging van de opbrengst verwacht, mede als gevolg van de komst van de Omgevingswet. De lagere opbrengst kan nog tot en met 2023 worden gedekt door een onttrekking aan de reserve. -
397
- Lagere baten bouwgrondexploitatie. Hier tegenover staan even grote lagere lasten. -
112

Toelichting mutaties programma 6 | Epe op orde

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	5.596	7.144	7.230	7.176	7.194	7.211
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	48	68	100	119
Lasten totaal	5.596	7.144	7.278	7.244	7.294	7.330
Baten bestaand beleid	1.117	1.116	1.240	1.167	1.142	1.142
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	1.117	1.116	1.240	1.167	1.142	1.142
Saldo	-4.479	-6.028	-6.038	-6.077	-6.152	-6.188

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 6 van deel 1. -48
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 155
- Door de reguliere indexatie van de kosten in de begroting voor het onderhoud van wegen en door de contractuele indexatie op de kosten van het uitbestede onderhoud van de openbare ruimte stijgen de kosten daarvan in 2021. -77
- De komende jaren is het nodig op de begraafplaatsen groot onderhoud te verrichten. Dit onder meer om de toegankelijkheid op peil te houden. De kosten worden gedekt door een verhoging van de begraafrechten (€ 28.000 vanaf 2020). Verwezen wordt naar het 'nieuw beleid' in de programmabegroting 2020-2023. In de eerste jaren worden de kosten 'voorgefinancierd' uit de voorziening begraven (97004). 133
- Om tot een volledige dekking van lasten te komen wordt een bedrag gestort in de voorziening voor lijkbezorgingsrechten. Dit heeft geen effect op het saldo van de begroting. -37

Baten:

- De kosten van groot onderhoud op de begraafplaatsen worden deels 'voorgefinancierd' uit de voorziening begraven. 133

Toelichting mutaties programma 7 | Duurzaamheid

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	6.650	7.830	7.181	7.181	7.181	7.181
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Lasten totaal	6.650	7.830	7.181	7.181	7.181	7.181
Baten bestaand beleid	6.275	7.260	7.357	7.357	7.357	7.357
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	6.275	7.260	7.357	7.357	7.357	7.357
Saldo	-375	-570	176	176	176	176

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Door veranderingen in de inzameling van grondstoffen, zoals besloten in het Grondstoffenplan, dalen de kosten in 2021 186 ten opzichte van de begrote kosten 2020. Door de verrekening van deze kosten met de afvalstoffenheffing heeft dit per saldo geen invloed op het saldo van de begroting.
- De kosten van de dienstverlening door de omgevingsdienst (OVIJ) zijn gebaseerd op de begroting van de OVIJ. Ten opzichte van de begroting van vorig jaar stijgen de kosten. Dit houdt met name verband met een toename van het aantal asbestmeldingen, waardoor de uitvoeringskosten bij de omgevingsdienst stijgen. -76
- De kosten van de dienstverlening door Tribuut zullen, op grond van de ontwerpbegroting 2021 van Tribuut, in 2021 hoger zijn. Door de verrekening van deze kosten met de rioolheffing heeft dit per saldo geen invloed op het saldo van de begroting. -45
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 575

Baten:

- Omdat overeenkomstig de besluitvorming bij het gemeentelijk rioleringsplan de tarieven verhoogd zijn, stijgen de inkomsten uit de rioolheffing. Daartegenover wordt in 2021 een lager bedrag onttrokken aan de voorziening riolering om de lasten volledig te dekken; dit leidt tot lagere baten. Per saldo resulteren deze mutaties in een nadeel op dit programma. Het heeft geen effect op het saldo van de begroting. 114
- De opbrengst afvalstoffenheffing is hoger als gevolg van autonome ontwikkelingen in aantallen en aanpassing van tarieven bij de kostenontwikkeling. 213

Toelichting mutaties programma 8 | Toezicht en handhaving

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	1.406	1.233	494	494	494	494
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	150	0	0	0
Lasten totaal	1.406	1.233	644	494	494	494
Baten bestaand beleid	73	107	110	110	110	110
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	73	107	110	110	110	110
Saldo	-1.333	-1.126	-534	-384	-384	-384

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 8 van deel 1. - 150
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 740

Toelichting mutaties programma 9 | Bedrijvigheid

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	812	1.201	678	678	678	678
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Lasten totaal	812	1.201	678	678	678	678
Baten bestaand beleid	88	8	8	8	8	8
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	88	8	8	8	8	8
Saldo	-724	-1.193	-670	-670	-670	-670

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 526 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8.

Toelichting mutaties programma 10 | Weer aan het werk

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	14.991	15.652	14.893	14.784	14.729	14.415
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	-40	-40	0	0
Lasten totaal	14.991	15.652	14.853	14.744	14.729	14.415
Baten bestaand beleid	6.780	6.830	6.793	6.793	6.793	6.793
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	6.780	6.830	6.793	6.793	6.793	6.793
Saldo	-8.211	-8.822	-8.060	-7.951	-7.936	-7.622

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 10 van deel 1. 40
- De vanuit het rijk beschikbare middelen voor de uitvoering van de wet sociale werkvoorziening (WSW) - welke door Lucrato wordt uitgevoerd - vallen € 320.000 lager uit (opgenomen onder de baten op programma 12). Deze lagere inkomsten betekenen voor de gemeente lagere lasten van de doorbetaling aan Lucrato voor de uitvoering van de WSW. 320
- Door een verwachte toename van het aantal mensen in Beschut Werk (€ 128.000) en een verwachte afname van het aantal mensen in de bijstand, zullen per saldo de lasten binnen de gebundelde uitkering inkomensvoorzieningen (BUIG) hoger uitvallen. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven wordt conform het beleid verrekend met de reserve BUIG. -68
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 523

Baten:

- De rijksbijdrage voor de gebundelde uitkering inkomensvoorzieningen (BUIG) valt in 2021 lager uit. De uitgaven zullen naar verwachting lager zijn dan de inkomsten. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven wordt conform het beleid toegevoegd aan de reserve BUIG. 37

Toelichting mutaties programma 11 | Bestuur en organisatie

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	3.968	3.076	3.302	3.722	4.329	4.950
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	70	45	-1.122
Lasten totaal	3.968	3.076	3.302	3.792	4.374	3.828
Baten bestaand beleid	429	385	404	353	339	484
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	429	385	404	353	339	484
Saldo	-3.539	-2.691	-2.898	-3.439	-4.035	-3.344

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- In 2020 zijn er geen verkiezingen. In 2021 zijn er verkiezingen voor de Tweede Kamer. De kosten voor de organisatie en uitvoering zijn in de begroting opgenomen. Daarnaast zijn de kosten opgenomen in verband met de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 (inzet stemwijzer en cursus politiek actief). -87
- De afdracht van de rijksleges van reisdocumenten stijgen evenredig mee met de hogere raming van de opbrengst van de reisdocumenten. -27
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een nadeel op dit programma. 127
Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8.

Baten:

- Naar verwachting worden er in 2021 meer reisdocumenten afgegeven dan in 2020. Dit leidt tot een hogere opbrengst. 50
Onder de lasten is de evenredige stijging van de afdracht van de rijksleges opgenomen.

Toelichting mutaties Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	601	738	467	466	606	606
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	-17	-17	-17
Lasten totaal	601	738	467	449	589	589
Baten bestaand beleid	58.591	59.280	61.219	59.307	59.392	59.009
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	-730	24	24
Baten totaal	58.591	59.280	61.219	58.577	59.416	59.033
Saldo	57.990	58.542	60.752	58.128	58.827	58.444

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Bij de vorige begroting was bij de algemene uitkering een stelpost opgenomen (€ 124.000) waarmee een deel van de middelen voor het sociaal domein werd afgezonderd om daarmee tegenvallers te kunnen opvangen. Deze stelpost is vervallen. Ook in de nieuwe begroting is sprake van ruimte binnen de middelen voor het sociaal domein. In deze begroting is deze ruimte (€ 597.000) structureel (vanaf 2022) ingezet om het risico van de effecten van de herijking van de algemene uitkering op te vangen. In 2021 valt deze ruimte incidenteel vrij ten gunste van het begrotingsaldo. 124
- In de begroting is voor de rente voor de externe korte termijn financiering uitgegaan van 1,0% en voor de externe financiering op lange termijn van 2%. Gelet op de prognose van de Nederlandsche Bank (juni 2020) en de huidige rentestand is het verantwoord de rentepercentages tijdelijk (2 jaar) te verlagen. Dit resulteert in een (tijdelijk) voordeel in de begroting. 114
- Door een andere verdeelsystematiek van Tribuut zijn de kosten die de gemeente Epe aan Tribuut betaald anders over de programma's verdeeld dan voorheen. Op dit programma leidt dat tot een voordeel. 37

Baten:

- Door tariefstijging en areaaluitbreiding stijgen de OZB-inkomsten. 223
- Het aantal meters kabels en leidingen is na een herijking lager uitgevallen. Dit is reeds gemeld in de jaarrekening 2019. Dit leidt ook tot een lagere raming van de opbrengst in 2021. Daar staat een evengrote verlaging van de toevoeging aan de reserve precariobelasting tegenover, zodat dit op begrotingsbasis budgettair neutraal verloopt. -261
- De grondslag voor de forensenbelasting is autonoom gestegen, waardoor de opbrengst stijgt. 29
- Op basis van het gerealiseerde meerjarig gemiddelde wordt een lagere uitkering van dividend verwacht vanuit de BNG en Vitens. -37
- De raming van de algemene uitkering 2021 is gebaseerd op de meicirculaire 2020. De (bruto) raming laat een stijging zien ten opzichte van de raming in de begroting 2020. De stijging doet zich voor bij het algemene deel en bij het sociaal domein. De stijging is met name het gevolg van een toename van het accres (koppeling met de ontwikkeling van de uitgaven bij het rijk). Daarnaast zijn beperkt extra middelen ontvangen in verband met nieuwe taken. Bij het sociaal domein wordt naast de stijging van het accres meer ontvangen bij de integratie uitkering voogdij/18+. De integratie uitkering participatie (wsw) daalt elk jaar als gevolg van de jaarlijks uitstroom. Vanaf 2022 moet rekening worden gehouden met het negatieve effect van de aangekondigde herijking van de maatstaven voor de berekening van de algemene uitkering (incl. sociaal domein). In deze begroting is hiermee rekening gehouden door een stelpost (lagere inkomsten) op te nemen die oploopt tot bijna € 2,5 mln. in 2024 2.40
- Door een verlaging van de interne rente waarmee gerekend wordt, is de geraamde bespaarde rente over eigen middelen (interne financiering) lager. 7 -412

Toelichting mutaties programma Overhead

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	9.630	10.609	9.588	9.691	9.691	9.621
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	59	59	59	59
Lasten totaal	9.630	10.609	9.647	9.750	9.750	9.680
Baten bestaand beleid	250	686	117	117	117	117
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	0	0	0	0
Baten totaal	250	686	117	117	117	117
Saldo	-9.380	-9.923	-9.530	-9.633	-9.633	-9.563

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

- Lasten voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is opgenomen in het programma Overhead van deel 1. -59
- De lasten in verband met voormalig personeel zijn in de begroting 2021 lager dan in de begroting 2020. 78
- Noodzakelijke taakuitvoering van twee teams kan niet worden opgevangen binnen de huidige organisatie en maken het noodzakelijk dat hiervoor extra structurele middelen worden opgenomen in de begroting. -75
- De gemeente werkt met het digitale zaaksysteem, wat het hart is van de gemeentelijke informatievoorziening en een bedrijfskritische applicatie is. Om het functioneel beheer op het vereiste niveau te kunnen uitvoeren, is aanvullende structurele capaciteit nodig. De kosten hiervan (€ 70.000) kunnen vooralsnog worden gedekt uit de reserve ict. -70
- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van restantbudgetten en eenmalige uitgaven uit 2020 en mutaties in kapitaallasten en in de toerekening van personele kosten leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de ontwikkeling van de personeelskosten, loon- en prijsstijgingen wordt verwezen naar bijlage 8. 1.14
8

Baten:

- Incidentele verschillen als gevolg van het niet meer opnemen in 2021 van eenmalige inkomsten uit 2020 leiden tot een nadeel op dit programma. -568

Toelichting mutaties in de Reserves

Financiële begroting

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten bestaand beleid	19.488	9.133	4.417	2.368	2.365	2.365
Lasten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	5.933	1.554	500	500
Lasten totaal	19.488	9.133	10.350	3.922	2.865	2.865
Baten bestaand beleid	16.705	13.329	4.253	3.759	3.404	3.473
Baten voortzetting beleid vorige MJB	-	-	4.651	1.420	985	712
Baten totaal	16.705	13.329	8.904	5.179	4.389	4.185
Saldo	-2.783	4.196	-1.446	1.257	1.524	1.320

Specificatie voortzetting beleid vorige MJB

Bedragen * € 1.000

LASTEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Uitvoering koersdocument duurzame kindvoorzieningen (pr. 1)	500	500	500	500
2 Toevoeging aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen (beschikbare eenmalige middelen uit diverse reserves)	1.14	2		
3 Toevoeging aan reserve herstel en stimuleringsagenda (vrijval uit reserves)	2.56	3		
4 Toevoeging aan reserve herstel en stimuleringsagenda (positief begrotingssaldo 2021, 2022)	1.72	1.05	8	4
Totale financiële gevolgen voor de lasten	5.93	1.55	500	500
	3	4		

BATEN	Begrotingsjaar			
	2021	2022	2023	2024
Budgetten:				
1 Onttrekking aan reserve eenmalige middelen t.b.v.:	890		741	500
a. Uitvoering Koersdocument duurzame kindvoorzieningen (pr. 1)		1.25		
b. Bijdrage in exploitatie Van der Reijdschool in 2021 (pr. 1)		4		
c. Omgevingswet, aanvullende tijdelijke capaciteit (pr. 5)				
d. Vitalisering vakantieparken (pr. 8)				
e. Teruggave precariobelasting 2020-2022 (pr. 12)				
f. Overbrugging tijdelijk tekort 2023 (pr. 12)				
2 Onttrekking aan reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen t.b.v.:	38	78	124	124
a. Uitbreiding W.G. van de Hulstschool (pr. 1)				
b. Exploitatiebijdrage Van der Reijdschool (2022 t/m 2024) (pr. 1)				
c. Renovatie St. Bernardusschool Epe (pr. 1)				
3 Onttrekking aan reserve kapitaallasten t.b.v. dekking kapitaallasten diverse investeringen:	18	37	69	88
- vervanging bruggen (pr. 6)				
- vervanging openbare verlichting (pr. 6)				
4 Onttrekking aan de reserve hondenbelasting t.b.v. de dekking van het negatieve effect van de afschaffing van de hondenbelasting (2022).	-	51	51	-
5 Onttrekkingen aan diverse reserves, betreft vrijval van beschikbare middelen, toegevoegd aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen (inzet voor eenmalige uitgaven).	3.70	-	-	-
	5			
Totale financiële gevolgen voor de baten	4.65	1.42	985	712
	1	0		

Toelichting op de mutaties

Toelichting op mutaties in lasten en baten

+ is een voordeel ; - is een nadeel ; bedragen in € 1.000

Lasten:

· Lasten (toevoegingen) voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is in het voorgaande overzicht opgenomen. Het betreft met name de toevoeging van eenmalige middelen aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen, de toevoeging aan de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen en het toevoegen van middelen in de reserve herstel en stimuleringsagenda.	- 5.93 2
· In de begroting 2020 werd aan diverse reserves een toevoeging gedaan. Door het incidentele karakter van deze toevoegingen maken deze geen onderdeel meer uit van het bestaande beleid in de begroting 2021 en vormen daardoor een 'voordeel' ten opzichte van de vorige begroting. Grotere incidentele toevoegingen in de begroting 2020 waren: - reserve eenmalige dekkingsmiddelen (€ 3.796.000) - reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen (€ 500.000) - algemene reserve (€ 375.000)	4.77 8
· Op grond van de geactualiseerde berekening m.b.t. de ontwikkelingen en risico's moet de reserve organisatieontwikkeling en langdurige ziekte worden aangevuld. Er is een extra toevoeging nodig van (eenmalig) € 62.000. Jaarlijks wordt de noodzakelijke hoogte van de reserve beoordeeld.	-62

Baten:

· Baten (onttrekkingen) voortzetting beleid vorige MJB: dit betreffen de financiële consequenties van de voortzetting van het (nieuwe) beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Een specificatie hiervan is in het voorgaande overzicht opgenomen.	4.65 1
· In de begroting 2020 werden aan diverse reserves bedragen onttrokken. Door het incidentele karakter van deze onttrekkingen maken deze geen onderdeel meer uit van de begroting 2021 en vormen daardoor een 'nadeel' ten opzichte van de vorige begroting. Grotere incidentele onttrekkingen in de begroting 2020 waren: - algemene reserve (€1.380.000) - reserve eenmalige dekkingsmiddelen (€ 3.225.077) - reserve egalisatie bouwleges (€ 563.000) - reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen (€ 463.000) - reserve participatie (€ 366.000) - reserve BUIG (€ 707.000) - reserve bouwgrondexploitatie (€ 510.000) - reserve organisatieontwikkelingen (€ 730.000) - reserve restantbudgetten 2019 (€ 3.578.000) Het betreffen over het algemeen onttrekkingen door vrijval van een surplus (dat is ingezet als eenmalige middelen ter dekking van eenmalige uitgaven) of die een relatie hebben met de er aan gerelateerde uitgaven van het beleidsveld.	- 9.14 6
· De gemeente werkt met het digitale zaaksysteem, wat het hart is van de gemeentelijke informatievoorziening en een bedrijfskritische applicatie is. Voor uitvoeringsaspecten is functioneel beheer nodig. Om het functioneel beheer op het vereiste niveau te kunnen uitvoeren, is aanvullende structurele capaciteit nodig. Dekking vindt plaats uit de reserve ict (€ 70.000).	70

Bijlagen

Bijlage 1 | Toelichting bestand beleid en nieuwe wettelijke verplichtingen 2021-2024

Budgetprognose

Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2021 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)			
	2021	2022	2023	2024
Saldo begroting	1.354.897	1.354.897	1.354.897	1.354.897
Betreft het saldo van de begroting 2021, op basis van bestaand beleid en autonome ontwikkelingen. Onderstaand wordt per programma aangegeven hoe het saldo zich vanaf 2021 ontwikkelt vanuit bestaand beleid en autonome wijzigingen.				
Programma 1 en 3 Opgroeien in Epe en Zorg en opvang				
Jeugdzorg; autonome ontwikkeling uitgaven	-	-276.000	-255.000	-255.000
Jeugdzorg; lagere uitgaven door uitvoeren 'Grip op zorg' (noodzakelijk door wegvallen tijdelijk uitkering rijk 2019-2021)	-	500.000	500.000	500.000
'Grip op zorg': resultaat uitgavenverlaging t.b.v. bekostiging structureel opnemen van uitgaven transformatieproces.	-	500.000	500.000	500.000
Opvang overige risico's sociaal domein ('Grip op zorg')	-	-110.000	-110.000	-110.000
Onttrekking reserve SD vervalt (betreft alleen 2021)	-	-390.000	-390.000	-390.000
Betreft de aanpassing van het uitgaven budget conform de mutatie in het rijksbudget in de integratie-uitkering sociaal domein en de algemene uitkering. De ontwikkeling van de inkomsten is opgenomen onder de algemene dekkingsmiddelen. Onderdeel hiervan zijn de middelen die van het rijk ontvangen worden ter compensatie van volume- en prijsstijging; deze worden vooralsnog afgezonderd ter dekking van kostenstijging in de jeugdzorg. Per saldo budgettair neutraal. Daarnaast is opgenomen het financiële effect van de bezuinigingsoperatie 'Grip op zorg', waartoe in juli 2020 door de raad is besloten. Het betreffen 'nieuw beleid' uitgaven in het sociaal domein, die nu structureel in de begroting zijn opgenomen (€ 390.000). Deze uitgaven worden in 2021 eenmalig uit de reserve risico's sociaal domein gedekt. Structureel staan hier uitgavenverlagingen uit de bezuinigingstaakstelling tegenover.				
Autonome stijging prijzen sociaal domein (indexatie)	-	-	-306.460	-566.951
Autonome stijging volume Wmo	-	-	-203.240	-411.560
Omdat vanaf 2023 de compensatie van het rijk voor volume-, loon- en prijsstijging niet meer is opgenomen in het sociaal domein-deel van de algemene uitkering, moet hiervoor een afzonderlijke raming worden opgenomen. De berekening hiervan is voor de volume ontwikkeling gebaseerd op een algemeen landelijk ervaringscijfer van de afgelopen jaren en voor de prijsstijging op de algemene uitgangspunten die in de gemeentebegroting zijn opgenomen.				
Wmo; autonome ontwikkeling uitgaven	-	-437.000	-445.000	-445.000
Het uitgaven budget Wmo wordt verhoogd conform de stijging van het rijksbudget in de algemene uitkering Wmo. De rijksuitkering is opgenomen onder de algemene dekkingsmiddelen. Per saldo verloopt dit budgettair neutraal. De middelen die van het rijk ontvangen worden ter compensatie van volume- en prijsstijging worden vooralsnog afgezonderd ter dekking van kostenstijging van de Wmo.				
Programma 5 Ruimte en wonen				
Opbrengst leges Wabo (bouwleges)	-	3.000	-150.000	-394.000
Dekking door onttrekking aan reserve egalisatie bouwleges	-	-3.000	150.000	309.000
Bij de huidige ontwikkeling van de Wabo-/bouwleges kan de lagere opbrengst nog worden gedekt door een onttrekking aan de reserve tot en met 2023. Vanaf 2024 ontstaat een tekort van € 85.000, doordat de reserve niet meer toereikend is.				
Programma 6 Epe op orde				
Areaalacres uitgaven openbare ruimte	-	-18.724	-36.226	-53.010
Toename van de woningvoorraad betekent dat in de meerjarenramingen rekening moet worden gehouden met een autonome toename van kosten. Het betreft een toename in de kosten van onderhoud wegen, plantsoenen, reiniging etc.				
Groot onderhoud begraafplaatsen	-133.400	-60.400	-35.900	-35.900

Dekking door onttrekking aan voorziening	133.400	60.400	35.900	35.900
<p>De komende jaren is het nodig op de begraafplaatsen groot onderhoud te verrichten. Dit onder meer om de toegankelijkheid op peil te houden. Het groot onderhoud bevat de volgende activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. omvormen vervallen asfaltpaden begraafplaats Norelbos naar betonpaden, periode uitvoering 2021-2023); 2. herstraten paden begraafplaatsen Oene en Norelbos (2022-2023); 3. structurele middelen onderhoud bestrating begraafplaatsen (€ 2.500/jaar); 4. opwaarderen halfverharde paden begraafplaatsen RK Oude Wisselseweg en Tongerenseweg (2021 en 2023); 5. Herstel bevestigingsplaten Columbarium begraafplaats Wanenk (2020); 6. uitbreiden grafcapaciteit Wanenk en Norelbos (2021). <p>De kosten kunnen worden gedekt uit de begraafrechten. Hierdoor stijgen de grafrechten met 4%. Zie 'nieuw beleid' programmabegroting 2020-2023. In de basis 2021 is een uitgavenraming opgenomen van € 142.500. Dekking uit begraafrechten € 28.000 (structureel), onttrekking aan voorziening 97004 € 114.500.</p>				
Essentaksterfte - tijdelijk lager budget	-	-	-25.000	-25.000
<p>In de oorspronkelijke begroting is vanaf 2019 structureel extra budget (€ 52.500) opgenomen om essen te kappen en bomen te herplanten (totaal 1.300 essen in de gemeente) ter bestrijding van de essentaksterfte. In de begroting 2020-2023 is er voor gekozen om de uitvoering te faseren en het budget tijdelijk te verlagen (tot en met 2022) met € 25.000 per jaar.</p>				
Programma 10 Weer aan het werk				
Participatie / uitvoering Lucrato / uitvoering WSW	-	115.000	210.000	524.000
<p>Als gevolg van de vermindering van de rijksmiddelen ontstaat nu een structureel tekort in het meerjarenperspectief bij Lucrato. In de basis van de begroting 2021 is (op basis van de begroting 2021 van Lucrato, waarin een tekort is opgenomen) een structurele gemeentelijke bijdrage aan Lucrato opgenomen van € 240.000. Verdere verlaging van de rijksmiddelen participatie wordt 'doorgegeven' aan Lucrato. Vooralsnog verwacht Lucrato dat de verdere daling van de rijksmiddelen gepaard gaat met een daling van het aantal wsw-ers. Naast deze onzekerheid/risico is nog niet duidelijk welke verdeelsleutel wordt afgesproken over de 3 deelnemende gemeenten (nu voor Epe voorlopig uitgegaan van verdeling o.b.v. het aantal wsw-ers, zijnde 16%).</p>				
Participatie / nieuwe doelgroep	-	-46.000	-46.000	-46.000
<p>Aanpassing van het uitgaven budget conform de mutaties in het rijksbudget in de integratie-uitkering sociaal domein en de algemene uitkering. De ontwikkeling van de inkomsten is opgenomen onder de algemene dekkingsmiddelen. Per saldo budgettair neutraal.</p>				
Vroegsignalering/preventie schuldhulpverlening	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Dekking: budgetten minimabeleid	7.000	7.000	7.000	7.000
<p>De nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening verplicht gemeenten om in te spelen op signalen van betalingsachterstanden door schuldeisers. Voor deze meldingen is een aparte applicatie nodig. De kosten daarvan worden structureel in de begroting opgenomen. Dekking van de kosten (€ 7.000 per jaar) kan vooralsnog plaats vinden uit het budget voor minimabeleid.</p>				
Individuele studietoeslag	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
Dekking: structurele stelpost participatie	45.000	45.000	45.000	45.000
<p>Een wetswijziging leidt tot de invoering van deze toeslag als aanvulling op het inkomen van studenten die door hun medische beperking structureel niet in staat zijn om naast de studie bij te verdienen. De gevolgen van de wetswijziging brengen structureel hogere kosten van € 45.000 per jaar met zich mee. Deze worden structureel in de begroting opgenomen, dekking vindt plaats uit de structurele stelpost participatie.</p>				
Programma 11 Bestuur en organisatie				
Gemeenteraadsverkiezingen	-17.000	-	-	-
<p>De voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen start in 2021. Inmiddels is het gebruik geworden dat de stemwijzer wordt ingezet (ongeveer € 11.000) en dat mogelijkheden worden geboden voor de cursus politiek actief (€ 6.000). In totaal € 17.000. De uitgaven die in 2022 komen, worden bij de volgende begroting in kaart gebracht.</p>				
Autonome loonstijging	-	-289.056	-570.128	-813.818
Autonome prijs- en inkomstenstijging	-	-232.900	-441.894	-654.022

De berekeningen van de autonome loon-, prijs- en inkomstenstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor gegeven zijn m.b.t. de ontwikkeling van het percentage 'prijs overheidsconsumptie netto materieel (imoc)' en de verwachte loonstijging waar de meicirculaire 2020 van uit gaat.

Voor de jaren 2022 t/m 2024 worden de volgende percentages gehanteerd:

- prijzen: resp. 1,5%, 1,5%, 1,5% (verwachte prijsontwikkeling overheidsconsumptie, netto materieel, imoc);

- lonen: resp. 2,1%, 2,0%, 1,7%.

Voor prijs- en inkomstenstijging is het saldo van beide weergegeven.

Afbouw onttrekking reserve verkoop aandelen VNB	-	-20.000	-40.000	-60.000
--	---	----------------	----------------	----------------

Om te voorkomen dat over een aantal jaren de jaarlijkse onttrekking aan de reserve verkoop aandelen VNB (93004) in één keer wegvalt, wordt de jaarlijkse onttrekking afgebouwd.

Personele kosten ten laste van grondbedrijf en investeringen	-	-25.000	-50.000	-75.000
---	---	----------------	----------------	----------------

In het kader van het financieel toezicht is door de provincie geadviseerd de toerekening van personele kosten aan investeringen en aan de bouwgrondexploitatie te beperken. Gelet op het advies van de provincie wordt deze toerekening gefaseerd afgebouwd.

Verzekeringen; taxatie gemeentelijke eigendommen	-	-32.000	-	-
---	---	----------------	---	---

Om de juiste verzekerde waarden van de gemeentelijke opstallen en inventarissen te bepalen is het noodzakelijk om voor de opstallen eens per 6 jaar en voor de inventarissen eens per 3 jaar een taxatie te laten uitvoeren. In 2017 zijn de inventarissen getaxeerd (€ 16.000). In 2020 zouden zowel opstallen als inventarissen weer worden getaxeerd (€ 32.000); Echter na het realiseren van het Masterplan zullen de gemeentelijke eigendommen weer worden getaxeerd. Daarom wordt nu voor 2022 een post opgenomen in de budgetprognose.

Aanv. storting in reserve organisatieontwikk./langd.ziekte	-62.000	-	-	-
---	----------------	---	---	---

Op grond van de geactualiseerde berekening m.b.t. de ontwikkelingen en risico's wordt de reserve aangevuld. Voor 2021 is een aanvulling nodig van € 62.000. In de begroting is vooralsnog geen structurele stelpost opgenomen voor nieuwe/onvoorziene situaties van langdurig ziekte/boven formatief personeel.

Jaarlijks wordt de noodzakelijke hoogte beoordeeld bij de opstelling van de afdelingsplannen en de begroting.

Programma 12 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene uitkering 2021-2024	-	966.000	1.817.000	2.423.000
-------------------------------------	---	----------------	------------------	------------------

In de begroting 2021 is de Algemene Uitkering op basis van de meicirculaire 2020 geraamd op een bedrag van € 45.967.000 (incl. integratie-uitkeringen Wmo 2007 en een deel van sociaal domein 2015). Voor de jaren 2022 t/m 2024 is de raming:

- 2022: € 46.933.000

- 2023: € 47.784.000

- 2024: € 48.390.000

De berekening van en toelichting op de algemene uitkering is opgenomen in een notitie die op verzoek via de griffier beschikbaar is.

Integratieuitkering Sociaal domein 2021-2024	-	-91.000	-163.000	-455.000
---	---	----------------	-----------------	-----------------

In de begroting 2021 zijn de inkomsten m.b.t. het sociaal domein in de algemene uitkering op basis van de meicirculaire 2020 geraamd op een bedrag van € 5.125.000. Voor de jaren 2020 t/m 2022 is de raming:

- 2021: € 5.034.000

- 2022: € 4.962.000

- 2023: € 4.670.000

De daling heeft met name betrekking op het onderdeel participatie.

De berekening van en toelichting op de algemene uitkering is opgenomen in een notitie die op verzoek via de griffier beschikbaar is.

Herijking algemene uitkering algemeen	-	-500.000	-	-
			1.000.000	1.500.000

Herijking algemene uitkering sociaal domein	-	-333.000	-666.000	-
				1.000.000

Vrijval stelpost opvang risico herijking sociaal domein	597.000	597.000	597.000	597.000
--	----------------	----------------	----------------	----------------

Dit betreft het verwachte negatieve effect van de herijking van de maatstaven van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (vanaf 2022). Het beeld is nu (op basis van eerste uitkomsten) dat het effect van de nieuwe verdeling voor de plattelandsgemeenten nadelig is. Op basis van het advies dat hierover is ontvangen is het nadeel voor Epe in de

<p>meerjarenbegroting voorlopig opgenomen voor een bedrag van (oplopend naar) € 75,00 per inwoner. Het nadeel loopt op vanaf 2022 en bereikt in 2024 het niveau van bijna € 2.500.000. Omdat van de totale begroting het sociaal domein 40% bedraagt (en het 'algemene deel' 60%), wordt er van uit gegaan dat het sociaal domein ook 40% van het effect van de herijking krijgt toegerekend. Dekking voor het onderdeel sociaal domein ontstaat door het inzetten van de ruimte die ontstaat bij het sociaal domein (structureel € 597.000), door met name de groei van de algemene uitkering en integratie-uitkering.</p>				
BTW compensatiefonds	-	-190.000	-190.000	-190.000
<p>In 2021 is incidenteel de inkomst in het kader van het btw compensatiefonds geraamd omdat deze is vast geklikt. Na 2021 is deze inkomst onzeker.</p>				
Toeristenbelasting	-	37.000	37.000	37.000
<p>Vanaf 2022 is een meeropbrengst geraamd als gevolg van tariefaanpassing.</p>				
Verlaging rentekosten incidenteel	145.000	140.000	-	-
<p>In de begroting is voor de rente voor de korte (externe) financiering uitgegaan van 1,0% en voor de externe financiering op lange termijn van 2%. Gelet op de prognose van de Nederlandsche Bank (juni 2020) en de huidige rentestand is het verantwoord de rentepercentages tijdelijk (2 jaar) te verlagen: - voor 2021: kort 0,0%; lang 0,1% - voor 2022: kort 0,0%; lang 0,2%</p>				
Programma Overhead				
Privacy officer	-	-15.000	-15.000	-15.000
<p>In het kader van de privacywetgeving is deze functie wettelijk verplicht. De volledige kosten waren niet structureel in de begroting opgenomen. Met deze aanvulling gebeurt dit alsnog.</p>				
Uitvoeringskosten nieuwe wet inburgering	-	-55.000	-55.000	-55.000
<p>De uitvoeringskosten voor de nieuwe wet inburgering zijn in de basis 2021 opgenomen voor € 45.000. De wet gaat in per 1-7-2021. Vanaf 2022 is structureel € 100.000 beschikbaar voor de uitvoeringskosten (o.b.v. de meicirculaire 2020).</p>				
Personele taakstelling teams Bedrijfsvoering en Leefbaar en Veilig	-	-75.000	-75.000	-75.000
<p>Door de noodzakelijke taakuitvoering van de twee teams kunnen de taakstellingen niet worden opgevangen binnen de huidige organisatie. De lasten hiervan (€ 75.000) worden structureel opgenomen in de begroting.</p>				
Uitbreiding functioneel beheer zaakstelsel	-	-70.000	-70.000	-
Dekking (tijdelijk): reserve ict	70.000	70.000	70.000	-
<p>De gemeente werkt met het digitale zaakstelsel, wat het hart is van de gemeentelijke informatievoorziening en een bedrijfskritische applicatie is. Voor uitvoeringsaspecten is functioneel beheer nodig. Om het functioneel beheer op het vereiste niveau te kunnen uitvoeren, is aanvullende structurele capaciteit nodig. De kosten hiervan bedragen € 70.000 per jaar. Dekking kan vooralsnog plaats vinden ten laste van de reserve ict. Vervolgens wordt de noodzaak hiervan betrokken bij de implementatie van de ict-visie.</p>				
Technische mutaties budgetprognose	-	160.054	-18.055	384.483
<p>Een specificatie van deze post is op verzoek via de griffier beschikbaar.</p>				

Bijlage 2 | Dekkingsplan

Dekkingsplan

Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2021 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Auto- risatie
	2021	2022	2023	2024	
In het dekkingsplan worden mogelijkheden opgenomen die bijdragen aan het oplossen van een financieel tekort dat in de begroting is ontstaan of aan het dekken van uitgaven voor nieuw beleid.					
Programma 1 Opgroeien in Epe					
Vervoer basismobiliteit - versoberen beleid en opnemen taakstelling	-	-	-	-	
Intern is onderzocht in hoeverre het mogelijk is om tot een versobering van het beleid te komen, waardoor het beroep op de vervoersvoorzieningen (uitgevoerd door PlusOV) kan worden verlaagd. Op basis van het onderzoek is in de vorige begroting een taakstelling opgenomen (ingående 2021, lopend naar € 150.000) om zodoende de (eerder verhoogde) bijdrage aan PlusOV te verlagen. Op basis van de nieuwe begroting 2021 van PlusOV kan de taakstelling al worden gerealiseerd. Het effect hiervan is verwerkt in de basis van de begroting 2021, door de verlaagde bijdrage op te nemen.					
Programma 4 Leefbaar en veilig					
Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) (taakstelling)	22.500	22.500	22.500	22.500	M
In de vorige begroting was een taakstellende stelpost op de verhoogde gemeentelijke bijdrage aan de veiligheidsregio opgenomen van € 45.000 ingaande 2021. Op grond van de besluitvorming hierover bij de VNOG begin 2020 (vaststelling 'Toekomstvisie') lijkt op termijn de helft hiervan realistisch.					
Programma 12 Algemene dekkingsmiddelen					
Onroerende Zaak Belasting (OZB)	-	92.000	92.000	92.000	
Hier is opgenomen de extra stijging van de opbrengst OZB voor 2022. Hiertoe is besloten bij de vorige begroting (over een periode van drie jaar jaarlijks 1,5%).					
Overbrugging tijdelijk tekort met eenmalige middelen			241.000		
In 2023 ontstaat een financieel tekort. Dit wordt overbrugd door dit tekort te dekken met eenmalige middelen.					

Bijlage 3 | Toelichting voortzetting beleid uit de vorige MJB en perspectiefbrief 2021-2024

Toelichting voortzetting beleid uit de vorige meerjarenbegroting en perspectiefbrief 2021-2024

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2021 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
	2021	2022	2023	2024	
Programma 1 Opgroeien in Epe					
Bijdrage in exploitatie Van der Reijdenschool	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	M
Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen	40.000				
Dekking uit reserve huisvesting onderwijsvoorzien. (94023)		40.000	40.000	40.000	
<p>Het gebouw van de Van der Reijdenschool is gebouwd voor 200 leerlingen. Met een aantal van rond de 55 leerlingen en de daarop gebaseerde rijksbijdrage aan de school kan het bestuur de materiele exploitatie niet meer sluitend krijgen.</p> <p>Er is een jaarlijks tekort van ca. € 40.000 op de exploitatie die het bestuur met het aanspreken van de reserves niet langer vol kan houden. Er wordt, als onderdeel van het actiekader onderwijs, nader onderzoek gedaan naar toekomstbestendige onderwijshuisvesting voor de Van der Reijdenschool. Dit is nog niet afgerond. De gemeente heeft ten aanzien van onderwijshuisvesting een wettelijke verplichting (renovatie/nieuwbouw). Als overbrugging naar deze structurele, toekomstbestendige oplossing wordt een subsidie beschikbaar gesteld als bijdrage in de exploitatie. Bij deze oplossing geldt wel dat schoolbesturen geen beroep doen op de doorbetalingsregeling.</p>					
Uitvoering Koersdocument duurzame kindvoorzieningen	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000	M
Dekking uit de eenmalige middelen (reserve 90003)	500.000	500.000	500.000	500.000	
<p>Ingaande 2019 is gestart met de vorming van een reserve voor de realisatie van toekomstige onderwijsvoorzieningen met jaarlijkse toevoegingen t/m 2023. Basis daarvoor is het Actiekader Onderwijs.</p> <p>Het koersdocument duurzame kindvoorzieningen is een verdere verdieping. Per gebied (gebiedsgericht werken) is omschreven hoe de voorzieningen verder vorm gegeven kunnen worden. Elk gebied krijgt uiteindelijk een concreet plan. Vorming van twee integrale kindcentra (IKC) en renovatie van een tweetal schoolgebouwen zijn de meest ingrijpende investeringsactiviteiten. Voor de komende vier jaren worden de volgende zaken aangepakt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Starten traject voorbereiding nieuwbouw IKC Epe zuid-west (onderzoeken op het gebied van onderwijs, ruimte, financiën e.d.). 2. Uitbreiding Montessori-sterrenschool Vaassen met één groep via een interne verbouwing en daarnaast een uitbreiding van de 1ste inrichting onderwijsleerpakket. 3. Gedeeltelijk renovatie van de St. Bernardusschool. 4. Onderzoek naar tijdelijke alternatieve huisvesting van de Van der Reijdenschool. 5. Realiseren huisvesting MBO niveau 2/3. <p>De reserve die hiermee gevormd wordt, wordt ingezet ter dekking van kosten voortkomend uit bovenstaande punten. De middelen kunnen mede ingezet worden om aanvullende expertise/personeel in te zetten.</p>					
Jongeren op gezond gewicht (JOGG)	-54.000				M
Dekking uit middelen 'Gezond in de stad' (GIDS)	28.000				
Dekking uit restant middelen 'sport- en bewegplan'	26.000				
<p>Het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) richt zich op het bevorderen van gezond gewicht bij kinderen en jongeren. JOGG is een wijkgerichte aanpak en heeft cofinanciering. Deze activiteit is opgenomen in de nota gezondheidsbeleid en richt zich op overgewichtpreventie. Uit een externe evaluatie (2020) blijkt dat er stappen gemaakt worden, maar dat voortzetting nodig is om de gewenste resultaten te halen voor een gezonde leefstijl bij kinderen en jongeren tot 19 jaar.</p> <p>Dekking kan worden gevonden in de middelen voor 'Gezond in de stad' die nog beschikbaar zijn in 2021 en uit de (incidentele) middelen die niet meer nodig zijn voor de uitvoering van het 'sport- en bewegplan'.</p>					
Programma 3 Zorg en Opvang					
Ontmoetingsnetwerken	-8.000				M
Dekking uit middelen sociaal domein	8.000				
<p>Ontmoetingsnetwerken zijn netwerken en (opgeleide) vrijwilligers die kwetsbare inwoners ondersteunen. Dit om zorg of zwaardere zorg en/of financiële problemen te voorkomen en als een middel tegen sociaal isolement. De inzet van professionele begeleiding vanuit de Wmo kan hiermee worden verminderd. De kosten van de ontmoetingsnetwerken stijgen en de vraag is toegenomen. Dit is aanleiding om Stichting Ontmoeting een hogere financiële bijdrage te verstrekken.</p>					
Gemeentelijke bijdrage voorliggende voorziening Wmo	-40.000	-40.000			M
Dekking: structurele stelpost participatie	40.000	40.000			

Het blijkt niet haalbaar om de voorliggende voorziening was- en strijkservice kostendekkend uit te voeren. Deze voorziening levert een belangrijke bijdrage in het kader van participatie (sociale werkvoorziening en kostenbeheersing van het sociaal domein). Voortzetting is gewenst en vraagt een gemeentelijke bijdrage van € 40.000 per jaar. Dit wordt in de begroting opgenomen voor twee jaar, dekking vindt plaats uit de structurele stelpost participatie. Wel gaat onderzoek plaatsvinden naar de beste bedrijfsmatige organisatie danwel alternatieven voor de langere termijn.

OZO verbindzorg	-6.500	-6.500	-6.500	-6.500	M
------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------

Ruim 1,5 jaar geleden zijn de gemeenten Apeldoorn, Brummen (kern Eerbeek) en Epe gestart, in samenwerking met de regionale huisartsenorganisatie, met de implementatie van een digitaal ondersteuningsplatform voor netwerkzorg genaamd 'OZO verbindzorg'. OZO verbindzorg maakt eenvoudig communiceren tussen zorgverleners en mantelzorgers mogelijk. Dat levert een bijdrage aan kostenbeheersing. De zorgverzekeraar ondersteunt deze voorziening. Na de pilotperiode is de wens, gelet op het effect, om deze voorziening een structureel vervolg te geven.

Programma 5 Ruimte en wonen

Omgevingswet, opstellen omgevingsplan; struct. capaciteit	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	M
Omgevingswet, aanvullende tijdelijke capaciteit	-200.000				M
Dekking uit de beschikbare eenmalige middelen	200.000				

De implementatie van de Omgevingswet incl. opstellen van de omgevingsvisie neemt meer tijd in beslag. Vanaf 2022 moeten alle bestemmingsplannen/verordeningen (indien mogelijk) omgezet worden naar één omgevingsplan. Dit is een forse operatie, die beslag legt op de structurele personele capaciteit.

De gevolgen van de wetswijziging vragen daarnaast om aanvullende personele capaciteit ter grootte van in totaal € 200.000 voor de komende jaren. Dekking kan plaats vinden uit de beschikbare eenmalige middelen.

Programma 6 Epe op orde

Bomenbeleidsplan	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	M
-------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	----------

Het Bomenbeleidsplan is opgesteld in 2010. In 2020 vindt de actualisatie plaats en aansluitend volgt besluitvorming. De beleidskeuzes in het nieuwe plan voor het behoud en vervangen van bomen vragen om financiële ruimte, bijv. het kunnen vervangen van laanbeplantingen en het duurzaam behouden van monumentale bomen.

Programma 8 Toezicht en handhaving / Programma 9 Bedrijvigheid

Vitalisering vakantieparken	-150.000				M
Dekking uit de beschikbare eenmalige middelen	150.000				

In de huidige begroting is voor twee jaar (2019, 2020) een bedrag opgenomen (€ 175.000 per jaar) waarbij sterk is ingezet op terugdringing permanente bewoning. De focus gaat nu meer naar de (door)ontwikkeling naar aantrekkelijke en innovatieve vakantieparken. Nu het beleid door de gemeente is ingezet, weten de parken wat van hen verwacht wordt om vitaal te worden. Het is van belang dit vast te houden, ook gelet op het risico van ondermijning. Hiervoor is het noodzakelijk om aanvullende middelen in de begroting op te nemen.

Programma 10 Weer aan het werk

Project 'maatjestract' (voortijdig schoolverlaten)	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	C
Budget beschikbaar binnen structurele middelen participatie	30.000	30.000	30.000	30.000	

In plaats van het project '2getthere' wordt gezocht naar een alternatief. Doel is een uitvoeringsorganisatie te vinden die het maatjestract kan uitvoeren. Dit is en blijft er op gericht dat jongeren die uitvallen of dreigen uit te vallen, weer op een traject gezet worden (werk of opleiding). Hiermee wordt voortijdig schoolverlaten en een beroep op de jeugdzorg voorkomen. Structureel is hiervoor reeds € 30.000 in de begroting beschikbaar. Aanvullend hierop wordt structureel € 30.000 opgenomen (dekking binnen middelen participatie) vanaf 2021.

Programma 11 Bestuur en organisatie

Stelpost beleidsintensivering	-	-70.000	-45.000	-45.000	R
--------------------------------------	----------	----------------	----------------	----------------	----------

Een goede uitvoering van het collegeprogramma, het in kunnen spelen op maatschappelijke opgaven (o.a. duurzaamheid, gezondheid), het voortzetten van gewenst beleid (o.a. toerisme, economie) en het op peil houden van voorzieningen vragen voldoende financiële middelen. Met een structurele stelpost voor beleidsintensivering zijn er mogelijkheden om de gewenste ontwikkelingen te kunnen ondersteunen.

In de basis van de begroting 2021 is (vanuit de vorige meerjarenbegroting) structureel € 17.000 opgenomen. Aanvullend hierop wordt het budget verhoogd in de komende jaren.

Inwonerparticipatie	-59.000	-59.000	-59.000	-59.000	M
----------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------

In 2019 en 2020 is extra capaciteit ingezet op het inhoud geven aan inwonerparticipatie en actieve communicatie, een speerpunt in deze bestuursperiode. Resultaten zijn onder meer: samen met inwoners een actieplan participatie opgesteld, een doelgroepenanalyse, ondersteuning bij participatietrajecten zoals omgevingsvisie en RES, evaluatie en opstellen van de visie op communicatie. De verdere doorontwikkeling van deze onderwerpen via de beleidsvisie, de borging in de organisatie en de kwaliteitsverbetering vraagt een structurele rol die dat aanjaagt en faciliteert. De kosten bedragen € 59.000 per jaar en worden structureel opgenomen in de begroting.

Taakstellende stelpost: noodzakelijke maatregelen				1.167.000	R
--	--	--	--	------------------	----------

Om een sluitende begroting te kunnen presenteren wordt in de begroting vanaf 2024 een taakstellende stelpost opgenomen, waarmee tot uitdrukking wordt gebracht dat op de langere termijn structurele inkomstenverhogingen en/of uitgavenverlagingen noodzakelijk zijn om een financieel tekort op te heffen. Voor de invulling/realisatie hiervan zijn op termijn mogelijk ingrijpende keuzes noodzakelijk. Gedacht moet worden aan een 'mix van maatregelen'.

Programma 12 Algemene dekkingsmiddelen

Teruggave precariobelasting	-	-754.000	-	-	M
------------------------------------	---	-----------------	---	---	----------

Dekking: opbrengst precariobelasting 2018 (eenmalige middelen)	-	754.000	-	-	
---	---	----------------	---	---	--

In het coalitieakkoord is opgenomen dat uit de opbrengst van de precariobelasting op kabels en leidingen, zodra deze definitief vast staat, in elk geval een bedrag van € 50 per huishouden wordt teruggegeven aan de inwoners. In de bij de behandeling van de Perspectiefnota 2020-2023 aangenomen motie is door de raad uitgesproken dat de opbrengst precariobelasting 2018 ingezet moet worden voor een teruggave van € 50 per huishouden voor de jaren 2020, 2021 en 2022. De teruggave 2021 is al verwerkt in de basis.

Afschaffen hondenbelasting: wegvallen baten vanaf 2022	-	-68.000	-68.000	-68.000	M
---	---	----------------	----------------	----------------	----------

Afschaffen hondenbelasting: wegvallen uitvoeringskosten	-	17.000	17.000	17.000	
--	---	---------------	---------------	---------------	--

Dekking uit reserve hondenbelasting (99010)	-	51.000	51.000	-	
--	---	---------------	---------------	---	--

In het coalitieakkoord is besloten de hondenbelasting af te schaffen. De kosten voor heffing en inning van de hondenbelasting (perceptiekosten) zijn relatief hoog. In 2022 en 2023 wordt het nadelig effect gedekt door een onttrekking aan de reserve hondenbelasting. Na 2023 valt de dan resterende reserve hondenbelasting vrij.

Programma Resultaatbestemming

Vrijval van surplus in diverse reserves	3.705.000	-	-	-	R
--	------------------	---	---	---	----------

Toevoeging aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen	-1.142.000	-	-	-	R
---	-------------------	---	---	---	----------

Toevoeging aan nieuwe reserve 'herstel en stimuleringsagenda'	-2.563.000	-	-	-	R
--	-------------------	---	---	---	----------

Jaarlijks worden de reserves van de gemeente in het kader van het opstellen van de begroting doorgelicht en wordt beoordeeld in hoeverre er vrij besteedbare ruimte is binnen de reserves. De volgende reserves bevatten een surplus dat ingezet kan worden als eenmalige middelen:

- algemene reserve (€ 1.457.000, surplus boven norm € 2,5 mln.)
- reserve risico's sociaal domein (€ 1.971.000, surplus boven de norm)
- reserve bouwgrondexploitatie (€ 226.000)
- reserve hondenbelasting (€ 51.000, surplus)

Om diverse eenmalige uitgaven (voortzetting bestaand beleid en/of verband houdend met wettelijke verplichtingen) in de nieuwe begroting te kunnen dekken, wordt een bedrag van € 1.142.000 toegevoegd aan de reserve eenmalige dekkingsmiddelen.

Vanwege de coronasituatie is het noodzakelijk om beschikbare eenmalige middelen te reserveren. Daarom wordt van de vrijvallende eenmalige middelen € 2.563.000 toegevoegd aan een nieuwe reserve 'herstel- en stimuleringsagenda', waaruit uitgaven voor stimulering en herstel, alsmede toekomstige extra uitgaven als gevolg van de coronacrisis (minimabeleid, schuldhulpverlening, zorgkosten, uitkeringen inkomensvoorzieningen), kunnen worden bekostigd.

Toevoeging aan nieuwe reserve 'herstel en stimuleringsagenda'	-1.727.500	-1.053.500	-	-	R
--	-------------------	-------------------	---	---	----------

Als gevolg van de coronasituatie is het noodzakelijk om de beschikbare eenmalige middelen te reserveren. Daarom worden de tijdelijke positieve begrotingssaldi (van de jaren 2021 en 2022) toegevoegd aan een nieuwe reserve, waaruit uitgaven voor stimulering en herstel, alsmede toekomstige extra uitgaven als gevolg van de coronacrisis (minimabeleid, schuldhulpverlening, zorgkosten, uitkeringen inkomensvoorzieningen), kunnen worden bekostigd.

Bijlage 4 | Investeringsplan

Investeringsplan 2021 - 2024 (reeds geplande projecten uit vorige meerjareninvesteringsplan
c.q projecten a.g.v. wettelijke plicht)

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Onderwerp	Basis investeringsbedrag				Autorisatie
	2021	2022	2023	2024	
Programma 1 Opgroeien in Epe					
Uitbreiding W.G. van de Hulstschool	630.000				M
<p>Vanuit de wettelijke plicht om in onderwijshuisvesting te voorzien, is het noodzakelijk om de W.G. van de Hulstschool uit te breiden met twee lokalen. De investering van € 630.000 kan worden gedekt uit de reserve huisvesting onderwijs.</p> <p>De uitgaven c.q. kapitaallasten worden gedekt uit de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen (94023).</p>					
Renovatie St. Bernardusschool Epe			772.669		M
<p>Vanuit de wettelijke plicht om in onderwijshuisvesting te voorzien, moeten de uitgaven voor de renovatie in de begroting worden opgenomen. De kosten (€ 750.000) kunnen worden gedekt uit de reserve huisvesting onderwijs.</p> <p>De uitgaven c.q. kapitaallasten worden gedekt uit de reserve huisvesting onderwijsvoorzieningen (94023).</p>					
Programma 5 Ruimte en wonen					
Herinrichting centrum Vaassen; extra investeringskosten (begroting 2019-2022)	1.299.302				C
<p>De kostenopzet voor realisatie van deze plannen is geactualiseerd. Betreffende actualisatie is niet openbaar. Extra investering is nodig voor kosten van indexatie, bodemsanering/archeologie en niet geraamde herinrichtingen voor Ireneveld, Ter Heerdtspad en gedeelte Torenstraat.</p>					
Programma 6 Epe op orde					
Vervanging bruggen			280.912		M
<p>In 2017 is een nieuw bruggenbeleidsplan (2018-2022) door de raad vastgesteld. In 2023 staat een volgende reguliere vervanging van een brug gepland.</p> <p>De uitgaven c.q. kapitaallasten worden gedekt uit de reserve vervanging bruggen.</p>					
Vervanging Openbare Verlichting	407.304	413.413	419.615	425.909	M
<p>Op basis van het in 2017 door de raad vast te stellen beleidsplan (2017-2026) openbare verlichting zal over een periode van 20 jaar de openbare verlichting in de gemeente worden vervangen. De in de begroting opgenomen middelen zijn - na vaststelling van het plan door de raad - hiervoor beschikbaar.</p> <p>De uitgaven c.q. kapitaallasten worden gedekt uit de reserve vervanging openbare verlichting.</p>					
Knooppuntontwikkeling haltes Vaassen en Epe		31.525			C
<p>De Veluwelijn die door de dorpen Vaassen en Epe rijdt kent een groot aantal in- en uitstappers in beide dorpen. Er is een structureel tekort aan fietsparkeren. Prioriteit ligt bij de realisatie van extra fietsenstallingen bij halte Vaassen-Zuid, als onderdeel van het project reconstructie Apeldoornseweg. Daarnaast is ook het voor- en natransport richting het achterliggende gebied (bijv. Eekterveld) een knelpunt. Hiervoor willen we alternatieve vormen van vervoer aanbieden en mobipunten realiseren.</p>					
Strooiinstallatie	243.886				M
<p>Zoutstrooien is een wettelijke taak. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de gemeente. Om adequaat te kunnen strooien, stellen wij zelf de stroomachines en vulautomaten beschikbaar. Deze machines en vulautomaten hebben een levensduur van 12 jaar en dienen in het jaar 2021 vervangen te worden. De inzet van personeel en materieel is relatief eenvoudig uit te besteden, dit geldt niet voor de specifieke onderdelen.</p>					
Programma 7 Duurzaamheid					
vGRP 2016; vervanging vrijvervalriolering / relining	1.213.796	1.232.002	1.250.483	1.269.240	M

Op basis van verwachting (levensduur) en periodieke inspecties wordt bepaald welke delen van de vrijvervalriolering vervangen/gerelined dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging per jaar een bedrag beschikbaar. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.

vGRP 2016; vervangen drukriolering (persleiding)	162.707	165.148	167.625	170.139	M
---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------

Op basis van verwachting (levensduur) en inspecties wordt bepaald welke delen van de drukriolering vervangen dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging een gemiddeld jaarlijks gelijkblijvend bedrag bepaald. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.

vGRP 2016; afkoppelen diversen	26.796	27.198	27.606	28.020	M
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------

Vanuit het door het waterschap en de gemeente ingezette BRP-traject, opgenomen in het vGRP 2016 wordt verhard oppervlakte afgekoppeld. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.

vGRP 2016; Aanpak wateroverlast (bovengronds)	26.796	27.198	27.606	28.020	M
--	---------------	---------------	---------------	---------------	----------

In de komende jaren wordt mede ter verlichting van wateroverlastlocaties verhard oppervlakte afgekoppeld. Er kunnen locaties overblijven waar herprofilering van het maaiveld nodig is en het overtollige water daar te bergen waar het geen overlast veroorzaakt. Hiervoor is voor het jaar 2016 t/m 2020 conform het vGRP 2016 een indicatief bedrag opgenomen. Deze kosten zullen worden gedekt uit de rioolheffing.

Programma Overhead

Vervanging bedrijfsmiddelen; ict investeringen	408.597	414.725	420.946	427.261	M
---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------

Betreft reguliere vervanging die noodzakelijk is met het oog op de continuïteit van de bedrijfsvoering, gebaseerd op een geactualiseerde planning.

Ingaande 2011 wordt een nieuwe bekostigingsmethodiek gehanteerd voor dekking van de noodzakelijke ict-investeringen. Het jaarlijks benodigde gemiddelde investeringsbedrag (€ 376.685) wordt gedekt door een in de begroting opgenomen stelpost en door inzet van de ict reserve.

De uitgaven c.q. kapitaallasten worden gedekt uit de reserve ict.

Bijlage 5 | Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten en lasten 2021

Programma / taakvelden	Baten	Lasten	Saldo
<i>Programma 1: Opgroeien in Epe</i>			
4-1 Openbaar basisonderwijs	-	376.689	-376.689
4-2 Onderwijshuisvesting	10.183	1.610.466	-1.600.283
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	563.000	2.020.760	-1.457.760
5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	101.108	-101.108
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	19.067	824.770	-805.703
6-2 Wijkteams	-	627.277	-627.277
6-72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	6.342.095	-6.342.095
6-82 Geëscaleerde zorg 18-	-	606.036	-606.036
7-1 Volksgezondheid	-	886.333	-886.333
Totaal Programma 1: Opgroeien in Epe	592.250	13.395.536	-12.803.286
<i>Programma 2: Actief in Epe</i>			
5-1 Sportbeleid en activering	-	253.119	-253.119
5-2 Sportaccomodaties	347.818	1.505.185	-1.157.367
5-3 Cult.presentatie, -productie en -partic.	1.090	555.800	-554.710
5-4 Musea	-	45.446	-45.446
5-6 Media	48.786	637.215	-588.429
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	118.286	1.062.184	-943.898
Totaal Programma 2: Actief in Epe	515.980	4.058.949	-3.542.969
<i>Programma 3: Zorg en opvang</i>			
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.636	891.863	-890.227
6-2 Wijkteams	-	798.711	-798.711
6-3 Inkomensregelingen	15.006	376.459	-361.453
6-4 Begeleide participatie	-	1.108.000	-1.108.000
6-6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-	1.368.807	-1.368.807
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	290.000	6.417.827	-6.127.827
6-81 Geëscaleerde zorg 18+	-	577.611	-577.611
7-1 Volksgezondheid	-	299.895	-299.895
Totaal Programma 3: Zorg en opvang	306.642	11.839.172	-11.532.530
<i>Programma 4: Leefbaar en veilig</i>			
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	2.248	2.192.288	-2.190.040
1-2 Openbare orde en veiligheid	-	116.076	-116.076
7-1 Volksgezondheid	-	14.294	-14.294
8-3 Wonen en bouwen	-	76.351	-76.351
Totaal Programma 4: Leefbaar en veilig	2.248	2.399.009	-2.396.761
<i>Programma 5: Ruimte en wonen</i>			
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	508.210	649.855	-141.645
5-4 Musea	81.878	216.932	-135.054
5-5 Cultureel erfgoed	-	38.442	-38.442
5-6 Media	-	-	-
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	77.114	94.723	-17.609
8-1 Ruimtelijke ordening	71.400	1.138.998	-1.067.598
8-2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.157.126	1.086.216	70.910
8-3 Wonen en bouwen	799.290	945.561	-146.271
Totaal Programma 5: Ruimte en wonen	2.695.018	4.170.726	-1.475.708

<i>Programma 6: Epe op orde</i>			
2-1 Verkeer en vervoer	32.958	4.363.533	-4.330.575
2-2 Parkeren	-	26.972	-26.972
2-5 Openbaar vervoer	-	4.110	-4.110
5-5 Cultureel erfgoed	14.614	39.034	-24.420
5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	224.123	1.894.776	-1.670.653
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	967.857	949.315	18.542
Totaal Programma 6: Epe op orde	1.239.551	7.277.740	-6.038.189
<i>Programma 7: Duurzaamheid</i>			
7-2 Riolering	2.855.381	2.376.814	478.567
7-3 Afval	4.493.735	3.451.725	1.042.010
7-4 Milieubeheer	7.956	1.352.658	-1.344.702
Totaal Programma 7: Duurzaamheid	7.357.072	7.181.196	175.876
<i>Programma 8: Toezicht en handhaving</i>			
1-2 Openbare orde en veiligheid	50.857	478.157	-427.300
8-1 Ruimtelijke ordening	-	150.000	-150.000
8-3 Wonen en bouwen	58.736	15.649	43.087
Totaal Programma 8: Toezicht en handhaving	109.593	643.806	-534.213
<i>Programma 9: Bedrijvigheid</i>			
3-1 Economische ontwikkeling	-	142.617	-142.617
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	129.599	-129.599
3-4 Economische promotie	-	174.408	-174.408
5-7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.905	231.198	-223.293
Totaal Programma 9: Bedrijvigheid	7.905	677.823	-669.918
<i>Programma 10: Weer aan het werk</i>			
6-3 Inkomensregelingen	6.792.829	9.215.364	-2.422.535
6-4 Begeleide participatie	-	4.344.440	-4.344.440
6-5 Arbeidsparticipatie	-	541.589	-541.589
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	751.701	-751.701
Totaal Programma 10: Weer aan het werk	6.792.829	14.853.094	-8.060.265
<i>Programma 11: Bestuur en organisatie</i>			
0-1 Bestuur	-	1.844.858	-1.844.858
0-2 Burgerzaken	404.194	1.202.632	-798.438
0-8 Overige baten en lasten	-	242.911	-242.911
0-9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	12.000	-12.000
Totaal Programma 11: Bestuur en organisatie	404.194	3.302.400	-2.898.206
<i>Overzicht algemene dekkingsmiddelen</i>			
0-5 Treasury	1.343.660	-231.473	1.575.133
0-61 OZB woningen	4.466.796	347.167	4.119.629
0-62 OZB niet-woningen	1.580.636	86.244	1.494.392
0-64 Belastingen overig	1.454.536	16.728	1.437.808
0-7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	51.282.000	10.898	51.271.102
0-8 Overige baten en lasten	-	228.020	-228.020
3-4 Economische promotie	1.090.992	9.517	1.081.475
Totaal Overzicht algemene dekkingsmiddelen	61.218.620	467.101	60.751.519
<i>Overhead</i>			
0-4 Overhead	117.230	9.647.146	-9.529.916
Totaal Overhead	117.230	9.647.146	-9.529.916
<i>Resultaatbestemming</i>			

0-10 Mutaties reserves	8.904.088	10.349.349	-1.445.261
Totaal Resultaatbestemming	8.904.088	10.349.349	-1.445.261
Totaal	90.263.221	90.263.048	173

Bijlage 6 | Overzicht verloop reserves en voorzieningen

Verloop reserves en voorzieningen 2021-2024

Bedragen in euro

Soort en naam reserve / voorziening	Stand 1-1-2021	Stand 31-12-2021	Stand 31-12-2022	Stand 31-12-2023	Stand 31-12-2024
Algemene reserve					
90000 Algemene reserve	3.880.103	2.500.705	2.538.215	2.576.288	2.614.933
Totaal Algemene reserve	3.880.103	2.500.705	2.538.215	2.576.288	2.614.933
Bestemmingsreserves					
90002 Bespaarde rente	145.748	396	230.878	473.482	721.357
90003 Eenmalige dekkingsmiddelen	7.580.112	6.861.215	5.225.133	4.511.510	4.079.183
90007 ICT investeringen	3.737.366	3.035.088	2.428.093	2.156.204	1.955.753
90060 Groot onderhoud gem. gebouwen	338.593	315.365	320.095	324.897	329.770
90085 Duurzaamheid	885	903	916	930	944
92005 Onderhoud wegen	1.344.529	1.164.360	1.181.825	1.199.552	1.217.546
92009 Vervanging openbare verlichting	693.973	576.327	451.474	322.744	190.052
92015 Duurzaam Veilig	11.029	11.250	11.419	11.590	11.764
92028 Onderhoud Abri's	8.160	17.095	26.256	35.686	45.395
92030 Wegverbredingen	27.636	28.188	28.611	29.040	29.476
92035 Overdracht fietspaden RGV	463.448	426.134	385.244	343.031	299.466
92045 Vervanging bruggen	67.371	140.337	215.135	16.742	91.883
93003 Egalisatie winstuitkering Nuon	541.855	498.692	454.666	409.760	363.955
93004 Verkoop 14 aandelen VNB (6%)	399.976	325.974	267.533	225.585	201.120
93006 Afl. achtergestelde lening Nuon	1.888.724	1.888.725	1.888.725	1.888.725	1.888.725
93007 Verkoop aand. tbv lening Vitens	155.160	-	-	-	-
93008 Afl. achtergestelde lening Vitens	2.172.239	2.327.399	2.327.399	2.327.399	2.327.399
94017 Meubilair gymlokalen	30.227	32.226	34.124	36.072	27.489
94023 Huisvesting onderwijsvoorzieningen	438.300	921.566	1.369.506	1.823.778	2.284.470
94030 Asbestsanering scholen	22.871	23.328	-	-	-
95003 Restauratie/onderh. monumenten	46.620	47.553	48.266	48.990	49.725
95010 Kunst openbare ruimte	48.329	38.745	39.326	39.916	40.515
95018 Renovatie kunst- en natuurgrasvelden	170.843	174.260	176.874	179.527	182.220
95028 Uitvoering Groenstructuurplan	16.829	10.226	3.439	-	-
95030 Landschapsversterking	51.396	52.424	53.210	54.008	54.818
96013 Groot onderhoud pand Apeldoornseweg 85	20.865	21.283	18.655	18.935	19.219
96028 Risico's sociaal domein	6.254.697	3.225.791	3.005.678	2.878.763	2.824.945
96032 Minimabeleid	180.232	183.836	186.594	189.393	192.234
96050 Participatie	1.406.316	1.408.442	1.403.569	1.398.623	1.393.602
96109 BUIG-middelen	1.096.757	1.137.333	1.154.393	1.171.709	1.189.285
97015 Riolering	140.635	140.635	140.635	140.634	140.634
98032 Structuurvisies dorpscentra	184.633	188.326	-	-	-
98035 Starterslening	388.399	432.399	476.399	520.399	565.278
98043 Egalisatie opbrengst bouwleges	645.458	619.367	580.657	377.367	-
99000 Bouwgrondexploitatie	4.168.454	4.025.823	4.086.210	4.147.504	4.209.716
99005 Organisatieontwikkeling/langdurige ziekte	49.471	14.903	10.127	5.278	358
99007 Herstel schade nutsbedrijven	41.942	42.781	43.422	44.074	44.735
99010 Egalisatie hondenbelasting	107.637	57.947	8.106	8.268	8.433
99011 Precariobelasting	4.356.109	6.432.768	6.529.259	6.627.198	6.726.606
99016 Herstel en Stimuleringsagenda	0-	4.290.500	5.408.358	5.489.483	5.571.825
99018 Generatiepact	125.246	116.993	118.748	120.529	122.337

99020 Dekking Kapitaallasten	8.514.110	7.809.715	7.492.789	7.379.994	6.983.414
Totaal Bestemmingsreserves	48.083.180	49.066.615	47.831.745	46.977.318	46.385.643

Voorzieningen

90008 Pensioenen pol. ambtsdragers	4.405.281	4.442.950	4.476.554	4.474.725	4.477.805
90030 Groot onderhoud Streekachief Epe	118.484	126.124	131.920	103.808	110.876
90050 Groot onderhoud gemeentehuis	686.648	242.885	309.261	223.625	302.667
90055 Groot onderhoud dienstgebouwen	156.854	189.309	228.483	228.377	273.150
91015 Groot onderhoud brandweerkazernes	114.572	132.225	152.108	132.536	155.966
92011 Groot onderhoud bruggen	9.650	11.861	28.959	41.768	17.063
92109 Groot onderhoud openbare verlichting	55.571	51.334	3.813	2.691	1.494
94015 Groot onderhoud gymlokalen buitenzijde	302.720	308.637	298.361	298.000	301.655
94019 Groot onderhoud gymlokalen binnenzijde	275.157	294.573	325.934	318.949	350.265
95103 Groot onderhoud bibliotheekgebouwen	109.170	112.039	112.550	113.506	108.618
96115 Groot onderhoud wijkgebouwen	290.111	293.364	287.709	270.955	268.131
96116 Groot onderhoud St. Crusiusweg 14	81.444	83.073	84.319	85.584	86.867
97004 Begraven	432.646	355.289	320.894	310.312	299.518
97012 Riolering	1.212.998	1.227.982	1.192.142	1.180.084	1.167.786
97032 Groot onderhoud gebouwen begraafplaatsen	25.603	30.555	2.732	3.688	9.740
98104 Groot onderhoud Ossenstal	48.808	23.496	34.726	40.440	54.239
98125 Bouwgr.expl. fac. n.t.m. kst. afgesl.proj.	99.172	51.156	31.923	12.302	12.487
Totaal Voorzieningen	8.424.889	7.976.850	8.022.389	7.841.351	7.998.328

Bijlage 7 | Bijlage bij paragraaf 4 Financiering

Bijlage bij paragraaf 4 Financiering

bedragen in euro

Kasgeldlimiet.		2021
Toegestane kasgeldlimiet		
In procenten van de grondslag		8,5%
In euro's (1)		7.650.000
Omvang vlottende korte schuld		
Opgenomen gelden < 1 jaar		3.600.000
Schuld in rekening-courant		0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar		p.m.
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld		p.m.
Totaal vlottende korte schuld (2)		3.600.000
Vlottende middelen		
contante gelden in kas		p.m.
tegoeden in rekening-courant		p.m.
overige uitstaande gelden < 1 jaar		p.m.
Totaal vlottende middelen (3)		0
Toets kasgeldlimiet		
Toegestane kasgeldlimiet (1)		7.650.000
Totaal netto vlottende schuld (4) = (2) - (3)		3.600.000
Ruimte (+) / Overschrijding (-) : (1) - (4)		4.050.000

Renterisiconorm en renterisico's op vaste schuld		2021
Renterisico op vaste schuld		
Renteherziening op vaste schuld o/g (1a)		0
Renteherziening op vaste schuld u/g (1b)		0
Netto renteherziening op vaste schuld (1) = (1a) - (1b)		0
Te betalen aflossingen (2)		0
Renterisico op vaste schuld (3) = (1) + (2)		0
Renterisiconorm		
Begrotingstotaal (4)		90.000.000
Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (5)		20%
Renterisiconorm (6) = (4) * (5)		18.000.000
Toets renterisiconorm		
Renterisiconorm (6)		18.000.000
Rente op vaste schuld (7)		0
Ruimte (+) / Overschrijding (-); (8) = (6) - (7)		18.000.000

Rentescema: Rentelasten en rentebaten		2021
Externe rentelasten over de korte en lange financiering (1a)		0
Externe rentebaten (idem) (1b)		4.000
Saldo rentelasten en rentebaten (1) = (1a) - (1b)		-4.000
Rente die aan het grondbedrijf moet worden doorberekend		0
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend		0
Rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffend taakveld moet worden doorgerekend		0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-4.000
Rente over eigen vermogen		1.205.000
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toegerekende rente		1.201.000
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		1.448.000
Renteresultaat op het taakveld Treasury		247.000

Bijlage 8 | Kapitaallasten, personeelskosten, loon- en prijsstijgingen

Toelichting kapitaallasten, personeelskosten, loon- en prijsstijgingen

In de Financiële begroting (deel 3 van de Programmabegroting) is de analyse van de verschillen tussen de begroting 2020 en 2021 per programma opgenomen. Per programma is het verschil in kapitaallasten, toerekening van personele kosten en loon- en prijsstijgingen in één post verwerkt. Het totale verschil van alle programma's wordt als volgt verklaard:

1. Kapitaallasten

Op het totaal van rente- en afschrijvingslasten - voortvloeiend uit het bestaande beleid - ontstaat een voordeel van € 855.000, veroorzaakt door met name:

- € 114.000 voordeel door laatste afschrijving in 2020, vrijval in 2021;
- € 335.000 voordeel door lagere rentelasten als gevolg van daling van de boekwaarde door (reguliere) afschrijving;
- € 290.000 voordeel door verlaging van de rente van 2,4% naar 2%.

Het voordeel dat ontstaat was al voor een belangrijk deel ingecalculeerd in de meerjarenbegroting.

2. Personeelskosten

De salariskosten (ambtelijk personeel, exclusief toelagen en vergoedingen) zijn ten opzichte van 2020 gestegen van € 12,2 miljoen naar € 12,8 miljoen. De stijging wordt veroorzaakt door enerzijds een stijging van de salariskosten ('prijsverschil'), voor een bedrag van ruim € 700.000 en anderzijds door een afname van personeelsformatie ('hoeveelheidsverschil'), voor € 70.000.

Het prijsverschil wordt verklaard doordat de netto loonkosten ten opzichte van de begroting 2020 met 5,65% gestegen zijn. Het betreft een 'inhaaleffect' als gevolg van de cao 2019/2020 (2,85%) en een stijging voor 2021 van 2,8%.

In de meerjarenbegroting was voor 2021 rekening gehouden met een stijging van 2,6%, zodat hierdoor een nadeel ontstaat van 3,05% (€ 375.000).

De personeelsformatie is ten opzichte van de begroting 2020 per saldo afgenomen met 2,0 fte.

De afname van de personeelsformatie wordt voor een deel veroorzaakt doordat er sprake was van tijdelijke formatie en voor een deel door te realiseren besparingen.

3. Autonome prijsstijging

De autonome prijsstijging van 2,0% leidt voor 2021 tot een nadeel van in totaal ongeveer € 27.000 op de programma's ten opzichte van de meerjarenbegroting 2020-2023. In de meerjarenbegroting was voor 2021 al rekening gehouden met een stijging van 1,8%.

De percentages van de autonome loon- en prijsstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor zijn gegeven in de meicirculaire 2020 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (incl. bijstelling als gevolg van structurele doorwerking van het gecorrigeerde percentage voor 2020).

Ingaande 2019 wordt in plaats van het percentage BBP het Imoc (inflatie materiële overheidsconsumptie)-percentage gehanteerd. Toepassing van dit percentage wordt geadviseerd door de VNG, omdat dit het stijgingspercentage is dat ook gehanteerd wordt bij de rijksbegroting c.q. de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

4. Toerekening uren en overhead vanuit de kostenplaatsen

De kosten van overhead (dit betreffen met name de kosten van ondersteunende afdelingen, gemeentehuis, ict) zijn opgenomen op een afzonderlijk programma 'Overhead'. Deze kosten worden niet (meer) aan de programma's toegerekend. Het betreft in 2021, inclusief nieuw beleid, een totaalbedrag van € 9,5 miljoen (2020: € 9,8 miljoen).

5. Doorbelasting aan investeringen en grondbedrijf

In de begroting 2021 is de toerekening van personeelskosten aan het grondbedrijf en aan investeringen ten opzichte van de begroting 2020 constant gebleven.

Op advies van de provincie wordt de toerekening van personeelskosten aan investeringen en het grondbedrijf gefaseerd afgebouwd door opname van een structurele stelpost in de begroting.

Verklaring van gebruikte afkortingen

Verklaring van gebruikte afkortingen

Afkorting	Betekenis
afl.	aflossing
APV	Algemene plaatselijke verordening
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
B&B	bed and breakfast
B&W	burgemeester en wethouders
B.V.	besloten vennootschap
BBP	bruto binnenlands product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BIG	baseline informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	buitengewoon opsporingsambtenaar
BOR	beeldkwaliteitsplan openbare ruimte
BRP	basisregistratie personen
BRP-traject	basisrioleringsplan traject
BTW	belasting over de toegevoegde waarde
BUIG	bundeling van uitkeringen aan gemeenten
BWT	bouw- en woningtoezicht
ca.	circa
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAR-Uwo	collectieve arbeidsvoorwaardenregeling-uitwerkingsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CO2	koolstofdioxide
d.m.v.	door middel van
DNB	De Nederlandsche Bank
ED	ervaringsdeskundigen
E-depot	Electronisch depot
EMU	Europese Monetaire Unie
ENSIA	eenduidige normatiek single information audit
ESW	Eper stoom- en wasserij
etc.	etcetera
EVA	brandweercluster Epe Voorst Apeldoorn
excl.	exclusief
FG	functionaris voor de gegevensbescherming
FMI	functie mengingsindex
fte	fulltime-equivalent
GDI	generieke digitale infrastructuur
GGD	gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGI	gemeentelijke gemeenschappelijke infrastructuur
GRP	gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
Halt	het alternatief
HRM	human resource management
i.h.k.v.	in het kader van
i.p.v.	in plaats van

i.v.m.	in verband met
ICT	informatie- en communicatie technologie
IHP	integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen
IKB	individueel keuzebudget
IKC	integraal kindcentrum
IMOC	inflatie materiële overheidsconsumptie
incl.	inclusief
IOAW	inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IT	informatietechnologie
JOGG	jongeren op gezond gewicht
KCC	klant contact centrum
LED	light-emitting diode
LOG	landbouwontwikkelingsgebied
m.b.t.	met betrekking tot
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
MDT	multi disciplinair team
MFC	multifunctioneel centrum
MIP	meerjareninvesteringsplan
MJB	meerjarenbegroting
mIn.	miljoen
MJOP	meerjarenonderhoudsplan
n.t.b.	nader te bepalen
N.V.	naamloze vennootschap
n.v.t.	niet van toepassing
NOG	Noordoost Gelderland
NT2	Nederlands als tweede taal
o.a.	onder andere
o.b.v.	op basis van
OAB	onderwijs achterstandenbeleid
OMVV	Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.
OOV	openbare orde en veiligheid
OVIJ	Omgevingsdienst Veluwe IJssel
OZB	onroerende-zaakbelasting
P&O	personeel en organisatie
p.m.	pro memorie
perm. bew.	permanente bewoning
PGB	persoonsgebonden budget
PIA	privacy impact analyse
PIOFHA-JC	personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, huisvesting, automatisering, juridische zaken en communicatie
PMD	plastic, metaal en drankenkartons.
PPS	publiek-private samenwerking
PROO	primair openbaar onderwijs
PSZ	peuterspeelzaal
PWA	Prins Willem Alexander
RDW	Dienst Wegverkeer
RE(K)S	regionale energietransitie (en klimaat) strategie
RGV	voorheen: Recreatie Gemeenschap Veluwe, nu: Leisurelands

RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RSG	Rijks Scholengemeenschap N.O.-Veluwe
RUD	regionale uitvoeringsdienst
(s)GGZ	(gespecialiseerde) geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg
SMW-er	school maatschappelijk werker
SOC	security operation center
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SWO/E	Stichting welzijn ouderen Epe
Syswov	systeem woningvoorraad
t.a.v.	ten aanzien van
t.b.v.	ten behoeve van
t.l.v.	ten laste van
t.o.v.	ten opzichte van
t.z.t.	te zijner tijd
t/m	tot en met
v.w.b.	voor wat betreft
VFP	Vaassen Flexible Packaginging B.V.
VMI	Veluwe Machine Industrie
VNB	Veluwe Nuts Bedrijven
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
VO	voortgezet onderwijs
voorz.	voorziening
Vpb	vennootschapsbelasting
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
Wet Fido	Wet financiering decentrale overheid
Wet Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WGA	werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten
WGDI	Wet Generieke Digitale Infrastructuur
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WLZ	Wet langdurige zorg
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015
WNT	Wet normering topinkomens
WOZ	waardering onroerende zaken
Wsnp	Wettelijke schuldsanering natuurlijke personen
WSW	Wet sociale werkvoorziening / Waarborgfonds Sociale Woningbouw
wvggz	wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand, sinds 1 januari 2015 heet deze wet Participatiewet

